

LUUKÎ

Ala puku pini n:ii ngê d:êê ngê, u pi Luukî, daa Nju pi, ngmênê Antiyóka pi, Kídiki dnye ngê dpîmo mbumu. Ndiye pyu ngmê, kpeede ngê doo ya, Yesu u yoo vy:o mye ghê wo. Puku dmi miyó d:êê ngê, ngmê ala puku dmi, myomoni u pi Yesu u dyépi yoo yi dpodo.

Yesu dini ghi n:ii ngê mwo a pwene, m:ââ py-oloy:a mê pyile mî loo, Luukî ngê u puku dê u ngwo a d:êê doo. U kuwó dini ghi ngê m:ââ mê limi mî loo, Lóma lede knî y:oo Njedusalem u ngwo a pw:oo ngópu.

¹ Mw:ââkó nmî lémi, Tiyopilas,

Yesu u danêmbum nyi nyongo, u kwo nyi kêlîmî mbê wo. Kópuni yilî Yesu ngê dyámê mbêmê d:uu too, pi yilî knî y:oo yi kópu ka d:êêd:êê t:oo. ² Yélini y:oo yi kópu knî yi chóó yi ngwolo ngê m:uu tumo, pi knî ye u nkwo a tpapê tumo, u ngwo nmî ny:ee too. ³ Yi kópu yilî yi p:uu mb:aamb:aa ngê noo ndiye, yi kn:ââ dmi nî chó, u mâlo nî yé too, l:êê dîy:o yi danêmbum n:aa d:êêd:êê. ⁴ A lémi, Yesu p:uu kópuni nyi ndê too, u ya a nga a kwo ndê kópu ngê nga dny:oo ya.

Enjel ngê Sekîdaiya ka kópuni vyyu

⁵ Dini ghi n:ii ngê Helodi Njuda tpémi yi king ngê doo ya, kpêê yiyé pyu ngmê, u pi Sekîdaiya, Apaicha u yoo vy:o pini ngmê. U kpâm u pi Elisîpet, kpêê yiyé pyu tp:oo módó ngmê. ⁶ Chóó Lémi u nuu u pi cha, u nuu u kópu yidpîmo d:uud:uu dé, u dêêpî

kópu yintómu myedpîmo cháâcháâ dé. ⁷ K:omo tpile pi cha mb:aa dê, ngmênê tp:ee daa tpyé ngópu. U yi y:e doo kwo, Nyi tpamê knî, ngmênê Elisîpet daa tpete u ntââ ngê doo ya, u dí cha miyó dê mí vy:ene knopwo.

⁸ Wiki n:ii ngê Apaicha u yoo Chóó Lémi ka dnyen:aa kpêê yiyé, Sekîdaiya yi vy:o doo kwo. ⁹ Yi l:êê ghi alanté dpîmo ya, mtyîmî nk:êênî pyu ng:oo ngê dnyimo a pyw:êmî. Sekîdaiya yinté a pyw:ee ngópu, Chóó Lémi u ngomo k:oo yâpwo ghê dy:ââ ngópu, y:i doon:aa mtyîmî nk:êênî. ¹⁰ Yi ngomo k:oo dini ghi n:ii ngê mtyîmî doo nk:êênî, yoo kuwa doo a kwo, dnya a ngêpê. ¹¹⁻¹² Yi dini ghi ngê Sekîdaiya ngê Chóó Lémi u enjel ngmê módu, Sekîdaiya ngwéti wo, nkîngê mbê wo, apê, Mtyîmî nk:êênî têdê u wéni pee, apê, enjel ngmê kwo. ¹³ Enjel ngê kwo, Sekîdaiya, kwo, namê nkîngê. Kwo, Chóó Lémi ngê ngêpê kêda ny:oo, kwo, ngmâm Elisîpet wa a ngee, tp:ee angmê tpyé, Njon u pyimo dpî ténì, mu kópu u díy:o yi tpémi Chóó Lémi u módó yeedeyeede. ¹⁴ Kwo, Dini ghi n:ii ngê wa t:aa, nga mb:aamb:aa ngê wa pyódu, w:aa anyiné pyw:oo. Kwo, Pi yilî knî y:oo w:aa amyedê pyw:ee ngmê, ¹⁵ mu kópu u díy:o Chóó Lémi u komo kapî pyu ndîî ngê wa pyódu. Kwo, Ghêlí daawa t:aa, Chóó Lémi u Ghê Dmi u mênê wa yââ, d:ud:umbiy:e wa a nt:ono. Kwo, Wain kîngmê nda, yinté mbwááni myekîngmê nda. Kwo, Pi knî y:oo u ngwo wa a w:ee ngmê, awo, Kí Chóó Lémi u momu pini. ¹⁶ Kwo, Yisîléli tpémi yilî Chóó Lémi ka amêdê diyédiyé kalê té, pini n:ii yi yâpwo ndêndê. ¹⁷ Kwo, Yi tpémi nmî Lémi u kada wa ghê, u maa

yinê amênê yé. Kwo, Ilacha ntee pini ngê wadî ya, pi mupwo mupwoknî, n:ii noko kpeme a pyede, amêdê kâadî té, n:ii knî y:oo dnye daa nyêmî ngmê, yi nuw:o dmi wa ngmêê té, yoo mb:aa ngê amîmî pyódu té, nmî Lémi u yoo ndêndê ngê u ngwo wa pyódu té. *

¹⁸ Sekídaiya ngê enjel ka kwo, Ye kópu ndê kópu ngê a nga angênté wa pyódu? Kwo, Nê pi vy:ee, a kpâm mye pyââ vy:ee. ¹⁹ Enjel ngê kwo, Lama daa too kí pini, nê Nkepîlel, Chóó Lémi u nkîghê n:aa kwo, yinê nga da dy:ââ nê, ala kópu mb:aa nga yedên:aa vyi. * ²⁰ Kwo, K:omo tpile a ka chuu kêlîmî mbê wo, ngmênê kópuni nga dî vyi, dîyo ndêndê ngê wa pyódu. Kwo, Dnye u kîgha doo u ntââ ngê dî pyódu ngi, kwo, kópu daamunyi vyi, u dî wéni n:ii ngê yi kópu wa pyódu. Kwo, Dnye mênê dî chedê, kópu daamunyi vyi, mu kópu u dîy:o a ka chuu kêlîmî mbê wo.

²¹ Yélini kuwa doo kwo, yi nuw:onuw:o u kópu ngê pyodo, apê, Sekídaiya ngê Chóó Lémi u ngomo k:oo lukwe dîy:o mgî dîmo puwâ. ²² Dini ghi n:ii ngê a pwii wo, doo u ntââ kópu ye daapî vyu, kóopyââ ngê ye doo danêmbum, u ngwo a w:ee ngópu, apê, Kî pini ngê tpile ngmêdê m:uu, kî ngomo k:oo.

²³ Apaicha u yoo knî y:oo dini ghi n:ii ngê yi dpodo u wiki a kêlî ngópu, Chóó Lémi p:uu dpodo tédê, yi p:o p:o mê diyé dniye, Sekídaiya u p:o mye loo. ²⁴ U kuwó dini ghi ngê u kpâm Elisîpet mbwili ngê pyodo, yi gha dê mb:aamb:aa ngê pyaa knopwo, ²⁵ Elisîpet ngê apê, Chóó Lémi ngê dê ngee nê, kópuni u l:êê dîy:o yoo a p:uu dnye danê, yinê dê

* **1:17:** Mát 17:11-13; Mal 3:1; 4:5-6 * **1:19:** Hipîlu 1:14

chedê, a p:uu mêdaadnyi danê. Ngmênê yoo vy:o dêdpîmo paa, apê, Pi knî y:oo wadnyi yumuyumu nê, a ka daawa a kêlîmî mbê dmi. Yi kópu u l:êê dîy:o d:ââ limi ngomo k:oo doo kwo.

Enjel ngê Méli ka kópuni vyyu

²⁶⁻²⁷ Elisîpet d:ââ wéni u mbwili ngê doo kwo, Chóó Lémi ngê u enjel Nkepîlel kwodo ngmê ka u ngwo dy:ââ ngê, u pi Méli. Pini n:ii u yémî p:uu yidoo kwo, u pi Njósép, king Dépidi u tii nédê pini ngmê. Nasalet dpîmo ya, p:aani n:ii Nkálili Wee u kwo a tóó. * ²⁸ Yi enjel Méli ka loo, kwo, Mw:ââkó Méli. Kwo, Nmî Lémi ngê da ngmidi ngi, nga myewunê vyyuwo. ²⁹ Méli ngê yi kópu dêpê w:ee ngê, u nuw:onuw:o kópu ngê pyodo. ³⁰ Enjel ngê kwo, Namê nkîngê. Kwo, Chóó Lémi ngê da ngmidi ngi. ³¹ Kwo, Mbwili ngê wanyi pyódu, tp:ee mââ ngmanyi tpyé, u pi dpî nténi, Yesu. * ³² Kwo, U pi d:ud:umbiy:e ndîî ngê wa pyódu, nmî yâpwo njini ngê u kwo wa a vyi, kwo wo, Nyi a tp:ee njini. Kwo, Nmî Lémi ngê yi tpémi king ngê wa pyódu, u kn:ââ Dépidi u d:aa yinê wa a kââdí. ³³ Kwo, Njakóp u yoo yintómu yi king ngê adî ya, chedê ngê daawa pyódu.

³⁴ Méli ngê enjel ka kwo, Ye kópu a nga angênté wa pyódu? Kwo, Nê kwodo, d:ongê yéé wo. ³⁵ Enjel ngê kwo, Chóó Lémi u Ghê Dmi ngê wa nt:ee ngi, u wêdêwêdê mbêmê yi kópu nga wa pyódu. Kwo, Yi kópu u l:êê dîy:o yi tpémi yâpwo ndîî tp:oo, u momu pini ngê adî ya. ³⁶ Kwo, Elisîpet p:uu nuw:o ngî kwéli, pyópuni u k:ii dpî p:uu ngmidi.

* **1:26-27:** Mát 1:16,18; Luukí 2:5 * **1:31:** Is 7:14; Mát 1:21-23

Kwo, K:omo tpile daa tpete módó, mye pyââ vy:ee, ngmênê ala ngwo d:ââ wéni u mbwili. ³⁷ Kwo, Chóó Lémi ngê kópuni dpî vyi, yi kópu ndêndê ngê dpî d:uu, daawa kn:aadi. ³⁸ Méli ngê kwo, Nmî Lémi p:uu mb:aamb:aa ngê n:aa dpodo yédi, u ntââ ye kópu a nga dpî pyaa we. Wod:oo enjel ngê Méli a kuwo ngê.

Méli Elisîpet ka u ngwo loo

³⁹ Daa dye ghi daadî yimî loo, Méli u yoo knî yi k:ii kada a y:ee ngópu, Njuda Wee u kwo lee dniye, mbu kwéli a wee. ⁴⁰ Sekîdaiya u p:o dini ghi n:ii ngê taa dniye, u ngomo k:oo kee dniye, Méli Elisîpet ka mbwolo. ⁴¹ Dini ghi n:ii ngê Elisîpet ngê Méli u dnye nyongo, tp:ee u mênê paa mbé wo. Yi ngwo dini ghi ngê Elisîpet Chóó Lémi u Ghê Dmi ngê a nt:ee ngê, ⁴² Méli ka dpodombiy:e mbwolo, kwo, Pyââ yintómu knî yi vy:o mî ndîi ngê dê pyódu, ñm:ee u pi ndîi ngê amye pyódu. ⁴³ Kwo, A pi têtê, nyi nmî Lémi u pye, kwo, lukwe dîy:o chin:aa m:uu nê? ⁴⁴ Kwo, Dini ghi n:ii ngê nye dí ny:oo, a tp:ee u gha mb:aamb:aa ngê dê pyódu, a mênê dê mbêka. ⁴⁵ Kwo, Nga mb:aamb:aa ngê dê pyódu, mu kópu u dîy:o Chóó Lémi u kópu ka chi kêlîmî mb:anê. Kwo, Kópuni nga vyi, ndêndê ngê wa pyódu.

Méli ngê Chóó Lémi u ngwo chaa kwólu

⁴⁶ Méli ngê apê,
Chóó Lémi n:aa chaa kîgha,
⁴⁷ a gha mb:aamb:aa ngê dê pyódu,
mu kópu u dîy:o Chóó Lémi ngê wa ngee nê,
⁴⁸⁻⁴⁹ k:omo tpile a pi têtê, ngmênê da ngmidi nê,
kópu ndîi a nga ngmêdê d:uu.

Mu dini ghi ngê pi yintómu yi lama yi kópu wadí ya,

yi nuwo daawa a kuwo.

Chóó Lémi nmî yâpwo ndêndê, u kópu yilí yintómu mb:aamb:aa dé,

⁵⁰ yélini y:oo ntênê a cháâcháâ ngmê,

yi yéli yi nuu ghi dmi nódo a tóó,

daawa kéé té, anyi dî angêw:êê.

⁵¹ U wêdêwêdê mbêmê kópu ndîi yilí a d:uud:uu, mbodo ndîi mbodo ndîi u yoo daa kêmakêma a ngm:iî kîgha té.

⁵² King ndîi yilí yi lémilémi a chedêchedê,

yélini yi pi dmi tédê, yi pi dmi ndîi ngê a pyépi.

⁵³ Ngópuch:anê knî ye kópu mb:aa yilí a yém,

ngmênê ndáápi knî ye kópu mb:aa daawa y:oo.

⁵⁴ Nmî kn:ââ knî ye ndê kópuni a vuu,

atédê ntiye, u nuwo dèpê kuwo wo.

U yoo Yisîléli tpémi, yinêwa ngee té.

⁵⁵ Chóó Lémi nódo Epîlaham u nuu ghi a tóó,

u yoo u nuu ghi dmi nódo mye tóó,

chedê ngê daawa pyódu.

⁵⁶ Méli Elisîpet p:uu doon:aa ya, d:ââ pyile, u kuwó dini ghi ngê u p:o mê diyé wo.

Njon Baptist u ngwo pyodo

⁵⁷ Elisîpet ngê pwopwo kele, ghêpê wo, tp:ee mââ ngmê tpyó. ⁵⁸ Elisîpet u yoo, p:aa tpémi yi kii,

yi kópu yi ny:ee ngópu, yi gha dmi mb:aamb:aa ngê pyodo, apê, Nmî Lémi ngê kópu ndîi u ngwo ngmêdê d:uu.

⁵⁹ Wo woloni ngê Chóó Lémi u l:ii yi tpémi p:uu t:ee ngópu. U yi y:e doo kwo, U mî Sekídaiya u pi u pyimo nmî t:oo, ⁶⁰ ngmênê u pye ngê yepê, Kêle.

Yepê, U pi Njon. ⁶¹ Kwo, Ñoo pee vy:o pi ngmê u pyimo Njon daa t:a. ⁶² Sekîdaiya ka yi kêêpyââ ngê póó dniye, kwo, U pi n:uu? ⁶³ Sekîdaiya ngê kóópyââ ngê d:êê tédê u tpile ye ngmê dmy:ee ngê, tp:oo u pi y:i d:êê ngê, apê, U pi Njon. Ngwéti dniye. ⁶⁴ Yi ngwo dini ghi ngê Sekîdaiya ngê dnye mê pw:ii ngê, wod:oo Chóó Lémi doo chaa kîgha. ⁶⁵ Yi p:aani tpémi ngwéti dniye, mye nkîngê mbê dniye. Yi kópu yilî Njuda Wee u kwo p:aani p:aani ny:ee ngópu. ⁶⁶ Pi yintómu knî y:oo dini ghi n:ii ngê ny:ee ngópu, dnye nuw:onuw:o, apê, Lónté pini ngê wa pyódu, mu kópu u dîy:o Chóó Lémi u kwo wunê vyuwo.

Sekîdaiya u wéti

⁶⁷ Chóó Lémi u Ghê Dmi ngê Njon u mî Sekîdaiya a nt:ee ngê, Sekîdaiya ngê Chóó Lémi Tp:oo p:uu kópu u ngwo a w:ee ngê, ala kópu dyuu u ngwo vyu, apê,

⁶⁸ Yisíléli tpémi, nmî Lémi chaa kîgha koo,
pini n:ii nmî yâpwo njini,
mu kópu u dîy:o chóó u yoo knî ye a lêpî,
yinê wa gee té.

⁶⁹ Nmî Mbwámê ndêndê nmo wunê dyede,
u dpodo pyu Dépidi u tii nédê pini ngmê.

⁷⁰ Yi kópu chóó u komo kapî pyu knî y:oo ló dini
a vyi ngópu,
ala ngwo atédê ntiye.

⁷¹ N:ii knî ye nmî diya dniye,
yi kêê yinê wa dyé nmo.

⁷²⁻⁷³ Nmî nuu ghi dmi Chóó Lémi nódo ka tóó,
mu kópu u dîy:o Epîlaham ka ndêndê kópu n:ii
mwiyé a vyu, kwo,
Nyoo knî ye ana a vyuwo,

yi kópu daa kn:aadi ngê, nmî kn:ââ knî ye doo a
 vyyuwo. * ⁷⁴ Epîlaham ka ala ndêndê kópu mye vyyu,
 kwo, Yélini nyoo knî yi p:uu adnyi l:êê,
 yi kêlê wanî dyé té,
 mu kópu u l:êê dîy:o daapîdny:oo nkîngê,
 a p:uu u ngwo pîdny:oo dpodo,
⁷⁵ a yoo mb:aa, u momu yéli ngê pîdny:oo kwo,
 chedê ngê daawa pyódu.
⁷⁶ Sekîdaiya ngê tp:oo Njon ka kwo, A tp:ee.
 Kwo, Chóó Lémi ngê da ngmidi ngi,
 u komo kapî pyu ndî ngê wanyi pyódu,
 nmî Lémi u kada wanyi ghê,
 u maa anyimo yé. *
⁷⁷ Kwo, Ala kópu u yoo knî ye any:uu vyi,
 yenyé, Nmyi dono kée tóó,
 nmî Lémi ngê u ngwo wa ngee nmyo.
⁷⁸ Sekîdaiya ngê yepê,
 Chóó Lémi ka dpî ch:anê dmi.
 Yepê, Kâadî ngê mgîdî ntee dpî chaa,
 nmî Mbwámê yinté nmo wa t:a. *
⁷⁹ Yepê, K:omo tpile mgîdî vy:o nmo pyede,
 pwopwo ka nmo nkîngê té,
 ngmênê yi mgîdî yinê wa chaa,
 Chóó Lémi ka maa nmo yinê wa a kêma. *
⁸⁰ Dini ghi n:ii ngê Njon kaa wo, mââwe ngê
 pyodo, Chóó Lémi u kópu yilí a w:ee too. Daa yoo
 vy:o doo kwo, u dye ghi doo t:âât:ââ, Yisîléli tpémi
 ye Chóó Lémi u kópu dyuu u tpapê kn:ââ ghêlî daa
 chópu. *

* **1:72-73:** Gen 17:7; Gen 22:16-17 * **1:76:** Is 40:3; Mal 3:1; Mát
 3:3; 11:10 * **1:78:** Is 60:1-2 * **1:79:** Is 9:2; Mát 4:16 * **1:80:**
 Mát 3:1-6; Njon 8:12

2

Yesu Kédisu u ngwo pyodo

Mátiyu 1:18-25

¹ Dini ghi n:ii ngê Njon pyodo, Lóma tpémi yi king ndîi Okastas ngê u yi doo kwo, Kada pini knî y:oo yoo a kp:aa y:e. Lóma tpémi y:oo Nju tpémi dêpêngê kp:aa tumo, ala yi mwiyémiwiyé. ² Yi dini ghi ngê Kwîdiniyês Sidiya tpémi yi kada pini ngê doo ya. ³ Pi kpââ u l:êê dîy:o pi yintómu yi p:o p:o loo. ⁴⁻⁵ Njósép ka kwo, Nyi Dépidi u tii nêdê pini ngmê, Dépidi kwéli a pyodo, Petîlem, mî yi dp:uu yé. U yémî p:uu Méli k:ii Nasalet a kuwo ngópu, Njuda Wee u kwo lee knopwo, Petîlem mî taa knopwo. Pi kpââ tédê p:aa a nt:ee wo. ⁶⁻⁷ K:omo tpile Méli mbwili pââ ndîi, ngmênê dpî ngomo knî yi k:oo yi p:aa dêpwo ya, hósi ndonki knî yi ngomo k:oo mî kee knopwo. Yi ghêpê wo, tp:oo kaa yi tpyó, kpîdî pee ngê kwédi kê ngê, hósi knî yi kmaapî tédê yi yó.

Sipi y:ee:y:ee pyu knî y:oo Yesu u ngwo mî m:uu ngópu

⁸ Yi dyámê pee p:uu sipi w:uu y:enê pyu yoo ngmêdoo kwo, mgîdî vy:o w:amî mbêmê sipi w:uu dnye y:enê dé. ⁹ Nmî Lémi u enjel ye ngmê ta, nmî Lémi u wuu yi pwo mî kée ngê. D:ud:umbiy:e nkîngê ngê y:ay:a pwiyé dniye. ¹⁰ Enjel ngê yepê, Namê nkîngê. Yepê, Kópu mb:aa nmye yed:a núw:o, u l:êê dîy:o pi yintómu knî y:oo w:aa wa a pyw:ee ngmê. ¹¹ Yepê, Pini n:ii Chóó Lémi ngê a ngmîdi ngê, ala mgîdî vy:o Dépidi u p:o kêda t:aa. Yepê, Yi pini nmî Lémi ndêndê, mye nmyi Mbwámê. ¹² Yepê, Alanté nmye myeme ngmê, tp:ee kamî

nmyinê pyw:êmî ngmê, kpîdî ngê kwédi kê ngmê, hósi knî yi kmaapî tédê a dpî.

¹³ Dini ghi ngê enjel ngê u danêmbum ye a kélí ngê, Chóó Lémi u enjel mē yilí m:uu ngópu, dnye wéti, Chóó Lémi dnye chaa kîgha, apu,

¹⁴ Chóó Lémi nmí pwo a tóó, nmo chaa kîgha.

Nmyi Mbwámê dyámê mbêmê da dy:ââ, mu kópu u dîy:o u kwo nmyi ch:anê dnye.

¹⁵ Dini ghi n:ii ngê enjel knî y:oo sipi w:uu y:enê pyu yoo a kuwo tumo, Chóó Lémi ka mē diyé dnye, yi tpókni y:oo noko yepê, Petílem lee kmêle, nmí Lémi ngê kópuni u pi nmo dē vyi, nye m:uu koo.

¹⁶ Wod:oo kada a y:ee ngópu, Petílem límílmí ngê mî taa dnye, Méli ghee a pyw:ee dumo, Njósép u k:ii dnye ya, apê, Tpómu kamî hósi knî yi kmaapî tédê mu dpî. ¹⁷ Yi m:uu ngópu, apê, Kí vyílo. Kópuni enjel ngê yi tpémi p:uu ye vyi too, pi knî yi ngêédí a nté tumo. ¹⁸ N:ii knî y:oo yi kópu dyuu ny:ee tumo, ngwéti dnye. ¹⁹ Méli ngê yi kópu yilí u gha vy:o yé too, doo nuw:onuw:o dé. ²⁰ U kuwó dini ghi ngê sipi w:uu y:enê pyu yoo mē diyé dnye, maa p:uu dnye wéti, kópuni ny:ee tumo, kópuni m:uu tumo, yi kópu knî yi l:êê dîy:o Chóó Lémi dnye chaa kîgha. Enjel ngê kópuni ye mî vyi too, yi tpémi yinté mîné pyw:ee ngópu.

Yesu u pi u ngwo ntaa ngópu

²¹ Wo pyudu mî loo, woloni ngê Chóó Lémi u l:ii Yesu p:uu t:ee ngópu, u pi ntaa ngópu, apê, Yesu, enjel ngê n:ii u pi Méli ka vyu, ghêlí k:ii mbwili ngê daa pyodo.

Tpómu Chóó Lémi ka u ngwo núw:o ngópu

22-24 Mósisi ngê u dêêpî kópu dyuu vy:o kópu ngma a d:êê ngê, apê, Pyópuni dê tpamê knomomê, Chóó Lémi ka tupwótupwó ngê a ya yédi, Chóó Lémi u ngomo mbwa kalê ngmê k:oo kîngî nî. Apê, Wo podoy:a choo t:ââ, vy:êmê miyó Chóó Lémi ka choo ñeñe dê, kpêê yiyé pyu ngê adî nk:êênî dê, u tupwó machedê ngê u ngwo adî pyodopyodo. Yi kópu u ntiyentiye u l:êê díy:o Njósép mupwoknî Njedusalem lee dniye. Mósisi ngê kópu m:uu a d:êê ngê, mye ntiye ngópu. Yi kópu ala. Tp:ee mââ kaani yintómu Chóó Lémi u nêni dé, yi pye mî knî y:oo Chóó Lémi ka dny:oo pywupwi dé. Yi kópu u l:êê díy:o Yesu Chóó Lémi u ngomo mbwa kalê ngmê k:oo ñuw:o ngópu.

25 Pi vy:ee ngmêdoo ya, Njedusalem, u pi Simiyón, k:uuchêm u pi, Chóó Lémi mb:aamb:aa ngê dpîmo chââchââ, alanté dpîmo nuw:o, apu, Chóó Lémi ngê pini n:ii a ngmidi ngê, pini n:ii nmî Mbwámê ngê wa pyódu, límîlímî ngê taa we. Chóó Lémi u Ghê Dmi p:uu doo ya, 26 ala kópu u kwo a vyu, kwo, Ghêlî daanyi pw:onu, ngmêênê nmyi Mbwámê mwiye wa t:aa. 27 Dini ghi n:ii ngê Yesu u pye mî y:oo Yesu Chóó Lémi u ngomo mbwa kalê ngmê k:oo ñuw:o ngópu, Chóó Lémi u Ghê Dmi ngê Simiyón y:i mye dy:ââ ngê. 28 Simiyón ngê tpómu yi kêlê a ngópu, u kede paa t:ângo, wod:oo Chóó Lémi doo chaa kîgha, kwo,

29 Mw:ââkó a Lémi, dpodoni a ka nyiné kpo, mo kalê nédi.

Kwo, Ngêê k:oo kaa nédi.

Kwo, Kópuni a ka nyiné vyu,
awêde chi ntiye.

30 Kwo, Pini n:ii nyiné ngmidi ngê, nmî Mbwámê,

a chóo a ngwolo dê y:oo atédî m:uu. *

³¹ Kwo, Pi dyêêdî yintómu yi ngópu nye tpyuu.

³² Kwo, Yélini daa Nju tpémi yi pywápê ngê wa pyódu,

ala tpémi u l:êê dîy:o nyoo Yisîléli tpémi yi pi dmi ndîî ngê wa pyódu.

³³ Simiyón ngê kópuni vyi too, Yesu p:uu, Njósép cha yi ngwétingwéti u kópu ngê pyaa dniye.

³⁴⁻³⁵ Simiyón yi l:êê dîy:o doo ngêpê, u kuwó dini ghi ngê Yesu u pye Méli ka kwo, Chóó Lémi ngê ala tpémi a ngmidi ngê, Yisîléli tpémi yinê wa chámê té. Kwo, Yi chóo yi gha dmi yi l:êê dîy:o wa numo chámê té, woni yoo ala tpémi ngê wa ngee té, woni knî y:oo u wépi wa pwaa ngmê, yi chóo wa dyênê dmi. Kwo, Nmî ng:aa t:emî u l:êê dîy:o Chóó Lémi ngê da dy:ââ, ngmênê pi yilî u kwo adnyi kwopwepe, yinê ye k:omodanê pyu ngê adîn:aa ya. Kwo, Mu dini ghi ngê anyin:aa nyepê, mbê ngê y:ay:a wanyi pwiyé. *

³⁶⁻³⁸ Pyââ ngmê yi dini ghi ngê myedê loo, u pi Ana, u mî u pi Panuwel, Asê u tii nedê pyópu ngmê. Pyââ vy:ee, u m:ââ woloy:a mê páádi, u moo k:ii m:ââ pyudu ma ngópu, yed:oo u moo pwene. Yi kuknwe dye ghi yintómu Chóó Lémi u ngomo mbwa kalê ngmê k:oo dpîmo ya, yi kélî ghi dêpê kuwo ngê, w:éênî mgídî vy:o Chóó Lémi ka dpîmo ngêpê, u ngêpê wêdêwêdê kîgha u l:êê dîy:o, dye ghi knî ngmê ngê nté dêdpîmo pîpî. Dini ghi n:ii ngê Njósép mupwoknî m:uu too, Chóó Lémi kwuno ngê. U kuwó dini ghi ngê Njedusalem tpémi yi vy:o,

* **2:30:** Taitas 2:11 * **2:34-35:** Is 8:14-15; 1 Kódin 1:23; 1 Pita 2:6-8

n:ii knî y:oo nmî Mbwámê dnye t:âât:ââ, yi yéli ye yi tpémi p:uu dpîmo danêmbum. *

Njósép mupwoknî Nasalet u ngwo mê diyé dniye

³⁹ Mósisi ngê tpómu kamî knî yi p:uu kópuni a d:êê too, Njósép cha y:oo yi kópu dini ghi n:ii ngê d:uu tumo, yi p:o mê diyé dniye, Nasalet, p:aani n:ii Nkálili Wee u kwo a tóó. ⁴⁰ Yi tp:ee yi kaa wo, wêdêwêdê u mênê yaa wo, Chóó Lémi u kwo dpîmo a vyywo, u nuw:o myedê népwi ngê.

Yesu ngê chóó u maa u ngwo a yó

⁴¹ M:ââ yintómu yi k:oo Njósép mupwoknî Njedusalem dnyimo lépî, Tp:ee Kaa W:êêw:êê u Naa tédê. * ⁴² Dini ghi n:ii ngê Yesu u m:ââ y:a mê miyó ngê doo ya, yi nááli tédê mye lee dniye. ⁴³ Dini ghi n:ii ngê yi nááli machedê ngê pyodo, yoo mê nyalé wo, yi p:o p:o mê diyé dniye, ngmênê Yesu daa loo, Njedusalem a yaa wo. U pye mî yi lama dêpwo ya, Dpo kuwo ngmê. ⁴⁴ Yinê ye, Nyi yoo knî yi k:ii kada dê ghê dmi. Yi wéni a kêlî ngópu, dêdpîmo nuw:onuw:o. Maa p:uu p:aani n:ii dpî dniye, yi p:aani dini ghi n:ii ngê taa dniye, wod:oo yi tp:ee dpîmo nmy:uu, yi yoo knî ye yi pyipe knî ye dpîmo póó, yipu, Nyi tp:ee angênê? ⁴⁵ Dêpê pyw:ee ngópu, wod:oo womumo mw:aandiye Njedusalem mê diyé knopwo, ntumokwodo mî taa knopwo, y:i dpî knopwo. ⁴⁶ Womumo mw:aandiye Chóó Lémi u ngomo chedê mênê pyw:ee ngópu, apê, Ndiye pyu ndîi knî yi k:ii mu pyede, apê, mu ng:aang:aa té, apê, ye myeka póó. ⁴⁷ Yélini y:oo dnye ng:aang:aa dé, yi nyepênypê u kópu ngê pyodo, noko yipu, Kî

* **2:36-38:** 1 Tim 5:5 * **2:41:** Ex 12:1-14,24-27

tpémi u nuw:o ndîi, mââwe knî yi k:ii mb:aamb:aa ngê ka danêmbum té. ⁴⁸ U pye mî y:oo dini ghi n:ii ngê a pyw:ee ngópu, ngwéti knopwo, u pye ngê kwo, Kî tpémi. Kwo, Lukwe dîy:o ye kópu nye chi d:uu. Kwo, Mî k:ii kîny:oo nmy:uu ngi, nuw:onuw:o u wo my:ee chedê. ⁴⁹ Yesu ngê yepê, Lukwe dîy:o dpó nmy:uu nê? Yepê, Angênté, dpî lama daa tóo M:aa ngê u dpodo tédê dê kaa nê? ⁵⁰ Kópuni ye vyu, Njósép cha y:oo dèpê w:ee ngópu.

⁵¹ Nasalet kwéli a ndê dniye, Yesu u k:ii y:i mê diyé dniye, Yesu ngê yi dnye dê mb:aamb:aa ngê doo nyémî dê. U pye ngê yi kópu yilî u gha vy:o doo ziyé dé. ⁵² Dini ghi n:ii ngê Yesu kaa wo, nuw:o ndîi u mênê yi yaa wo, pi knî ye pi mb:aa ngê doo ya, Chóo Lémi ka pi mb:aa ngê myedoo ya.

3

*Njon Baptist ngê Yesu u maa u ngwo a yó
Mátiyu 3:1-12; Mak 1:1-8; Njon 1:19-28*

¹ Lóma tpémi yi king Okastas dini ghi n:ii ngê pwene, u wo tp:ee Taipidiyas ngê u d:aa a kââdí ngê. M:ââ y:a mê limi mî loo, Sekîdaiya tp:oo Njon ngê u dpodo kn:ââ u ngwo chópu. Yi dini ghi ngê Lóma lede knî y:oo Nju tpémi dnye y:enê dé, yi kada pini u pi Pontiyas Paléti. Antipas Helodi ngê Nkálili tpémi doo y:enê dé, mu kópu u dîy:o Lóma tpémi y:oo yi kada pini ngê y:oo pyódu ngópu. U mbwó Pilipi ngê Itudiya tpémi Tîdakonaitis tpémi yinê doo y:enê dé, Laisaniyas ngê Apîlini tpémi yinê doo y:enê dé. ² Yi dini ghi ngê Nju tpémi yi kpêê ziyé pyu ndîi miyó doo ya, Anas pini dê Kayapas. Yi yéli doo kwo, Sekîdaiya tp:oo Njon w:amî mbêmê

doon:aa ya, daa yoo vy:o. Yi dini ghi ngê Chóó Lémi u kópu dyuu y:i mîné nyongo, u dpodo kn:ââ u ngwo chópu. ³ Njon mbwaa ndîi Njódan wo pe wo pe p:aani p:aani dpîmo lêpî, pi knî ye dpîmon:aa dêêpî, yipu, Nmyi dono yilî yi l:êê dîy:o Chóó Lémi u yoo kuwa nmyi chóó nmyi ghê dniye. Yipu, Nmyi dono yilî kéé tóó, n:aa mbápitísîm kîgha nmyo, Chóó Lémi ngê nmyi dono yilî u kuwó u ngwo wa kéé té, mêdaawa a ngî té, Chóó Lémi u yoo njini ngê u ngwo wanmyi pyaa dmi. ⁴ Kópuni Yisaya ngê u puku yedê wunê a d:êê ngê, Njon ngê yi ngwo ntiye ngê. Yi kópu ala.

W:amî mbêmê pi ngma adî kââ, yewo,

Nmî Lémi u maa a yé yó,

maa mb:aa yidó yé yó. *

⁵ Ghi nkîlînkîlî a nmy:ee tóó,

paa ghi dpî ché tóó,

mbu mbodo myoo ché tóó,

maa kwolo ngmê dé ntênê dpo yé tóó,

nmî Lémi u maa p:uu duu kîngmê kwo.

⁶ U kuwó dini ghi ngê nmî Mbwámê ngê yi máádi wa a kwolo,

pi yintómu knî y:oo yi pini u ngwo wa m:uu ngmê.

⁷ Njon ngê yoo kwéli dpîmo mbápitísîm kîgha, y:i pi yilî u kwo loo, u yi y:e doo kwo, Nye mbápitísîm kalê nmîne. Njon ngê yi gha dmi módó, yepê, Nmyo k:omodané pyu yoo. Yepê, Lukwe dîy:o nmyiné nmye, Mbápitísîm mbêmê Chóó Lémi ngê daawa kpada nmo. ⁸ Yepê, Nmyi dono yilî mwiyé kéé tóó. Yepê, Dono kópu n:aamungî d:uu, kópu

* **3:4:** Is 40:3-5

mb:aa yilí dmyinên:aa d:uud:uu, u ngwo anê w:ee, nê, Yi nuw:o dmi ndêndê ngê dê ngmêê t:oo. Yepê, Ala kópu namê tpaépê, Epílaham nmî kn:ââ, Chóó Lémi ngê daawa kéé nmo, p:ee nmo ada a vyyuwo. Yepê, Yi kópu ló dini mwó a vyyu, ngmênê nmyi dono yilí yí l:êê díy:o ntênê wa kéé nmyo. Yepê, Chóó Lémi u wêdêwêdê ndîi, u ntââ, ala chêêpî dyuu wa a ngî, pi ngê wa pyódu té, nmyi d:aa dmi y:oo wa a kâádî ngmê. Yepê, Vyílo yi yéli ye ada a vyyuwo. * ⁹ Yepê, Ala ngwo Chóó Lémi maadí kîyedê kwo, u myângo wumê mumu. Yepê, Yi myângo vy:o yini n:ii nt:u mb:aamb:aa ngê daa kelekele, wa kpono, pââ ndiya wa kéé.

¹⁰ Pi knî y:oo kwo, Ló kópu ngmanmî d:uu? ¹¹ Yepê, N:ii u mb:êê pee ndîi, pinté yoo mîchoo a wopwe dé. Yepê, Nté myenté, n:ii u ngópu nté a tóó, choo yêêpî. ¹² Tákisi ngêêpî pyu yoo myedê lee dniye, apê, Njon ngê nye mbápitísím kalé nmîne. Njon ka póó dniye, kwo, Mâawe, ló kópu ngmanmî d:uu? * ¹³ Yepê, Tákisi ndapî u ntââ mbêmê dmyina a ngêêpî. Yepê, Yoo namê dódó, nmyi chóó nmyi ndapî ndîi nama a ngêêpî. ¹⁴ Helodi u lede ngmê knî y:oo kwo, Nmo angénté dé? Kwo, Ló kópu ngmanmî d:uu? Yepê, Pi u tpile módó nangmê ngî, pi p:uu kêêmî nangmê kââ. Yepê, Nmyi dpodo u pywuu p:uu namê danê, u ntââ ngê nmye choo ya.

¹⁵ Pi yintómu yi gha dmi mb:aamb:aa ngê pyodo, apê, Pini n:ii Chóó Lémi ngê a ngmídi ngê, nmî Mbwámê ngê a pyódu ngê, ndoo apê wu Njon vyílo. Apê, Nmî kada wa ghê, Lóma tpémi wanmî ngm:ii kalé té, yed:oo nmî chóó anmî ya. ¹⁶ Njon ngê pi

* **3:8:** Dpodo 26:20 * **3:12:** Luukí 7:29

yintómu knî ye yepê, Nê kuu. Yepê, A kada pini kîyedê pwiyé knî, pini n:ii u pi ndîi. Yepê, Nê têdê, d:oo u ntââ, u nkîgh:ê daanî nî. Yepê, Nê tp:ee. Yepê, Mbwaa ngê munî mbápitísîm kîgha nmyo, ngmênê yi pini ngê Chóó Lémi u Ghê Dmi ngê wa mbápitísîm kalê nmyo, ndyuw:e ngê wamye mbápitísîm kalê nmyo. ¹⁷ Yepê, Pini n:ii wunê pwiyé knî, daa kêmakêma a taataa. Yepê, Dini ghi n:ii ngê wa t:aa, nmyo yintómu daawa ngee nmyo, wa chámê nmyo. Yepê, N:ii yoo mb:aamb:aa dé, wa a ngî té, n:ii yoo dono dé, wa kée té, ndê ngê wa ma té, yi ndyuw:e chedê ngê daawa pyódu.

¹⁸ Yesu u kópu mb:aa p:uu Njon ngê yoo daa kópu ngmídi p:uu doo ndiye kîgha dé. ¹⁹ Ngmênê Njon Antipas Helodi p:uu myedpîmo danê, mu kópu u l:êê dîy:o Antipas Helodi ngê u kpâm kpîpî ngê, u mbwó kpâm Helodiyas t:âmo ngê, kópu dono mê yilî dpîmo d:uud:uu. * ²⁰ U kuwó dini ghi ngê Antipas Helodi ngê kópu dono ndîi ngmê d:uu ngê, Njon mbwa k:oo kmungo.

Njon ngê Yesu u ngwo mbápitísîm kwólu
Mátíyu 3:13-17; Mak 1:9-11

²¹ Antipas Helodi ngê Njon mbwa k:oo ghêlí daa kmungo, Yesu Njon ka loo. Dini ghi n:ii ngê Njon ngê pi yintómu mbwaa paa kmênê too, Yesu mbwaa paa mye kmênê ngê. U kuwó dini ghi ngê Yesu doo ngêpê, u mî ka, mbóó u ngwo u kwo a kpêmî ngê, ²² Chóó Lémi u Ghê Dmi vy:êmê k:ii ntee tpile ngê u pwo a ghêpê wo. Mbóó p:uu dnye ngmê ny:ee ngópu, kwo, Nyi a tp:ee njini, nuu ghi a nódo

* **3:19:** Mát 14:3-4; Mak 6:17-18

ka tóó, dye ghi yintómu a nuu u kópu nye d:uud:uu too.

Yesu Kédisu u tii
Mátiyu 1:1-17

²³ Dini ghi n:ii ngê Yesu ngê u dpodo kn:ââ chópu, yi ngwo u m:ââ pyoloy:a ngê doo ya. Yoo alanté dnye nuw:o, apê ngmênê, Yesu Njósép tp:oo, Eli u kee.

²⁴ Eli u mî Matati. Matati u mî Lipi.

Lipi u mî Melîki. Melîki u mî Njanay.

Njanay u mî Njósép. ²⁵ Njósép u mî Matataiyas.

Matataiyas u mî Emos. Emos u mî Nahum.

Nahum u mî Esîli. Esîli u mî Nankay.

²⁶ Nankay u mî Maati. Maati u mî Matataiyas.

Matataiyas u mî Seméni. Seméni u mî Njóséki.

Njóséki u mî Njóda. ²⁷ Njóda u mî Njówanan.

Njówanan u mî Lésa. Lésa u mî Sedapapel.

Sedapapel u mî Siyaltiyéli. Siyaltiyéli u mî Nédi.

²⁸ Nédi u mî Melîki. Melîki u mî Adi.

Adi u mî Kósam. Kósam u mî Elîmadam.

Elîmadam u mî Edi. ²⁹ Edi u mî Njósuwa.

Njósuwa u mî Eliyesa. Eliyesa u mî Njódim.

Njódim u mî Matati. Matati u mî Lipi.

³⁰ Lipi u mî Simiyón. Simiyón u mî Njuda.

Njuda u mî Njósép. Njósép u mî Njónam.

Njónam u mî Elayakim. ³¹ Elayakim u mî Méliya.

Méliya u mî Mena. Mena u mî Matata.

Matata u mî Natan. Natan u mî Dépidi.

³² Dépidi u mî Njési. Njési u mî Opédi.

Opédi u mî Mbówas. Mbówas u mî Salîmon.

Salîmon u mî Nason. ³³ Nason u mî Aminatap.

Aminatap u mî Adîmin. Adîmin u mî Ani.

Ani u mî Hesîdon. Hesîdon u mî Pedes.

Pedes u mî Njuda. ³⁴ Njuda u mî Njakóp.
 Njakóp u mî Yisak. Yisak u mî Epîlaham.
 Epîlaham u mî Tela. Tela u mî Nahó.
³⁵ Nahó u mî Seduki. Seduki u mî Leyu.
 Leyu u mî Peléki. Peléki u mî Epédi.
 Epédi u mî Sila. ³⁶ Sila u mî Kainan.
 Kainan u mî Apakîsadi. Apakîsadi u mî Sem.
 Sem u mî Nówa. Nówa u mî Laméki.
³⁷ Laméki u mî Mîtusîla. Mîtusîla u mî Inóki.
 Inóki u mî Njadédi. Njadédi u mî Mahalalil.
 Mahalalil u mî Kainan. ³⁸ Kainan u mî Inos.
 Inos u mî Sėti. Sėti u mî Adam.
 Adam u mî Chóó Lémi.

4

Setan ngê Yesu u ngwo doo dódó

Mátiyu 4:1-11; Mak 1:12-13

¹ Dini ghi n:iî ngê Njon ngê Yesu mbwaa paa kmênê ngê, Chóó Lémi u Ghê Dmi ngê Yesu d:ud:umbiy:e a nt:ee ngê. Yesu ngê Njódan mbwáani a kuwo ngê, Chóó Lémi u Ghê Dmi ngê w:amî mbêmê núwo. ² Setan ngê y:i doon:aa dódó, u yi u ngwo doo kwo, Dpodoni Chóó Lémi ngê u kwo a y:ângo, apê, yi dpodo pêdê kuwo ngê.

Wo podoy:a Yesu ngê nté dêpwo pîpî. ³ Dini ghi n:iî ngê dómu u ngwo kele, Setan ngê kwo, Mumdoon yi Chóó Lémi Tp:oo, kî chêêpî ngma a ngini, nté ngê pyódu ngi, ma ngi. ⁴ Yesu ngê kwo, Puku yedê alanté a tóo,

Nté u mo doo u ntââ, pi u ngwo daa ya yédi.

Nté daa nté njini,

Chóó Lémi u kópu dyuu, yi nté njini. *

* **4:4:** Deut 8:3

⁵ U kuwó dini ghi ngê Setan ngê Yesu mbu mbêmê kmungo, dyámê pee yintómu límílimí ngê y:i u kwo mênê kêma too. * ⁶ Setan ngê kwo, Ala tpile yilí nga wanî kê té, yoo yintómu yi kada wanî kaa ngi, wanyi y:enê dé. Kwo, Yi tpile yintómu a chóó a nêni dé, a chóó n:aa y:enê té. Kwo, Pini n:ii anî ngmidi, u ntââ adî y:enê dé. ⁷ Kwo, A dnye nye nyêmî knomomê, ye ala tpile yintómu yi kada pini ngê n:aa pyépi ngi. ⁸ Yesu ngê kwo, Puku yedê alanté a tóó,

Chóó Lémi nmî Yâpwo njini chi chââchââ,
kn:aa pini u dnye nangmê ny:oo. *

⁹ U kuwó dini ghi ngê Yesu ka ngmênê u kwo, Setan ngê Njedusalem dê núw:o nê, M:aa u ngomo pw:ono y:i d:uu kaa nê. Setan ngê kwo, Mumdoon yi Chóó Lémi tp:oo, mumdoon mî ngê amyedê ngee ngi, ye ala ngomo pw:ono a mbêka, ¹⁰ mu kópu u dîy:o puku yedê alanté a tóó,

Chóó Lémi ngê u enjel yoo wunê dyede té, a ngêêpî ngi.

¹¹ Kwo, Ala kópu puku yedê mye tóó,
Enjel yoo yi kêê yedê anyi kwo,
nyî dê chêêpî u mênê daanyinê dêê dê.

¹² Yesu ngê kwo, Doo u ntââ M:aa yinté daanê tókó, mu kópu u dîy:o puku yedê ala kópu a tóó,

Chóó Lémi nmî Yâpwo njini kidima a tókótókó. *

¹³ Setan ngê Yesu doo dódó, u kópu yintómu chedê ngê, ngmênê dêê wo, wod:oo Yesu mwiyé mêtê kuwo ngê. *

* **4:5:** Njon 12:31; 14:30 * **4:8:** Deut 6:13-14 * **4:12:** Deut 6:16; 1 Kódin 10:9 * **4:13:** Hipîlu 2:18; 4:15

Yesu ngê u dpodo kn:ââ u ngwo chópu
Mátiyu 4:12-17; Mak 1:14-15

14-15 Yesu Nkálili Wee u kwo mê diyé wo, Chóó Lémi u Ghê Dmi u wêdêwêdê mbêmê y:i dpîmon:aa dpodo, p:aani p:aani yi ngêpê ngomo knî yi k:oo lîme wo ngê myedpîmon:aa dêêpî. Yi wee u kwo pi yintómu knî y:oo u pi yi ny:ee ngópu, dnyimo chaa kîgha.

Yesu u ngwo mb:ii ngópu, Nasalet
Mátiyu 13:53-58; Mak 6:1-6

16 Yesu Nasalet kwéli kaa wo, y:i mê diyé wo. Lîme wo dini ghi n:ii ngê dyimê wo, yoo yi k:ii ngêpê ngomo k:oo kee dniye. Dnye ngêpê, u kuwó dini ghi ngê kópu yilî n:ii Mósisi ngê a d:êê too, pi ngmê ngê knî ngma a kp:aa ngê, Yesu u nkwo ghêêdí wo, puku kpââ u l:êê dîy:o yi kada mínê ghê wo. 17 Chóó Lémi u kópu dyuu n:ii Yisaya ngê wunê a d:êê ngê, yi ngomo t:âât:ââ pyu ngê yi puku Yesu ka a núwo. Yi puku até yi pywáíí ngê, ala kópu dyuu y:i a pyw:ângo, pi knî yi ngêêdí a kp:aa ngê, yepê,

18 Chóó Lémi u Ghê Dmi ngê yiné a mbêpê kîgha nê.

Yiné a ngmidi noo, a ka pê,

Ngópuch:anê knî ye a kópu mb:aa chin:aa tpaépê dé.

A ka pê, Mbwa k:oo yélini a wee, ala kópu ye dp:uu vyi,

Chóó Lémi ngê a pw:iipw:ii nmyo.

A ka pê, Yélini my:oo a pyede, ala kópu ye dp:uu vyi,

Chóó Lémi ngê nmyi ngwolo dmi a pywáíípywáíí té.

A ka pê, Yélini pi dono kwulo a pyede, kwulo dp:uu dyé té. *

¹⁹ A ka pê, Pi knî ye dp:uu vyi ngi,

Daa kêmakêma nmî Lémi ngê u yoo a ngêêpî.

²⁰ Yesu ngê puku dmi mê kuwo ngê, ngomo t:âât:ââ pyu ka mê y:ângo. Chóó u ya tédê mêdaa diyé wo, yi kada mínê yaa wo, u ngwo a w:ee ngópu, apê, Ala ngwo a dêêpî. Ngêpê ngomo k:oo pi yintómu knî y:oo dnye y:enê. ²¹ Wod:oo dêêpî kn:ââ ye chópu, yepê, Kópuni nmye d:a kp:aa, awêde a chóó dí ntiye. ²² Kópu mb:aa ye yilí vyu, yi nuu u kópu ngê pyaa dniye. Noko yepê, Kí kópu mb:aa lónté a tpapê té, daa ndiye pyu ndîi, Njósép tp:oo. ²³ Yi kópu u l:êê díy:o Yesu ngê yepê, Ala mgongo kópu a ka wanmyinê vyi ngmê, a ka nye, Mumdoon yi kpeede, ye ñyóóchóó mê pyi ngi. Yepê, Ala kópu a ka am:ii vyi ngmê, Pi knî y:oo ala kópu nmo a vyi ngópu, Nê ngê kópu ndîi yilí Kîpêênnyem a d:uud:uu ngê, a ka nye, ala ngwo yinté kópu knî nmî ngópu ngmê d:uu ngi, ye u ngwo nga wanmo kêlímî mbê dmi. ²⁴ Yesu ngê yepê, Ndé kópu nmye ngmên:aa tpapê. Yepê, Pini n:ii ngê Chóó Lémi u komo a kapî ngê, chóó u p:aa tpémi y:oo d:uudpî châpu ngmê. ²⁵ Yepê, Ala kópu ny:ee yó. Yepê, Ilacha u dye ghi ngê Yisîléli tpémi Chóó Lémi ka dédnya a kêlímî. Yepê, Chóó Lémi kéé ngópu, u komo kapî pyu Ilacha ka dédnya a ng:aa. Yepê, Yi kópu u l:êê díy:o Chóó Lémi ngê tpii dêpê gh:ay ngê, m:ââ pyile d:ââ wéni. Yepê, Yi ngwo m:uu ghê wo, nté chedê ngópu, dnye dómudómu.

* ²⁶ Yepê, Yisîléli tpémi yi vy:o kuknwe yilí doo

* **4:18:** Is 61:1-2 * **4:25:** 1 Kings 17:1,7; 18:1; Njems 5:17

dómudómu, ngmênê Chóó Lémi ngê Ilacha ngmê ka daa dy:ââ ngê, Ilacha ngê daangmê ngópu. Yepê, Chóó Lémi ngê Yisîléli tpémi u ngwo mb:ii too, Ilacha kn:aa dyámê pee p:uu dy:ââ ngê, Sadezata pyââ y:i ngmêmî ngópu, yi m:uu u dye ghi ngê yi pyópu daa pwene. * 27 Yepê, Yinté kópu mu ala, Ilasa u dye ghi ngê, k:omó tpile Yisîléli tpémi yi vy:o pi yilî yi p:uu too pee mbii leprîsi doo ya, ngmênê Ilasa ngê daangmê ngópu. Yepê, Pi mu ngmidi pyi ngê, daa Yisîléli pi, u pi Naaman, Sidiya pi. * 28 Yi ngêpê ngomo k:oo pi yintómu knî y:oo dini ghi n:ii ngê yi kópu ny:ee tumo, a w:ee ngópu, apê, Kî pini nmî p:uu a mgongo. 29 D:ud:umbiy:e u kwo nod:e dniye, ghêêdî dniye, Yesu mgîmî ngópu, kuwa núw:o ngópu. Yi p:aani u maknopwo paa ghi ngmêdoo ya. Yesu y:i núw:o ngópu, apê, Y:i nm:uu d:ii, apê, pw:oo we. 30 Ngmênê yi kêlé a pwii wo, yi vy:o mî loo.

*Yesu ngê kmêna ngmê u ngwo ngm:ii kwólu
Mak 1:21-28*

31 Yesu Kîpêênnyem loo, p:aani n:ii Nkálili Wee u kwo a tóó. Lîme wo knî yi k:oo yoo dpîmo ndiye kîgha dé. 32 Kópuni ye vyi too, yi nyepênnyepê u kópu ngê pyaa dniye, mu kópu u dîy:o kópuni ye dpîmo tpapê dé, daa ndiye pyu ndîi yoo yi pi dmi mbêmê dpîmo tpapê dé, chóó u pi mbêmê dpîmo tpapê dé. Noko yipu, U kópu yilî yintómu ndê kópu dé. 33 Lîme wo ngmê ngê ngêpê ngomo k:oo pi ngmêdoo ya, kmêna u ngwo ngmêdoo kwo. Yi pini ngê yi kmêna u komo kââ, Yesu ka dpodombiy:e

* 4:26: 1 Kings 17:8-16 * 4:27: 2 Kings 5:1-14

mbwolo, ³⁴kwo, Yesu Nasalet pi. Kwo, Lukwe nmo ngmanyi md:o? Kwo, Wanyi dyênê nmo? Kwo, A lama nye tóó, Chóó Lémi ngê a ngmidi nyoo, nyi u nuu u pi. ³⁵Yesu ngê yi kmêna ka kwo, Tumu chi ya. Kwo, Ye pini a kuwo ngi. Yi kmêna ngê yi pini yi ngópu mbwódo danê ngê, dyââpe u ngwo daa t:ângo, wod:oo yi pini a kuwo ngê. ³⁶Pi yintómu ngwéti dniye, noko yepê, Kí lónté kópu. Noko yepê, U wêdêwêdê ndîi, u pi mye ndîi, kmêna knî y:oo u dnye dpî ny:ee ngmê, u ngwo dpî ngm:ii kalê té. ³⁷Yi kópu dini ghi n:ii ngê m:uu ngópu, Yesu u pi ngê yi wee a ngêêdí.

Yesu ngê Saimon u mbywé pyââ u ngwo pyi ngê Mátiyu 8:14-17; Mak 1:29-34

³⁸Ngêpê ngomo k:oo dini ghi n:ii ngê a pwii dniye, Yesu Saimon u p:aa pee loo, u ngomo k:oo kee wo. Saimon u mbywé pyââ doo mbii, Yesu ka yuu até yedê y:ee ngópu, kwo, U ntââ wany:uu pyi? ³⁹Yesu u kwo loo, u nkîgh:ê mî ghê wo, yi mbii ka kwo, Ye pyópu a kuwo ngi. Wod:oo yi mbii ngê a kuwo ngê, yi pyópu mê ghêêdí wo, nté ye mê y:ângo.

⁴⁰Kââdí dini ghi n:ii ngê gho, yi ngwo Nju tpémi yi lîme wo machedê ngê pyodo. U kuwó dini ghi ngê yélini yi yoo dnye mbii, yi yéli y:oo yi pwop-wokopwe yoo Yesu ka a núw:o tumo. K:omo tpile daa mbii ngmidi ye doo ya, ngmênê Yesu ngê kêê yi mbêmê ngmêngmênté doo yiyé, doo pyipyi dé. ⁴¹Mbii pyu yoo yi vy:o n:ii knî y:e yi kmêna dnye kwo, yi kmêna yoo yi komo y:oo dnye kapî, dnye kââ, Yesu ka kópu, Nyi Chóó Lémi Tp:oo. Yesu ngê danêmbum ye doo kwódukwódu, mu kópu u dîy:o

ala kópu yi lama doo ya, Pini n:ii Chóó Lémi ngê a ngmidi ngê, kî vyîlo. U yi u ngwo dêpwo kwo, Yi kópu pi yintómu yi lama ghêlî k:ii yaa we. Yesu ngê yi kmêna yintómu ngm:ii kalê too.

Yesu ngê Kîpêênnyêm u ngwo a kuwo ngê

Mak 1:35-39

⁴² Womumo mw:aa mgîdî vy:o, Yesu ngê kada a y:ângo, pi kwéli dêpwo a ya, y:i loo. Pi knî y:oo dnye nmy:uu. Dini ghi n:ii ngê a pyw:ee ngópu, kwo, Ng:ii mwiyé mî ya kmêle. ⁴³ Yepê, Doo u ntââ ala p:aani u mo daanî ya. Yepê, P:aani p:aani kópu mb:aa ye myenîn:aa tpaê, Chóó Lémi kóó k:oo wowo p:uu ye nîmo danêmbum. Yepê, Yi dpodo nêdê Chóó Lémi ngê a kaa noo. ⁴⁴ Yi dyámê pee p:uu p:aani p:aani dpîmo lêpî, yi ngêpê ngomo knî yi k:oo dpîmon:aa dêêpî.

5

Yesu ngê u mwiyé mwiyé p:uu ndiye pyu yoo u ngwo ngmidi too

Mátiyu 4:18-22; Mak 1:16-20; Njon 1:35-51

¹ Dye ghi ngmê ngê Yesu Nkenesadet Kpé Lêê u nkîgh:ê atédoo kwo, Chóó Lémi u kópu dyuu pi knî ye doo tpaê. Pi yilî ngê pyodo, dnye kadakada, u yi y:e doo kwo, Yi kópu dyuu mb:aamb:aa ngê nmî ny:oo. ² Yesu ngê tii pââ p:uu dinki miyó até yi módu, woni Saimon mbwémi Andru yi dinki, woni Njems mbwémi Njon yi dinki. Yi yéli nipi dnyimo dpodo. Yesu ngê apê, Yi dinki dê atédê pèédî d:oo, apê, yi peede u pwoo dê mu ghêêghêê d:oo. ³ Yesu ngê Saimon ka kwo, Saimon. Kwo, Ninki gh:ay yó, k:oo n:aa wowo, kyedekyede mu mwada y:i núw:o

nédi, pi knî ye y:i nîmo dêêpî. Saimon p:uu y:oo yi kópu d:uu ngópu, dinki mwada kêténi núw:o ngópu, Yesu k:oo doo a ya, yoo u ngwo doon:aa ndiye kígha dé.

⁴ Dini ghi n:ii ngê Yesu ngê pi knî ye u danêmbum a kêlî ngê, Saimon ka kwo, Dinki kpé u kwo núw:o koo, pwoo y:i anyi kéé yó. * ⁵ Saimon ngê kwo, Mâawe. Kwo, Ala mgídí dp:o vy:u, pwoo k:oo te doo gho. Kwo, Ngmênê kópuni a ka chi vyi u l:êê dîy:o, pwoo kpé u kwo nmono kéké. ⁶ Dini ghi n:ii ngê pwoo kéé ngópu, te yilí a gho, daa kêmakêma te knî y:oo pwoo pí chaa ngópu, ⁷ wod:oo yi pyipe knî ye dnye kpede, yepê, Nmyi dinki al:ii a núw:o yó, anyi ngee nmédi. Wod:oo yi pyipe yoo y:i loo, mî ngee tumo, dinki dê yi k:oo te yilí ché ngópu, daa kêmakêma pí vy:êê knopwo. ⁸ Dini ghi n:ii ngê Saimon Pita ngê yi kópu yi módu, Yesu yu km:ee dyimê wo, yu mbodo dê y:e k:ame ghê wo, Yesu ka kwo, A Lémi, kwo, nyi nmî pwo pini ndêndê. Kwo, A nkîgh:ê a yumwe, mu kópu u dîy:o nê pi dono. Kwo, Doo u ntâa a nkîgh:ê daanyi kwo. ⁹ Saimon u yoo knî yi k:ii yi ngwétingwéti u kópu ngê pyodo, ¹⁰ Sepédi tp:oo dê Njems mbwémi Njon yi ngwétingwéti u kópu ngê mye pyodo. Yesu ngê Saimon ka kwo, Namê nkîngê. Kwo, Ntee nye te vyuwó yédi, mu dini ghi ngê yinté anyin:aa pi vyuwó. * ¹¹ Wod:oo yi dinki dê tii pâa p:uu a pêêdí dumo, yi tpile yilí yintómu y:i a kuwo tumo, Yesu u kuwó ghê dniye.

Yesu ngê pi ngmê pyi ngê, too pee mbii leprîsi u

* **5:4:** Njon 21:3-7 * **5:10:** Luukí 11:23

*ngwo doo ya**Mátiyu 8:1-4; Mak 1:40-45*

¹² Yesu p:aa ngmê doo ya, y:i pi ngmê u kwo a loo. Yi pini p:uu too pee mbii leprîsi u ngwo doo ya. Dini ghi n:iî ngê Yesu módu, yu km:ee dyimê wo, kwodokwodombiy:e kame ghê wo, u kwo nkêpê mbê wo, kwo, Mââwe. Kwo, U yi nga choo kwo knomomê, ye u ntââ kópuni ngê tupwótupwó ngê pyódu noo, wanyi chedê. ¹³ Yesu ngê kêê p:uu yó, kwo, U ya a nga ka kwo. Kwo, Nupwó dî chedê. Yi ngwo yi mbii ngê yi pini a kuwo ngê. ¹⁴ Yesu ngê yi pini ka kwo, Kópuni nga dî d:uu, pi ngmê ka kidingê vyi. Kwo, Njedusalem dpî lili, kpêê yiyé pyu ngê amî m:uu ngi. Kwo, Mósisi ngê kópuni a d:êê ngê, yi kópu dp:uu d:uu ngi, ínmê miyó dp:uu ínuw:o ngi, kpêê yiyé pyu ka dp:uu y:ee dé, wamí nk:êê dê, kópuni nga dî d:uu u ngwo pêdê w:ee y:e. * ¹⁵ Ngmênê yi pini ngê Yesu u dnye daa nyongo, p:êê mí chaa ngê, pi yintómu knî y:oo Yesu u pi mí ny:ee ngópu. U kuwó dini ghi ngê pi dêpwo a ya, Yesu dnye yâmuyâmu, woni knî y:oo u yi doo kwo, U kópu dyuu nm:uu ny:oo, woni knî y:oo u yi doo kwo, Nyi pyi nmîne. ¹⁶ Yesu ngê dpîmo a kuwokuwo dé, pi kwéli dêdpîmo a ya, y:i dpîmo lêpî, u Mí ka y:i dpîmon:aa ngêpê. *

*Yesu ngê u knêyómu ya pyu u ngwo pyi ngê**Mátiyu 9:1-8; Mak 2:1-12*

¹⁷ Wo ngmê ngê Yesu ngomo ngmê k:oo doo kwo, yoo doo ndiye kîgha dé. Pádisi yoo, dêêpî pyu yoo y:i myednye kwo. Yi yéli daa p:aa ngmidí a ndê

* **5:14:** Lev 14:1-32; Luukí 17:12-14 * **5:16:** Mak 1:35

dniye, woni yoo Nkálili Wee u kwo a ndê dniye, woni yoo Njuda Wee u kwo a ndê dniye, woni yoo Njedusalem a ndê dniye. Pi pyipyi u l:êê díy:o, Chóó Lémi u wêdêwêdê mbêmê Yesu u ntâa ngê doo ya. ¹⁸ Pi ngmê knî y:oo ngmítédmi mbêmê pi ngma a dnyinê ngópu, Yesu kwéli doo ya, yi p:aani pee a núw:o ngópu. Yi pini kpâlî dê ntóó dê. U yi y:e doo kwo, Nmî pyipe Yesu u ngópu nm:uu tpyé, nyi pyi ngê. ¹⁹ Ngmênê maa dêpwo ya, pi yilî ngê pyodo, ngomo a nt:ee ngópu, pi kuwa mî ghay wo. Wod:oo yi pini ngomo pw:ono km:êê ngópu, ngomo pw:ono puu ngmêmînê t:ee ngópu, yi pini u ngmítédmi mbêmê yedê ngê y:i a ghîpî ngópu, Yesu u ngîma mî yé ngópu. ²⁰ Dini ghi n:ii ngê Yesu ngê m:uu too, a w:ee ngê, apê, N:ii knî y:oo kî pini a ka da núw:o ngmê, ndêndê ngê a ka wunê kêlîmî té. Yesu ngê yi pini ka kwo, A mbwó, nono yilî yintómu dí chedê, Chóó Lémi ngê mēdaawa kpada ngi. ²¹ Pádisi yoo, dêêpî pyu yoo noko dnye danêmbum, noko yepê, Kî pini ngmênê u kwo n:uu, u yi u ngwo a kwo, Chóó Lémi u d:aa nê kââdí. Noko yepê, Chóó Lémi mu ngmidi ngê yinê wa vyi, awo, Nono yilî dí chedê. Noko yepê, Doo u ntâa pi ngê yinté kópu d:uudpî vyi. ²² Kópuni tumu vyi tumo, Yesu ngê a w:ee too, yepê, Lukwe díy:o yenté nmye nuu mbumu té. ²³⁻²⁴ Yepê, Nê Chóó Lémi u Pi Ndêndê, u ntâa ngê yinê a pyódu noo, u ntâa dyámê mbêmê pi ka wanî vyi, Nono yilî dí chedê, Chóó Lémi ngê nono yilî u kuwó dê kée té, mēdaawa a ngî té. Yepê, K:omo tpile a kópu ka módó daanmyi kêlîmî mbê dmi, ngmênê kópuni kî kpâlî ntóó ngê n:aa d:uud:uu, a kópu ka u ngwo nmye

kêlîmî té. Wod:oo Yesu ngê yi kpâlî ntóó ka kwo, Gh:êédé, ngmítédmi a ngini, p:o lili. ²⁵ Yi ngwo yi pini yi vy:o ghêédî wo, ngmítédmi n:ii mbêmê doo dpî a ngêédî, Chóó Lémi u chaa kîgha kn:ââ y:i a chópu, u p:o dî. ²⁶ Pi yintómu ngwéti dniye, mye nkîngê mbê dniye, apê, Nmî pwo pini nmî vy:o ayi kwo. Chóó Lémi chaa kalê ngópu, apê, Nyepênyepê u kópu knî awêde ngmudu m:uu.

*Yesu ngê Lipi u ngwo ngmidi ngê
Mátiyu 9:9-13; Mak 2:13-17*

²⁷ U kuwó dini ghi ngê Yesu p:uu ndiye pyu knî yi k:ii kada a y:ee ngópu, maa p:uu tákisi ngêépî pyu ngmê m:uu ngópu, u pi Lipi. Yi pini ndapî ngêépî u ngomo ghi k:oo doo ya. Yesu ngê kwo, A ngm:êé nédi. ²⁸ Wod:oo ghêédî wo, u tpile yintómu a kuwo ngê, Yesu u kuwó ghê wo.

²⁹ U kuwó dini ghi ngê Lipi ngê Yesu u l:êê dîy:o kmaapî ndîî ngma a pwââ, u ngomo k:oo. Yi kmaapî tédê tákisi ngêépî pyu yilî mî ta, pi yilî mye ta, nipi dnye kmaapî. ³⁰ Pádisi yoo dêépî pyu yoo daa yi nuu u kópu ngê pyodo, Yesu p:uu ndiye pyu knî ye yepê, Lukwe dîy:o tákisi ngêépî pyu yoo kn:aadi te pyu yoo yi k:ii nmye kmaapî té, nmye mbwaa ndanî té. ³¹ Yesu ngê yepê, N:ii mb:aamb:aa dé, yi yéli ye kpeede d:uudpî nî. Yepê, Kpeede mbii pyu knî ye dpî lê. ³² Yepê, Yélini yiné ye, Nmo mb:aamb:aa dé, daa yi yéli yi dîy:o al:ii nê loo, yepê, ngmênê kn:aadi te pyu yoo yi dîy:o nê loo, yenipi, Nmyi dono kée tóó, Chóó Lémi ka mé diyé dmyeno.

*Nté kpîpîkpîpî u danêmbum
Mátiyu 9:14-17; Mak 2:18-22*

³³ Yesu ka kwo, Njon p:uu ndiye pyu knî y:oo wiki yintómu wo miyó knî yi k:oo nté dpî kpîpî ngmê, Chóó Lémi ka dpodombiy:e u ngwo a ngêpê nyédi. Kwo, Pádisi yoo yi p:uu ndiye pyu knî y:oo yinté mye d:uud:uu ngópu. Kwo, Lukwe dîy:o m:uu ndiye pyu knî y:oo nté d:uudpî kpîpî ngê, dye ghi yintómu a kmaapî nyédi, a mbwaa ndanî nyédi. Kwo, Yinté myedny:oo d:uud:uu, nté myedny:oo kpîpîkpîpî. ³⁴ Yesu ngê yepê, Wéni n:ii ngê pi cha dpî yéé knî, pi ngê nté pi ka d:uudpî kwódu. Yepê, A p:uu ndiye pyu yoo yi k:ii nmî gha dmi mb:aamb:aa ngê a pyede, doo u ntââ nté ye daanî kwódu. Yepê, Wéni n:ii ngê pi dpî pw:onu, u yoo yi gha dmi dono ngê dpî pyódu, dye ghi knî ngmê ngê nté dpî kpîpî ngmê. ³⁵ Yepê, Dini ghi n:ii ngê a p:uu ndiye pyu yoo yi vy:o mēdaanî kwo, yi ngwo yi gha dmi yinté dono ngê wa pyódu. Yepê, Yi wéni ngê yi chóó nté wa kpîpî ngmê.

³⁶ Yesu ngê yepê, Kópu kamî ngma atéd:a núw:o, nmyi l:êê ghi mbwee dmi daa kópu kamî yi pee dé. Mgongo ye ngmê kwólu, yepê, N:ii ngê kpîdí kamî dpî pwila, daawa chaa, kpîdí mbwee p:uu puu u ngwo daawa a kââdí. Yepê, Yi kópu wa d:uu knomomê, u kpîdí kamî wa dyênê, kpîdí pee kamî daa kpîdí mbwee u pee, miyó dé dono ngê wa pyaa knî. Yepê, Kpîdí pee kamî, kpîdí pee mbwee daa numo yi pee dê, myenté l:êê ghi mbwee a kópu kamî daa numo yi pee dê.

³⁷ Yepê, Wain kamî nmye ngméd:a núw:o, doo u ntââ u yiyé tédê mbwee knî yi k:oo daanî yé, wa dyênê té, mbwódo amî d:ii. ³⁸ Yepê, U ntââ kamîni knî yi k:oo n:aa yiyé, daawa dyênê té. ³⁹ Yepê, Wain

mbwee n:ii nmye ndanî ngmê, u nt:u kópu nmyi l:êê ghi mbwee dé. Yepê, N:ii ngê wain mbwee dpî nda, kamîni dini ghi n:ii ngê dpî d:uu, dpî mb:ii, dpo, Wain mbwee yi mb:aamb:aa. Yepê, N:ii ngê u l:êê ghi mbwee daawa kée té, a kópu kamî u mênê daawa yââ.

6

Yesu ngê lîme wo p:uu kópuni vyyu
Mátiyu 12:1-8; Mak 2:23-28

¹ Lîme wo ngmê ngê Yesu p:uu ndiye pyu knî yi k:ii witi yâpwo tédê dnyen:aa paa. P:uu ndiye pyu knî y:oo witi w:uu mtyé dnya a ngêêpî dé, yi kêê yedé dnye vyyuw:avyuw:a dé, too pee dnye wupî dé, w:uu u nkwo dnye pîpî dé. Daa dpodo ndîi yidnye dódó, ngmênê Pádisi knî ye yinê ye dnye dpodo, * ² Yesu p:uu ndiye pyu knî ye yepê, Lukwe dîy:o nmî lîme wo ngê nmye dpodo té? * ³ Yesu ngê yepê, Dini ghi n:ii ngê Dépidi u yoo knî yi k:ii mudnya a dómudómu, kópuni yi ngwo a d:uu ngópu, angênté, yi kópu dp:eengê kp:aa ngópu? * ⁴ Yepê, Dini ghi n:ii ngê Dépidi ngê Sóól a kuwo ngê, u yoo knî yi k:ii mbêpê dniye, nté daa núw:o ngópu. Yepê, Dómu ngê pî ngee too, wod:oo Dépidi Chóó Lémi u wónu ngomo k:oo kee wo, yâpwo mbîdédi knî ngma a ngêêdî, u lede knî yi k:ii ma tumo. Yepê, Yinté mbîdédi kpêê yiyé pyu knî y:oo y:oo dnyimo pîpî dé, doo u ntââ kn:aa pini ngê daapî ma too. ⁵ Yepê, Ngmênê Dépidi ka pi ngê yey ngê kêê dêpê t:ângo, mu kópu u dîy:o Chóó Lémi ngê a ngmidi ngê, king

* **6:1:** Deut 23:25 * **6:2:** Ex 20:10 * **6:3:** 1 Sam 21:1-6

ngê a pyódu ngê. Yepê, My:aanté, yepê, Chóó Lémi ngê myedê ngmidi noo, né u Pi Ndêndê. Yepê, Ul:êê díy:o né u ntââ, lîme wo u dêêpî kópu dyuu nmye n:aa tpaê.

Yesu ngê kóó ntóó u ngwo pyi ngê

Mátiyu 12:9-14; Mak 3:1-6

⁶ Lîme wo m:uu ngê Yesu p:uu ngêpê ngomo k:oo kee dniye, yoo doo ndiye kîgha dé. Pi yi vy:o ngmêdoo kwo, u wéni pee kóó ntóó. ⁷ Dêêpî pyu yoo Pádisi yoo y:i myednye kwo. Yi ngwolo dmi Yesu p:uu doo kwo, dêpê y:ee tumo, apê, Nmî lîme wo ngê pi ngma a pyipyi knomomê, u ngwo nmo ndyîkondyîko. * ⁸ Kópuni dnye nuw:onuw:o dé, Yesu ngê a w:ee too, kóó ntóó ka kwo, A gh:êêdé, pi knî yi ngîma a nkîgh:ê anyinê ghé. Wod:oo yi pini ghêêdí wo, Yesu ka loo, yoo yi ngîma mîné ghê wo. ⁹ Yesu ye póó wo, yepê, Nmî dêêpî kópu dyuu lónté? Yepê, Lîme wo ngê kópu mb:aa ngmanyi d:uu, ó dono kópu ay:ii d:uu? Yepê, Pi ngmanyi ngee, ó anyi vy:a? * ¹⁰ Doo y:enê dé, kóó ntóó ka kwo, Ngêê kpêd:e ngi. Yinté d:uu ngê, kóó mb:aamb:aa ngê mê pyodo. ¹¹ Yi kópu kada pini yoo yi nódo dnyinté daa kele, d:ud:umbiy:e u kwo nod:e dniye, noko yepê, Ló kópu u ngwo ngmanmî d:uu. *

Yesu ngê u dyépi y:a mê miyó u ngwo ngmidi too

Mátiyu 10:1-4; Mak 3:13-19

¹² U kuwó dini ghi ngê Yesu mbu ngmê mbêmé loo, Chóó Lémi ka doon:aa ngêpê, mgîdí mê wââ kwólu. ¹³ Dini ghi n:ii ngê wa wo, p:uu ndiye

* **6:7:** Luukí 13:14; 14:1-5 * **6:9:** Njon 7:21-23 * **6:11:** Luukí 11:53-54

pyu knî ye ka wo, yepê, Al:ii a pwiyé dmyeno. Pi y:a mê miyó ngmîdi ngê, u dyépi ngê pyódu too. ¹⁴ Yi pi dmi Saimon ngmê, pini n:ii Yesu ngê u pi nt:ângo, apê, Pita. Saimon u mbwó Andru myomo, Njems mbwémi Njon pyolo podo, Pilipi Mbatolomyu limo wono, ¹⁵ Mátiyu Tomas pii wolo, Njems tówo, Alîpayas tp:oo. Saimon yono, pini n:ii yoo woni knî yi k:ii u yi y:e doo kwo, Lóma lede yoo nmî ngm:ii kalê té, mu kópu u dîy:o u yi y:e dêpwo kwo, Lóma lede knî y:oo dny:oo y:enê nmo. ¹⁶ Njudas mê ngmê, Njems tp:oo. Njudas Kédiyót pi mê myomo, pini n:ii Yesu u kwódo ngê ghê wo.

*Yesu u ngwo dpîmo dêêpî, myedpîmo pi pyipyi
Mátiyu 4:23-25*

¹⁷ Mbu mbêmê dini ghi n:ii ngê mêtê ghêpê dniye, mbu vuywo kuwó ndîi ngmê mbêmê taa dniye. Yi pi dêpwo ghêdê, Yesu u paa u dí pwaa ngópu. Yi yéli yi vy:o p:uu ndiye pyu yilí doo kwo. Yélini Yesu ka lee dniye, daa p:aa ngmîdi a ndê dniye, Njuda Wee u kwo p:aani p:aani a ndê dniye, Njedusalem tpémi myedê lee dniye. Ntii chedê yoo myedê loo, Taiya p:aani dê Saidon a ndê dniye. Yi yéli daa Nju tpémi. ¹⁸ Woni knî y:e u yi doo kwo, Yesu u dêêpî kópu dyuu nm:uu ny:oo, woni knî y:e u yi doo kwo, Nyi pyi nmîne. Wod:oo Yesu ngê pyi too. Yélini kmêna knî y:oo dyênê tumo, mye pyi too. ¹⁹ N:ii knî y:oo kêê p:uu dnyimo yiyé, u wêdêwêdê mbêmê dnyimo pyiyépyiyé. Yi kópu u l:êê dîy:o yoo dnye kadakada.

*Yesu mbu paa u ngwo doo dêêpî
Mátiyu 5:1-12*

20 U kuwó dini ghi ngê Yesu ngê p:uu ndiye pyu yoo doo y:enê dé, yepê,

K:omo tpile nmyo pinté yoo,
ngmênê nmyi gha dmi mb:aamb:aa ngê choo ya,
mu kópu u dîy:o Chóó Lémi ngê yinê a ngmidi nmyoo,

kóó k:oo wa kaa nmyo.

21 Yepê, K:omo tpile ala ngwo nmye dómudómu té,

ngmênê nmyi gha dmi mb:aamb:aa ngê choo ya,
mu kópu u dîy:o dîyo wanmy:uu pile dmi.

Yepê, K:omo tpile ala ngwo nmye mbê té,
ngmênê nmyi gha dmi mb:aamb:aa ngê choo ya,
mu kópu u dîy:o dîyo anmyin:aa yumu. *

22 Yepê, K:omo tpile nê Chóó Lémi u Pi Ndêndê, ngmênê a l:êê dîy:o pi knî ye wanmyi diya dmi, wa mb:ii nmyo, amye kéé nmyo. * 23 Yepê, Yi dono vy:o nmyi gha dmi mb:aamb:aa ngê dpî pyaa dniye, myoo pywálî dniye, dono ngê kîngî pyaa dmi, mu kópu u dîy:o yi mgîní vyîmî u pywuu mb:aa wanmyimo ngee ngmê, mbóó p:uu. Yepê, Yi kópu daa nmyi mo nmye wa pyódu. Yepê, Yinté kópu knî yi kn:ââ knî y:oo Chóó Lémi u komo kapî pyu knî y:e wunê kîmyedê d:uu tumo.

24 Yepê, N:ii dé ndáápi yoo, dmyinê nkîngê.

Yepê, K:omo tpile nmyi ndapî ndîi dé,
mb:aamb:aa ngê nmye pyede,
ngmênê dîyo yi kópu machedé ngê wa pyaa dmi,
dono anmyinê pyw:ee ngmê. *

25 Yepê, N:ii dé u ntââ mbêmê nmye pyede,

* 6:21: Tpyuu 7:16-17 * 6:22: Njon 16:1-2; 1 Pita 4:14 * 6:24: Njems 5:1-6

dmyinê nkîngê, dîyo anmyin:aa dómudómu.

Yepê, N:ii dé a yumu té,

dmyinê nkîngê, dîyo anmyin:aa mbê.

²⁶ Yepê, Pi yintómu knî y:oo adnyi chaa kîgha nmyomomê, ye dmyinê nkîngê. Yepê, Yélini y:oo Chóó Lémi u komo ndêndê ngê dnyimo a kapî, pi knî y:oo dêdnyimo a chââchââ dé. Yepê, Yélini y:oo yi chóó yi kópu dyuu dnyimo a tpaépê dé, pi knî y:oo vyîlo yidnyimo chaa kîgha dé.

Yesu u dêêpî kópu dyuu

Mátiyu 5:38-48; 7:12

²⁷ Yesu ngê yepê, Yélini a ka nmyinê ng:aa té, ala kópu ny:ee yó. Yepê, K:omo tpile pi knî y:oo dono nmye adnyi d:uud:uu, ngmênê ntââ ye nangê vy:u. Yepê, Yélini ye anmyi diya dmi, yi nuu ghi dmi nmyi nódo choo ya, kópu mb:aa y:e dmyinê d:uud:uu dé. * ²⁸ Yepê, N:ii ngê dono nmye wa d:uu, u l:êê dîy:o dmyinê ngêpê. Yepê, N:ii ngê nmyi mgapî u yi adî kwo, u mb:aamb:aa Chóó Lémi ka moo dmy:ee yó. * ²⁹ Yepê, Pini n:ii ngê nmyi teknâpwo dê dêê knomomê, wopee u kwo my:oo y:ee yó, y:i myedo dêê ngê. Yepê, Pi ngê nmyi nkuwo kpîdí dê t:âmo knomomê, nmyi mbwo kpîdí myoo t:âmo ngê, u kwo nangê kwódu. ³⁰ Yepê, N:ii ngê tpileni nmye dê dmy:ee knomomê, u kwo dpî y:ee yó. Yepê, Pini n:ii ngê nmyi tpile ngmêdê ngî knomomê, u kwo nangê vyi, A ka mêtê ki. ³¹ Yepê, Kópuni u yi nmye adnyi kwo, Pi knî y:oo nmo dny:oo d:uud:uu dé, yi kópu y:e mwiyé dmyinê d:uud:uu dé.

* **6:27:** Lóma 12:20; 1 Pita 3:9

* **6:28:** Lóma 12:14

32 Yepê, Yélini yi nódo nmyi nuu ghi dmi a tóó, yi yéli yi mo yi nuu ghi dmi nmyi nódo adí ya knomomê, nmyinê nmye kópu ndîi ayinmyi d:uud:uu? Yepê, Lukwe, nmyinê nmye Chóó Lémi ngê yi kópu mb:aamb:aa ngê nmye wa pwila? Yepê, Kêle, Pi dono knî y:oo yi kópu dpî d:uu ngmê. Yepê, Ngmênê pi yintómu yi nuu ghi dmi nmyi nódo choo ya. 33 Yepê, Nmyi yoo knî yi k:i:i anmyi numo ngêêpî knomomê, yi kópu Chóó Lémi ka daa ndîi kópu. Yepê, Yoo dono mye yinté dé, a numo ngêêpî nyédi. Yepê, N:i:i dé doo u ntââ dé, daawa ngee nmyo, wanmyi ngee t:oo, ye Chóó Lémi ngê kópu mb:aa nmye ngmêwa d:uu. 34 Yepê, Pi ka ndapî anyi y:oo, u kuwó dini ghi ngê amoo wumo knomomê, Chóó Lémi ka yi kópu daa ndîi kópu. Yepê, Yoo dono y:oo yi kópu mye d:uud:uu ngópu, noko ndapî a yémî ngópu, numo piy:e mê wumwe nyédi. Yepê, Ngópuch:anê knî ye ndapî ngmanmyi y:ee ngmê, wumwe u pi ye daanmyi vyi ngmê, ye Chóó Lémi ngê kópu mb:aa nmye ngmêwa d:uu. 35 Yepê, Ala kópu kamî dmyinê d:uud:uu. Yepê, Yélini y:oo dono nmye a d:uud:uu ngópu, ye mêdmyinê mb:aamb:aa. Yepê, Ngópuch:anê knî ye ndapî dmyinê yémî, wumwe u pi ye mênangê vyi. Yepê, Yinté anmyi d:uud:uu, ye u Dîghê Lémi ntee a tóó, yinté anmyi ya. Yepê, K:omo tpile yoo dono dé, Chóó Lémi daa kwunokwuno ngópu, ngmênê kópu mb:aa ye yilí wunê d:uud:uu ngê. 36 Yepê, Nmyi Mî ka yoo ntee dpî ch:anê dmi, yinté yoo nmye myedny:oo ch:anêch:anê. *

* 6:36: Epeso 4:32

*Pi u pi dyede**Mátiyu 7:1-5*

³⁷ Yesu ngê yepê, Pi u pi módó nangmê dyênê, nmyi pi dmi u nkwo daawa dyênê t:oo. Yepê, Pi knî yi kn:aadi te kópu ndîê ngê nangmê pyódu, nmyi kn:aadi te kópu ndîê ngê u nkwo daawa pyódu t:oo. Yepê, Pi knî yi dono kópu nmyi kuwó dpî kéé tóó, nmyi dono kópu yinté yi kuwó u nkwo wa kéé t:oo.

* ³⁸ Yepê, Ngópuch:anê yoo dmyinê yeedeyeede dé, Chóó Lémi ngê u nkwo ada a yeedeyeede nmyo, mtíkó ngê kêê nmye daawa a t:oo, mb:aamb:aa ngê wa a nt:ââ. Yepê, Pi knî ye angéntoo yeedeyeede ayinmyi kîgha, Chóó Lémi ngê yintoo yeedeyeede nmye amyedê kwolo. *

³⁹ Yesu ngê mgongo ye ngmê kwólu, yepê, Ng-wolokopwe kwulo pini n:ii a ya yédi, yi pini ng-wolo dé dono ngê myekîngî pyaa knî. Yepê, Miyó dé ngwolo kopwe dé, ye lónté adpî paa? Yepê, Maa wa kn:aadi ngmê, dnyinté ghê amî dyimê knî. Yepê, N:ii ngê u yi adí kwo, Pi knî ye maa mb:aa nê kêma, yi pini u lama maa mb:aamb:aa ngê choo ya, yi máádi kîngî kn:aadi. ⁴⁰ Yepê, Pwoo l:âmol:âmo n:ii ngê nmyi nuw:o adí kîgha, doo u ntââ yi pini u kada daanmyimo y:aa dmi. Yepê, Kópuni yilí u mênê adnyi ya, anmyi ndê t:oo, doo u ntââ kn:aa kópu daamunmyi ndê ngmê. Yepê, N:ii ngê u yi adí kwo, Yoo yi l:êê ghi dmi nî wátí té, yi pini u dono kópu kîngmê ya, mu kópu u díy:o yi kópu dmi p:uu amye ndê ngmê. ⁴¹ Yepê, Kn:aa pini ngîma tpile kmono pee ngmadí ya knomomê, lukwe díy:o ndîê kópu ngê nmye wa pyódu? Yepê,

* **6:37:** Mát 6:14; Njems 2:13 * **6:38:** Prov 19:17

Nmyi lama daadî ya tpile kmono pee ndîi nmyi ngîma mye pyede. ⁴² Yepê, Lukwe dîy:o yi pini ka wanmyi vyi ngmê, Nmî mbwó, tpile kmono pee ngîma nmo wupî. Yepê, Lukwe dîy:o nmyi lama daa tóó nmyi chóó nmyi ngîma tpile kmono pee ndîi mye pyede. Yepê, Nmyo k:omodanê pyu yoo. Yepê, Tpile kmono pee ndîi nmyi ngîma mwiyé dpó ngî tóó, u kuwó dini ghi ngê yéli mb:aamb:aa ngê am:ii m:uu ngmê, nmyi mbwó ngîma tpile kmono pee u ngwo dpî wêê yó. Yepê, Nmyi chóó nmyi dyââpe mwiyé daanmyi pwaa t:oo, ye kn:aa yéli yi dyââpe nangê pwaa té.

Nté kîgha u mgongo danêmbum

Mátiyu 7:16-20; 12:33-35

⁴³ Yesu ngê mgongo ye ngmê kwólu, yepê, Chikini n:ii nkwodo kîgha nj:iinj:ii yu kaa dmi, pwópwó yi yini nkwodo d:uudpî kaalî, myenté pwópwó n:ii nkwodo dpî kaa dmi, kîgha nj:iinj:ii nkwodo mêt:uudpî kaalî. ⁴⁴ Yepê, Chikini n:ii chóó dpî pyidu, lama daadî ya, mb:aamb:aa ó dono, nj:iinj:ii ó pwópwó. Yepê, Dini ghi n:ii ngê dpî dââ, kîgha anyi d:uu, u ngwo anyinê w:ee, anye, Kî chikini mb:aamb:aa, kîgha nj:iinj:ii dé. Yepê, Myenté, L:êê yini nkwodo kéme kîgha daanyinê ngee, dpumo nkwodo t:aa kîgha myedaanyinê ngee. ⁴⁵ Yepê, Yoo myenté. Yepê, Kópuni ngê pi u gha dpó nt:ono, yi kópu vyîlo ye tpapê ngê. Yepê, N:ii mb:aamb:aa, kópu mb:aa knî y:oo u gha dpó nt:ee ngmê, kópu mb:aa ye tpapê too. Yepê, N:ii dono, kópu dono knî y:oo u gha dpó nt:ee ngmê, kópu dono ye tpapê too. *

* **6:45:** Njems 3:10-12

*Ngomo wuwó pyu dê yi mgongo danêmbum
Mátiyu 7:24-27*

⁴⁶ Yesu ngê yepê, Lukwe dîy:o a pi ndîî ngê nmye pyépi ngmê, a ka nmyimo, Nmî Lémi. Yepê, A dnye daa nmyi ng:aa. * ⁴⁷ Yepê, Pini n:ii a ka wunê lêpî yédi, a kópu dyuu wumê ng:aang:aa ngê, myewumê cháâcháâ too, yi pini p:uu mgongo nmye ngmên:aa kîgha. * ⁴⁸ Yepê, Ngomo dini ghi ngê dpî wó, k:ââ u mgî mb:aamb:aa ngê dpo tpênê té, k:ââ kn:ââ mb:aamb:aa ngê dpî wiye té, ngomo wêdêwêdê kpetekpete yu wó. Yepê, K:omo tpile ló yópu ndîî ngmêdo pwópu, ngmênê yi ngomo d:uudpî tpaá. ⁴⁹ Yepê, N:ii ngê a kópu dyuu dpî ny:oo, daa cháâcháâ too, yi pini p:uu mgongo nmye my:oon:aa kîgha. Yepê, Yi pini ngê u ngomo dnyinté dpî wó, k:ââ u mgî dnyinté dpî ché té, k:ââ kn:ââ dnyinté dpî wiye té. Yepê, Yópu ndîî dini ghi n:ii ngê dpo pwópu, u ngomo límî k:ii dpî tpaá, dpî tpikimbiy:e.

7

*Yesu ngê Lóma lede yoo yi kada pini u dpodo pyu
u ngwo pyi ngê
Mátiyu 8:5-13*

¹ Dini ghi n:ii ngê Yesu ngê pi knî ye u danêmbum a kêlí ngê, yed:oo Kîpêênnyêm loo. ² Lóma lede yoo yi kada pini ngmê y:i doo ya. Yi pini u dpodo pyu yoo yi vy:o u dpodo pyu ngmê, u nuu u pi, doo mbii, daa kêmakêma doo pwopwo. ³ Dini ghi n:ii ngê kada pini ngê Yesu u pi nyongo, Nju tpémi yi ngêpê ngomo u kada pini knî u kwo ngmê dy:ââ

* **6:46:** Mát 7:21 * **6:47:** Njems 1:22

ngê, yepê, Ala kópu u kwo nyi vyi yó, U ntââ wa a lê, a dpodo pyu amî pyi. ⁴ Yesu ka a lee dniye, yi kópu u kwo mî vyi ngópu, kwo, K:omo tpile daa Nju pi, Lóma pi, ngmênê pi mb:aa. Kwo, U ntââ u dpodo pyu wany:uu pyi. ⁵ Kwo, Nmî yoo Nju tpémi yi k:ii nmî nuu ghi dmi mb:aamb:aa ngê u nódo a tóó, chóó u ndapî ndîi kéé ngê, nmî ngêpê ngomo u ngwo nmî wó. ⁶ Wod:oo Yesu ngê ngm:êê too. Kada pini u ngomo chedê daa kêmakêma dneye taataa, kada pini ngê u pyipe yoo Yesu ka m:uu dy:ââ ngê, kwo, Kada pini ngê atéda dy:ââ nmo, nmodê, Nyi a ngomo k:oo kîdangê nî, mu kópu u dîy:o d:aa u ntââ, nmodê, doo u ntââ a ngomo k:oo daawa a kee. ⁷ Nmodê, Yi kópu u l:êê dîy:o u kwo d:oo n:ee. Nmodê, Nyi muchoo a ya, ngmênê kópu ngma a vyi ngê, a dpodo pyu u ngwo a pyiyépyiyé. ⁸ Nmodê, Kópuni nyi ngê wunê tpapê, ndêndê ngê a pyodopyodo. Nmodê, Kópuni a kada pini ngê a ka dpó vyi, dpî d:uu. Nmodê, Kópuni a lede knî ye dpî vyi, dpî d:uu ngmê. Nmodê, Kópuni a dpodo pyu ka dpî vyi, ntênê dpî d:uu. Nmodê, Nyi ngê a dpodo pyu u l:êê dîy:o pyiyépyiyé u pi a vyi ngê, yed:oo u ngwo wumê pyiyépyiyé. ⁹ Dini ghi n:ii ngê Yesu ngê yi kópu dyuu yi nyongo, u nyepênypê u kópu ngê u kwo pyaa dniye. Pini n:ii knî y:oo dneye yâmuyâmu ye diyé wo, yepê, Yisîléli tpémi yi vy:o wuntoo kêlîmî pyu d:oo ngmê módu. ¹⁰ Kada pini ngê yélini Yesu ka dy:ââ too, dini ghi n:ii ngê u ngomo k:oo diyé dniye, apê, Kada pini u dpodo pyu kîmaa pyiyé.

Yesu ngê kuknwe tp:oo u ngwo mêtê pyidu ngê

11 U kuwó dini ghi ngê Yesu, p:uu ndiye pyu yoo, pi mê yilí yi k:ii p:aa ngmê lee dniye, u pi Néénî.
 12 Dini ghi n:ii ngê yi p:aani chêêpî mbwa chedê taa dniye, yi p:aani tpémi y:oo pi ntóó kuwa ngma a pw:ii ngópu, u kmênêkmênê tédê dnye néne. Pini n:ii ntóó dnye dnyinêdnyinê, yi pini kuknwe ngmê tp:oo, u tîdê mbwó dêpwomu ya, d:o mu ngmidi. Yi p:aani pi yilí yi kuknwe u k:ii dnye ya. 13 Dini ghi n:ii ngê nmî Lémi ngê yi kuknwe módu, u kwo ch:anê wo, kwo, Namê mbê. * 14 Wod:oo ntóó u pyinê ngwódu, ngmítédmi p:uu kêê yó. N:ii knî y:oo dnye dnyinêdnyinê yi paa u dí dmi puwâ, wod:oo Yesu ngê yi pini ntóó ka kwo, Kî pini, a dnye nyeni, a pyidu, ntênê yey. 15 Wod:oo yi pini a pii wo, ntênê yaa wo, danêmbum kn:ââ mê chópu, Yesu ngê u pye ka mê y:ângo. * 16 Pi yintómu nkîngê mbê dniye, Chóó Lémi dnye chaa kîgha, noko yepê, Chóó Lémi u komo kapî pyu ndîi nmî vy:o ngmatédê t:aa. Noko yepê, Chóó Lémi ngê u yoo y:enê kn:ââ da chaa. 17 Kópuni Yesu ngê d:uu ngê yi wee u kwo p:aani p:aani yi nuwo yaa wo, Njuda Wee u kwo p:aani p:aani yi nuwo mye yaa wo.

Njon Baptist ngê pi miyó Yesu ka u ngwo dy:ââ doo

Mátiyu 11:2-19

18 Dini ghi n:ii ngê Njon Baptist mbwa k:oo doo kwo, chóó p:uu ndiye pyu knî y:oo Yesu ngê kópuni yilí doo d:uud:uu, u kwo a nté tumo, wod:oo Njon p:uu ndiye pyu miyó ye mbwolo, 19 nmî Lémi ka dy:ââ doo, yepê, U kwo dpî póó cho, kwipi, Pini n:ii

* **7:13:** Luukí 8:41-42,49-55 * **7:15:** 1 Kings 17:21-24; 2 Kings 4:36

nmo t:âât:ââ, mumdoo nyi vyílo ó kn:aa pini yuno t:âât:ââ? ²⁰ Dini ghi n:ii ngê Yesu ka lee knopwo, kwo, Njon Baptist ngê nga atédê dy:ââ nyo, nyedê, U kwo dpî póó cho, kwipi, Pini n:ii nmo t:âât:ââ, mumdoo nyi vyílo ó kn:aa pini yuno t:âât:ââ? ²¹ Yi ngwo dini ghi ngê, yi tpódu yi ngópu Yesu ngê mbii pyu daa ngmídi pyi ngê, woni yi mbii u mo u mo dé, ngwolo kopwe daa ngmídi mye pyi ngê. Yélini y:e yi kmêna dnyimo kwo, yi kmêna ye ngm:ii kalé too. ²² Njon p:uu ndiye pyu dê ye yepê, Kópuni dpî m:uu t:oo, kópuni dpî ny:ee t:oo, yi kópu yilí Njon ka dpumo nté tóó. Yepê, U kwo dp:uu vyi nyoo, kwipi, Kópuni yilí Yisaya ngê wunê a d:êê too, né ngê ka ntiyentiye té. Kwipi, Yélini dèdnyimo vyyuwo, yélini mēka y:enē ngmē. Kwipi, Yélini dèdnyimo m:ii, mēka paa té. Kwipi, Yélini yi p:uu too pee mbii doo ya, kīmaa pyi té. Kwipi, Yélini ngwene pwââ dé, dnye mēka nyēmī ngmē. Kwipi, Yélini pw:oo dniye, mēkīyedē pyidupyidu té. Kwipi, Ngópuch:anē kní y:oo Kópu Mb:aa a nyēmī ngmē. * ²³ Kwipi, Pini n:ii ngê a wépi daawa a puwâ, mb:aamb:aa wa a pyw:oo.

²⁴ Dini ghi n:ii ngê Njon p:uu ndiye pyu dê y:oo kada a y:ee ngópu, Njon ka mē diyé knopwo, Yesu pi kní ye Njon p:uu doo danēmbum, yepê, Dini ghi n:ii ngê Njon w:amī mbēmē modoo a dpodo, lukwe u pyinē yi nmyi ngm:êê ngópu? Yepê, Mumdoo u yi nmye doo kwo, Nmîn:aa yópu u dnye nyēmī? Yepê, Kêle. ²⁵ Yepê, Lukwe u pyinē y:i nmyi ngm:êê ngópu? Yepê, Pini n:ii u kpîdî mb:aa dé u pyinē nmyi ngm:êê ngópu? Yepê, Kêle. Yepê, Pini n:ii

* **7:22:** Is 35:5-6; 61:1; Mát 15:30-31; Mak 7:32-37; Luukí 4:18; 5:12-13; 7:12-16

u kpîdî mb:aa dé, u nté ndapî yilî, w:amî mbêmê daa dpodo yédi, yi pini king p:uu a ya yédi, ngomo mb:aa k:oo a kwo yédi. ²⁶ Yepê, A ka vyi yó. Yepê, Lónté pini u pyiné y:i nmyi ngm:êê ngópu? Yepê, Chóó Lémi u komo kapî pyu ngmê, apii? Yepê, Nyââ, yi pini yi vyîlo, ngmênê Chóó Lémi u komo kapî pyu yintómu mêtê kuwo too, yi pwo pini ngê mêté too. ²⁷ Yepê, Dini ghi n:ii ngê Chóó Lémi ngê ala kópu a ka a vvu, u komo kapî pyu ngmê ngê yi ngwo a d:êê ngê, apê,

A kópu y:eey:ee pyu ngada wanî kââ,
maa yinê amînê yé.

²⁸ Yesu ngê yepê, Njon ngê a maa a yó, yoo mbwee yi pwo pini ngê u ngwo pyodo, ngmênê n:ii yoo a yoo kamî vy:o wa ghê dmi, Njon amêtê kuwo ngmê, u pwo pini ngê amê pyaa dmi.

²⁹ Yepê, Tákisi ngêêpî pyu yoo, pi yilî mye yi k:ii, Njon u kópu dyuu ny:ee ngópu, apê, Ndê kópu, apê, Chóó Lémi u maa mb:aa kînmî kn:aadi ngê. Yepê, Yi yéli yintómu Njon ngê mbápitisiím kalé too, ³⁰ ngmênê Pádisi yoo, dêêpî pyu yoo yi k:ii Chóó Lémi u maa kn:aadi ngópu, Njon u wépi pwaa ngópu. * ³¹ Yepê, Yi yéli lónté yéli. Yepê, Lukwe díy:o Njon u wépi pwaa ngópu, a wépi myaa pwaa ngmê. Yepê, Nganê pyu yoo. ³² Yepê, Yi p:uu n:aa mgongo. Yepê, Tp:ee ngmê ngê u mbwó knî ye wa vyi, yewo, Tpile we a nté koo, u kwo wa nganê mbê dmi. Yepê, Ala kópu u nkwo ye wa vyi, yewo, Pi ntóó kmênêkmênê a nté koo, yi kópu u wépi u kwo amye pwaa ngmê. Yepê, Nganê pyu yoo. ³³ Yepê, Pádisi yoo, dêêpî pyu yoo mye yinté yéli, nganê

* **7:30:** Mát 21:32

pyu yoo. Yepê, K:omo tpile Njon Baptist ngê nté dpîmo kpîpîkpîpî, wain myedêdpîmo ndanî, Chóó Lémi u kópu dyuu ye dpîmo tpaépê, ngmênê u wépi pwaa ngópu, ala kópu p:uu vyi ngópu, apê, Kmêna u ngwo ngma kwo, kédê ghéti. ³⁴ Yepê, K:omo tpile nté dîni kpîpîkpîpî ngê, wain n:aa ndanî ngê, ngmênê a wépi myaa pwaa ngmê, ala kópu a p:uu dpî vyi ngmê, dpo, Nkéli núknwe nmye yila, mye nkéli mbwaa ndanî pyu ndîi. Dpo, Tákisi ngêépî pyu yoo pi dono yoo yi pyipe. Yepê, Njon u wépi kédê pwaa ngmê, a wépi kîmyaa pwaa ngmê. Yepê, Ló kópu u yi y:e m:uu a kwo. * ³⁵ Yepê, Ngmênê n:ii Chóó Lémi u nuw:o mbêmê a dpodo yédi, u dpodo nt:u dpî kaalî, pi knî y:oo u ngwo pêdê w:ee y:e, yi pini Chóó Lémi u dpodo pyu ngmê.

Yesu ngê pyópu ni u dono yilî chedê ngê

³⁶ Pádisi ngmê, u pi Saimon, Yesu ka kwo, A p:aa pee nté dp:uu ndii, wod:oo yi pini u ngomo k:oo kee dniye, kmaapî tédê dnye ya. ³⁷ Yi p:aani pyââ ngmêdoo ya, mââ ti módó. Yi pyópu ngê yi nyongo, apê, Yesu Saimon u ngomo k:oo ka tóó, u k:ii ka kmaapî té. Yi pyópu ngê pód:a ngma a núwo, tuu mb:aamb:aa. ³⁸ Saimon u ngomo k:oo kee wo, Yesu u nkîgh:ê mî ghê wo, yu km:ee dyimê wo, y:i doo mbê, Yesu yu kpâpu dê ngimi ngê a ndê doo. Dini ghi n:ii ngê mbê a kélî ngê, mbodo gh:aa dmi pywálî ngê, Yesu yu dê u ngwo mê pyi doo, mye nt:uu kalê doo, tpileni d:ââ a núwo, yu kpâpu dê yi mbêmê a pii ngê. ³⁹ Yi Pádisi ngê dini ghi n:ii ngê módó, u gha vy:o apê, Kí pini ngê Chóó Lémi u komo ndêndê ngê wo kapî, ye pyópu n:ii

* **7:34:** Luukí 5:30; 15:2

ngê a vyêpîvyêpî, pêdê w:ee, pêdê, Kî pyópu ngê pyââ dono, u wépi paa puwâ. ⁴⁰ Yesu ngê Pádisi ka kwo, Saimon. Kwo, Kópu nga ngmên:aa tpaê. Saimon ngê kwo, Mâawe. Kwo, Vyi ngi. ⁴¹ Yesu ngê kwo, Pi miyó dê y:oo ndáápi ngmê ka ndapî knî ngmê dmy:ee ngópu, kwo, Dîyo am:ii wumo té. Yesu ngê kwo, Woni ngê limoy:a dmy:ee ngê, woni ngê limo yono y:a dmy:ee ngê. ⁴² Kwo, Yi pini dê y:e wumwe doo u ntââ ngê pyodo, wod:oo yi ndáápi ngê yi tpódu yi tp:uu dê chóo mêtê kêlî doo. Kwo, Saimon. Kwo, Nga n:aa póo. Kwo, Ló pini nódo yi ndáápi u nuu ghi ntênê wa yââ? ⁴³ Saimon ngê kwo, Ndo. Kwo, N:ii u tp:uu ndîi yedê kêlî ngê. Yesu ngê kwo, Ndê kópu yichi vyi. ⁴⁴ Yi pyópu ka diyé wo, Saimon ka kwo, Ala pyópu p:uu chi nuw:o. Kwo, Dini ghi n:ii ngê ngomo k:oo d:a kee, mbwaa a ka choo kpo, a yi dê u ngwo pîdí ghêê dê, ngmênê ala pyópu ngê mbê n:ii dê kwolo, u ngimi ngê a yi dê u ngwo dê ghêê dê, chóo u mbodo gh:aa dmi ngê maa pyi dê. ⁴⁵ Kwo, Dnyinté che chipé nê, ñ:uu a kpââ pee p:uu choo dyíngo, ngmênê yidî t:aa ala pyópu ngê a yi dê yi p:uu muka nt:uu, doongê yó. ⁴⁶ Kwo, Dnyinté che chipé nê, olipi wulu a mbêmê choo yó, ngmênê ala pyópu ngê tpileni d:ââ da ñuw:o, tuu mb:aa, a yi dê yi mbêmê da pii. ⁴⁷ Kwo, Ndê kópu nga ngmên:aa tpaê. Kwo, Ala pyópu ngê kópu mb:aa n:ii yilî a nga dê d:uu, u ngwo d:a w:ee, d:ê, Ala pyópu nódo a nuu ghi dnyinté daa tóo, mu kópu u dîy:o u tp:uu ndîi kîd:a kêlî, u dono yilî dí chedê té. Kwo, N:ii u tp:uu daa ndîi yed:a kêlî, a nuu ghi nódo dnyinté a tóo. ⁴⁸ Yesu ngê yi pyópu ka kwo, Nono yilî dí chedê

té. ⁴⁹ Yélini yi kmaapî tédê dnye ya, noko yepê, Kí pini ngmênê u kwo n:uu? Noko yepê, Mumdoó dono dpî chedê té? ⁵⁰ Ngmênê Yesu ngê yi pyópu ka kwo, A ka che kêlîmî mb:anê, nono yilî u ngwo dî chedê té. Kwo, Nono yilî mênangê nuw:onuw:o dé, chi lêpî, mb:aamb:aa ngê mêchin:aa ya.

8

Pyópuni yoo Yesu p:uu dnye ya

¹ U kuwó dini ghi ngê Yesu p:uu ndiye pyu y:a mê miyó knî yi k:ii p:aani p:aani lee dniye, Chóó Lémi kóó k:oo wowo p:uu kópu mb:aa pi knî ye dpîmon:aa tpaépê. * ² Pyââ ngmê knî y:oo Yesu mye ngm:êê ngópu. Yi pyópu yoo woni knî Yesu ngê wunê a pyi too, woni knî y:e yi kmêna mye ngm:ii kalê too. Yi pyópu knî yi vy:o pyââ pyile doo kwo, yi pi dmi Méli Makídala pyââ ngmê, Yesu ngê pyópuni u kmêna pyudu knî wunê a ngm:ii kalê too. ³ Pyââ myomoni u pi Njówana, u moo u pi Chusa, King Helodi p:uu dpodo pyu yoo yi kada pini. Pyââ pyoloni u pi Susana. Yi pyópu knî y:oo yi chóó yi ndapî dnyimo kéké, Yesu p:uu ndiye pyu knî yi k:ii u ngwo dnyimo mbonombono dé.

Witi nt:ene u mgongo danêmbum

Mátiyu 13:1-9; Mak 4:1-9

⁴ Pi yilî tp:oo témi tap Yesu ka loo, daa p:aa ngm:idi a ndê dniye. Dini ghi n:ii ngê nipi a wó, Yesu ngê mgongo ye ngmê kwólu, yepê, ⁵ Pi ngmê witi w:uu nt:ene tédê loo, têpê mwiyé chó, witi w:uu y:i u nkwo doo dimi dé. Yepê, Witi w:uu woni dé maa

* **8:1:** Mát 27:55-56; Mak 15:40-41; Luukí 23:49; 24:10

p:uu mî dyimê dniye, yoo yi pwo doo m:ii, ímê knî y:oo ma tumo. ⁶ Yepê, Witi w:uu woni dé t:aanî mbêmê mî dyimê dniye, têpê mdoo kwéli dêpwo ya. Yepê, Dini ghi n:ii ngê pii dniye, kââdí ngê nt:ââ too, mu kópu u dîy:o têpê daa nt:umunt:umu, nkumu u mênê dêpwo ya. ⁷ Yepê, Witi w:uu woni dé tpyé vy:o mî dyimê dniye, y:i mî pii dniye, tpyé ngê ma too. ⁸ Yepê, Witi w:uu woni dé têpê ghi mb:aa mbêmê mî dyimê dniye, y:i mî pii dniye, yi nt:u dmi mb:aamb:aa ngê kaa dniye, yintómu yi nkwodo yonoy:a yonoy:a kele. Dini ghi n:ii ngê mgongo ye a kélí ngê, dpodombiy:e ye mbwolo, yepê, Kópuni nmye dí vyi, yi kópu mb:aamb:aa ngê dmyinê nuw:onuw:o.

*Kópuni u dîy:o Yesu ye doo mgongo
Mátiyu 13:10-17; Mak 4:10-12*

⁹ Yesu p:uu ndiye pyu yoo Yesu ka póo dniye, kwo, Mgongoni chi kwolo, u nt:u kópu lukwe? ¹⁰ Yesu ngê yepê, Chóó Lémi kóó k:oo wowo, tumu kópu ngê doo ya. Yepê, Yi tumu kópu yilí nmye wanî tpaêpê dé, ngmênê kn:aa yéli ye nt:u p:uu daana a dêêdêê, ye anî mgongo, mu kópu u dîy:o k:omo tpile dpî m:uu ngmê, d:uudpî mya ngmê, dpî ny:ee ngmê, myed:uuwodê w:ee ngmê.

*Witi nt:ene u mgongo u nt:u kópu
Mátiyu 13:18-23; Mak 4:13-25*

¹¹ Yesu ngê p:uu ndiye pyu knî ye yepê, Mgongoni dí kwolo, ala u nt:u kópu. Yepê, Witi w:uu pi ngê ntee a dimi too, pi ngê Chóó Lémi u kópu dyuu pi knî ye yinté a tpaêpê too. Yepê, Yi kópu pi woni knî yi mênê nt:u dpî kaalí, woni

knî yi mênê nt:u d:uudpî kaalî. * 12 Yepê, Witi w:uu woni knî maa p:uu ntee dpî dyimê dmi, ímê knî y:oo ntee dpî ma t:oo, yepê, pi woni knî yinté wêdêwêdê dé, yi ngópu dmi dpî kuwo t:oo, kópu yi gha vy:o d:uudpî kee, yi nt:u dmi d:uudpî kaalî, mu kópu u dîy:o Setan ngê yi kópu dpî t:âmo té. 13 Yepê, Witi w:uu woni knî t:aanî mbêmê ntee dpî dyimê dmi, w:uu dpî pii dmi, límî k:ii ngê moo pw:oo dmi, yepê, pi woni knî yinté dé, dini ghi n:ii ngê Chóó Lémi u kópu dpî ny:ee ngmê, yi gha dmi mb:aamb:aa ngê dpî pyódu, ngmênê yi kópu daa dye ghi daadî yi gha vy:o a ya yédi. Yepê, Yi tókótókó tédê límî k:ii ngê dpo ghay dmi, u ngwo dpî kpîpî nê. 14 Yepê, Witi woo woni knî tpyé ngê ntee dpî ma té, yepê, pi woni knî yinté dé, Chóó Lémi u kópu dyuu dpî ny:ee ngmê, ngmênê dyámê u tpile knî y:oo Chóó Lémi u kópu dyuu yinté dpî ma ngmê. Yepê, Yi yéli nté ndapî, tpile yilí yi p:uu a nuw:o nyédi, Chóó Lémi p:uu daa nuw:o nyédi, yi gha vy:o u kópu dyuu nt:u d:uudpî kaalî. * 15 Yepê, Witi woo woni knî tēpê mb:aa mbêmê yi nt:u dmi mb:aamb:aa ngê ntee dpî kaalî, yepê, pi woni knî yinté dé, yoo mb:aa, Chóó Lémi u dnye y:oo a nyêmî ngmê, Chóó Lémi d:uudpî kpîpî ngmê, yi nt:u dmi mb:aamb:aa ngê dpî kaalî. *

16 Yesu ngê mgongo ye m:uu kwólu, yepê, Dini ghi n:ii ngê mgîdí dpo ghay, n:ii ngê lam dpo vyuwó, doo u ntââ tpile u pwo k:ame daawa kââ, mu kópu u dîy:o lukwe ngê mgîdí wa chaa. Yepê, Yi pini ngê lam dpo y:oo, ya nkwodo dpî kââ. Yepê, Yélini u kwo dpî lee dmi, tpile yilí u ngwo dpí

* 8:11: 1 Pita 1:23 * 8:14: Luukí 18:18-27 * 8:15: Njems 1:22

m:uu ngmê. ¹⁷ Yepê, Tumu kópu yintómu dîyo wa a pywálí dmi, ngmee u kópu dyuu wamyedê pywálí dmi. ¹⁸ Yepê, A ka ntênê dmyina a ng:aa, a kópu dyuu mb:aamb:aa ngê dmyina a wopwe, mu kópu u dîy:o n:ii ngê a kópu dyuu wa a w:ee, dîyo knî m:uu u kwo wanî y:oo. Yepê, N:ii ngê a kópu dyuu daawa a w:ee, tédêni kópu ayedê w:ee, yi kópu l:âmo wa ngee, u nuwo wa a kuwo.

Yesu u pye ghee knî y:oo Yesu u ngwo dnye nmy:uu

Mátiyu 12:46-50; Mak 3:31-35

¹⁹ Yesu kwéli doo dêêpí, u pye ghee knî y:i taa dniye. U yi y:e doo kwo, Nm:uu m:uu. Doo u ntâa ngê ye pyodo, mu kópu u dîy:o Yesu yoo vy:o a gho. ²⁰ Pi ngmê ngê Yesu ka kwo, M̄ye ghee knî kuwa ka wee, ka poopoo ngi. ²¹ Ngmênê Yesu ngê yepê, N:ii knî y:oo Chóó Lémi u kópu dyuu mb:aamb:aa ngê a nyêmî ngmê, yini yoo yi niye ghee knî. *

Yesu ngê yópu ndîi u ngwo chedê ngê

Mátiyu 8:23-27; Mak 4:35-41

²² Wo ngmê ngê Yesu, p:uu ndiye pyu knî yi k:ii, dinki k:oo até yi wo dniye. Yesu ngê yepê, Kpé lêe mwada pee lee kmêle. Wod:oo kada a y:ee ngópu. ²³ Dini ghi n:ii ngê kédi ngópu, wod:oo Yesu dpí wo. U kuwó dini ghi ngê yópu ndîi ngma a pwaa wo, vyuwó ndîi ngê pyaa dniye, daa kêmakêma dinki pí vy:êê wo, pwopwo yidnye nuw:onuw:o. ²⁴ Wod:oo Yesu u dpí ny:ââ ngópu, kwo, Mââwe, Mââwe. Kwo, Awêde nmo pwopwo té. Yesu yedê pii wo, vyuwó yópu ye yepê, Munto. Yi ngwo vyuwó yópu chedê

* **8:21:** Luukí 11:27-28; Njon 1:11-13

ngê pyaa knopwo, dye ndîî mê kââ. ²⁵ P:uu ndiye pyu knî ye yepê, Lukwe dîy:o a ka dp:ee kêlîmî té. Ngwéti dniye, nkîngê ngê y:ay:a mye pwiyé dniye, noko yepê, Kî lónté pini? Noko yepê, Vyuwó yópu y:oo u dnye kêdê ny:ee ngmê, kîmyaa châpu ngmê.

Nkedîsa pi ngmê u danêmbum

Mátiyu 8:28-34; Mak 5:1-20

²⁶ U kuwó dini ghi ngê Yesu p:uu Nkálili Kpéni Lêê mwada pee yimî tee dniye, Nkedîsa tpémi kwéli dnya a ya. ²⁷ Yesu lyoko yi ghay wo, yi p:aani pi u kwo ngma a loo, kmêna yilî u ngwo doo kwo. Yi pini ngê u p:aa ló dini a kuwo ngê, kn:ââ mbwii dpîmo m:ii. Kpomo u mênê, pi ntóó kwéli dnyimo yiyé dé, yi kpomo knî yi mênê dpîmo kwo. ²⁸ Dini ghi n:ii ngê Yesu módu, yu km:ee dyimé wo, dpodombiy:e u kwo mbwolo, kwo, Yesu. Kwo, Yâpwo Ndîî Tp:oo. Kwo, Lukwe a nga ngmanyi md:o? Kwo, Nga atédê nkêpê mb:anê, nangê kpada nê. ²⁹ Yi kópu u kwo vyu, mu kópu u dîy:o Yesu ngê kmêna ka mwiyé vyu, kwo, Ye pini a kuwo ngi. Daa ng:êêntómu yi kmêna ngê yi pini dpîmo mbêpê kîgha. K:omo tpile yi p:aani tpémi y:oo yi pini dnyimo mgîmîmgîmî, kóó yu puwóma ti ngê dnyimo kudukudu dé, ngmênê mêdpîmo pwapî dé, pi kwéli dèdpîmo a ya, yi kmêna ngê y:i dpîmo ñéñé. ³⁰ Yesu u kwo póó wo, kwo, Mî n:uu? Yi pini ngê kwo, Nmî pi dîdyênî. Yi kópu vyu, mu kópu u dîy:o kmêna yilî u ngwo doo kwo. ³¹ Yi kmêna knî y:oo Yesu ka kwo, Munmîkó, nmî kpadakpada tédê nangê dy:ââ nmo. ³² Mbwêmê w:uu ndîî yi nkîgh:ê ngmêdoo kwo, w:amî mbêmê dnye kmaapî. Yi kmêna yoo Yesu ka nkêpê mbê dniye, kwo, U ntââ

kí mbwê mê w:uu vy:o wanyi dy:ââ nmo. Yesu ngê yepê, U ntââ. ³³ Wod:oo yi kmêna knî y:oo yi pini a kuwo ngópu, mbwê mê knî yi p:uu mî kaa dniye. Yi mbwê mê w:uu yintómu paa ghi p:uu ghîpîla dniye, kpé lêê u kwo mî dyimê dniye, wod:oo vy:êê dniye.

³⁴ Pini n:ii yoo mbwê mê w:uu ka dneye vuywo, dini ghi n:ii ngê yi kópu m:uu ngópu, mbêpê dniye, yi p:o lee dniye, pi knî ye mdoo núw:o ngópu, ghi yintómu mye lee dniye, pi knî ye mdoo mye núw:o ngópu. ³⁵ N:ii knî y:oo yi kópu ny:ee ngópu, u yi y:e doo kwo, Yi kópu nm:uu m:uu, wod:oo Yesu ka lee dniye. Pini n:ii u kmêna ngm:ii kalê too, Yesu yu km:ee doo ya, apê, Nmo ntee pini ngê mêka tóo, mēdaa ghétighéti, kpídí u paa mēka t:a. Nkîngê ngê y:ay:a u ngwo pwiyé dniye. ³⁶ Yélini yi ngópu Yesu ngê yi pini u kmêna ngm:ii kalê too, wo yéli ye yi kópu a nté ngópu. ³⁷ Nkedísa Wee u kwo tpémi d:ud:umbiy:e nkîngê ngê y:ay:a pwiyé dniye, wod:oo Yesu ka nkêpê mbê dniye, kwo, U ntââ anyinê kuwo nmo. Wod:oo Yesu p:uu dinki k:oo wo dniye, apê, Kada nmo y:oo. ³⁸ Pini n:ii u kmêna yoo Yesu ngê ngm:ii kalê too, yi pini ngê Yesu ka kwo, U ntââ wanî ngm:êê ngi? Ngmêné Yesu ngê kwo, Kêle, chi ya. ³⁹ Kwo, P:o mē dini, Chóo Lémi ngê kópu ndîi n:ii nga dê d:uu, pi knî ye chin:aa tpaépê. Wod:oo kada a y:ee ngópu. U kuwó dini ghi ngê yi pini yi wee u kwo p:aani p:aani loo, Yesu ngê kópuni u ngwo d:uu ngê, pi knî ye doon:aa a nj:ii.

Yesu ngê Njayidus tp:oo módó u ngwo mēdê pyidu ngê

Mátiyu 9:18-26; Mak 5:21-43

⁴⁰ Dini ghi n:ii ngê Yesu p:uu y:oo Nkálili Kpéni Lêê ngmêê ngópu, Nkálili Wee u kwo mî tee dniye, pi yilí m:uu ngópu. Yi yéli y:oo Yesu dnye t:âât:ââ, mínê tipé ngópu. ⁴¹ Pi ngmê u pi Njayidus, ngêpê ngomo u y:enê pyu ngmê, yi ngwo y:i mye ta. Yesu yu km:ee mî dyimê wo, u kwo nkêpê mbê wo, kwo, U ntâa a p:o ng:ii mwiyé am:ii lee knî. ⁴² Yi kópu Yesu ka dmy:ee ngê, mu kópu u dîy:o tp:oo módó doo a mbii, daa kêmakêma doo pwopwo. Yi dmââdí u tîdê mbwó dêpwomu ya, u m:ââ y:a mê miyó ngê doo ya. Wod:oo Yesu yi pini u kuwó ghê wo. Pi mê yilí yi k:ii lee dniye, maa p:uu dnye kadakada, u yi y:e doo kwo, U nkîgh:ê nm:uu ghê dmi.

⁴³ Pyââ yi vy:o ngmêdoo kwo, kmene muwó. Dye ghi yintómu yinté dpîmo ya, m:ââ y:a mê miyó ndîi, wêê p:uu dêpê vyâ. K:omo tpile kpeede yilí p:uu dnyimo dpodo, ngmênê dêdnyimo pyipyi. ⁴⁴ Yi pyópu Yesu u kuwó a ta, u kpîdí p:uu kêê a yó, wod:oo wêê a vyâ. ⁴⁵ Yesu ngê yepê, Kêê a p:uu n:aa dê yé? Pi yintómu knî y:oo a wópu ngópu. Pita ngê kwo, Mââwe, mêkidimé póo. Kwo, Pi kînga dîdyênî. ⁴⁶ Ngmênê Yesu ngê kwo, Daa ye kópu p:uu n:aa danê. Kwo, Pi ngmê ngê kêê a p:uu kédê yé, u l:êê dîy:o a wââ u ngwo dê kee. ⁴⁷ Yi pyópu ngê apê, Até ngê da pywáí nê, wod:oo nkîngê mbê wo, Yesu yu km:ee mî dyimê wo. Kópuni u l:êê dîy:o Yesu p:uu kêê yó, u ngwo pyiyé wo, pi yintómu yi ngêédí Yesu ka a nté ngê. ⁴⁸ Yesu ngê kwo, A ch:am, a ka che kélímî mb:anê, u ngwo chi pyiyé. Kwo, Yi kópu machedê, u nuw:onuw:o ngê kêê kîdangê t:oo. Kwo, P:o mê dini.

⁴⁹ Yesu ngê u danêmbum ghêlí dêpê kélí ngê,

Njayidus u ngomo k:oo pi ngma a ndê wo, Njayidus ka kwo, Ñm:ee módó ngê pi nga da dy:ââ. Kwo, Doo u ntââ kî mââwe ngê mēdaawa ngee ngi. Kwo, Ngomo k:oo mēkidingê núw:o. ⁵⁰ Yesu ngê yi kópu yi nyongo, ngmênê Njayidus ka kwo, Namê nkíngê. Kwo, Chi kélîmî, mē pyiyépyiyé. ⁵¹ Dini ghi n:ii ngê ngomo chedê taa dniye, Yesu ngê ngomo k:oo pi daa kmungo, ngmênê Pita, Njems mbwémi Njon, yi dmââdí u pye mî yi k:ii vyílo dé yi km:êê too. ⁵² Pi yintómu knî y:oo yi dmââdí ntóó dneye mbumu, u l:êê díy:o myednye mbê. Yesu ngê mgongo ye ngmê kwólu, yepê, Munto mbê. Yepê, Ye dmââdí doo pwene, ngmênê a dpî. ⁵³ Yesu dneye yumuyumu, mu kópu u díy:o yi lama doo ya, apê, Kêdê pw:onu. ⁵⁴ Ngmênê Yesu yi dmââdí kwulo kele, kwo, Kî dmââdí, a pyidu. ⁵⁵ Wod:oo u ghê dmi u kwo mēdê diyé wo, yi ngwo mēdê pii wo. Yesu ngê u pye mî ye yepê, Nté pee u kwo ngmê y:ee nyoo. ⁵⁶ U pye mî yi nyepênyepê u kópu ngê pyodo, ngmênê Yesu ngê ye kwódu ngê, yepê, Kópuni dí d:uu, pi knî ye nangê vii.

9

Yesu ngê u dyépi y:a mē miyó p:aani p:aani u ngwo dy:ââ too

Mátiyu 10:5-15; Mak 6:7-13

¹ Yesu ngê p:uu ndiye pyu y:a mē miyó nipi a danê ngê, yepê, A pi ngê n:aa dyede nmyo, u ntââ ngê myinê pyépi nmyo, anmyin:aa pi pyipyi, n:ii knî y:e yi kmêna a wee, yi kmêna anmyin:aa ngm:ii kîgha dé. ² Yepê, Pi knî ye n:aa dyede nmyo, ala kópu ye dmyinên:aa tpaépê, yipi, Dini ghi n:ii

nmo t:âât:ââ, Chóó Lémi ngê chóó u ngwo ada a y:enê nmo, yi dini ghi daa kêmakêma a dyimêdyimê. Yepê, Myedmyinên:aa pi pyipyi. ³ Yepê, Nmyi tpile nangmê núw:o. Yepê, Nmyi kiyé nangmê núw:o, nmyi tpile péé nangmê núw:o, nté nangmê núw:o, ndapî nangmê núw:o, nmyi nkuwo kpîdí myomoni myenangmê núw:o. * ⁴ Yepê, P:aani p:aani pi miyó miyó dpî lee we. Yepê, P:aani n:ii pini n:ii dé d:uu taa knomomê, ngomoni k:oo adpî koko, y:i dny:oo ya, u dí yi p:aani mêtny:oo a kuwokuwo. ⁵ Yepê, Pini n:ii dé p:aani n:ii adpîn:aa taataa, yi p:aani tpémi y:oo yi yi dé y:e daachoo kwo knomomê, yepê, yi dnye dé daadnyimo nyêmî knomomê, ye yi pini dé y:oo yi p:aani dny:oo a kuwokuwo, yi p:aani u têtê yi yi yodo p:uu dny:oo vyavya. Yepê, Yi p:aani tpémi y:oo ala kópu u ngwo wa a w:ee ngmê, awo, Yinê ye dp:oo Nju tpémi, dp:oo Chóó Lémi u yoo. * ⁶ Wod:oo Yesu p:uu ndiye pyu knî y:oo Yesu a kuwo ngópu, p:aani p:aani lee dniye, Yesu p:uu kópu mb:aa pi knî ye dnyen:aa tpaépê, myednyen:aa pi pyipyi.

Antipas Helodi Yesu p:uu u ngwo doo nuw:o
Mátiyu 14:1-12; Mak 6:14-29

⁷ Dini ghi n:ii ngê yi kópu dnyimo pyodopyodo, Antipas Helodi Nkálili tpémi yi king ngê doo ya. Yi kópu knî yi pi dmi yi nyongo, u nuw:o yilí ngê u ngwo u kwo pyodo, mu kópu u díy:o pi ngmê knî y:oo kópu, Njon Baptist kímêdê pyidu. ⁸ Woni knî y:oo kópu, Ilacha kîmaa t:aa, woni knî y:oo kópu, N:ii knî y:oo Chóó Lémi u komo wunê dnyimo a kapî,

* **9:3:** Luukí 10:4-11 * **9:5:** Luukí 10:11; Dpodo 13:51

ngmê kêda pyidu. ⁹ Helodi ngê u gha vy:o apê, Njon Baptist mbwámê kînî châpwo. Apê, Pini n:iî u kópu dyuu n:aa nyêmî té, apê, wu n:uu? Apê, Yi pini a chóó u nkwo ngêp:aa m:uu.

Yesu ngê pi limo yono yono y:a u ngwo mbono ngê

Mátiyu 14:13-21; Mak 6:30-44; Njon 6:1-15

¹⁰ Dini ghi n:iî ngê Yesu ka u dyépi yoo mêtê diyé dniye, kópu mi d:uu tumo, u kwo mînê nté tumo. Yesu ngê yi mo núw:o too, p:aa ngmê mi tee dniye, u pi Mbetísaida. ¹¹ Yoo yi nt:anê kada a y:ee ngópu. Kwéli mi tee dniye, yoo ndîi y:i mye loo. Yesu ngê a chipé too, Chóó Lémi kóó k:oo wowo p:uu ye doo danêmbum, n:iî dé dnye mgînî vyîmî mye pyi too.

¹² Dini ghi n:iî ngê kââdî t:ono ghê wo, p:uu ndiye pyu y:a mê miyó knî u kwo lee dniye, kwo, Kî yéli mê dy:ââ té, p:aani p:aani dny:oon:aa nté pywupwi, yi chóó yi dpî têtê dmi ngmênyinê pyw:ee y:e, mu kópu u dîy:o daa p:o nmo pyede. ¹³ Ngmêné Yesu ngê yepê, Nmyi chóó nté pee knî ye ngmê y:ee yó. Kwo, Doo u ntââ. Kwo, Yintoo ntini nmî ngópu daa tóó. Kwo, Mbîdédi tp:oo limi, te miyó nmî ngópu ka pyede, mê ntini daamo a tóó. Kwo, U yi nga a kwo, Kî yéli yi ntââ ntini anm:uu pwila?

¹⁴ (Mââ limo yono yono y:a y:i doo ya.) Yesu ngê p:uu ndiye pyu knî ye yepê, Pi yêê yó, yoo ngmê limoy:a, yoo ngmê limoy:a a pyódu yó, mbwódo yaa dniye. ¹⁵ Yinté d:uu ngópu, mbwódo yaa kalé tumo. ¹⁶ Yesu ngê mbîdédi limi knî a ngî too, te dê myedê ngî doo, mbóó p:uu vwu wo, Chóó Lémi yi l:êê dîy:o kwuno ngê, pwaa too, p:uu ndiye pyu knî ye y:ee too, apê, Pi knî ye yee téne. ¹⁷ Pi yintómu

doo kmaapî, yi ghê dmi a kee wo. Nté kmono n:ii mî kê wo, Yesu p:uu ndiye pyu knî y:oo péé y:a mê miyó mê ntówo ngópu.

Pita ngê Yesu p:uu kópuni vyu

Mátiyu 16:13-19; Mak 8:27-29

¹⁸ Wo ngmê ngê Yesu u mo até yidoo ngêpê, p:uu ndiye pyu yoo u kwo yedê lee dniye, ye póó wo, yepê, Pi knî ye yinê ye nê n:uu? ¹⁹ Kwo, Ngmê knî y:oo alanté a tpaépê ngmê, apu, Nyi Njon Baptist. Kwo, Ngmê knî y:oo alanté a tpaépê ngmê, apu, Nyi Ilacha. Kwo, Ngmê knî y:oo alanté a tpaépê ngmê, apu, N:ii knî y:oo Chóó Lémi u komo wunê dnyimo a kapî, ngmêkêda pyidu, nyi vyîlo. ²⁰ Yesu u nkwo ye póó wo, yepê, Nmyinê nmye nê n:uu? Pita ngê kwo, Chóó Lémi ngê pini n:ii a ngmidi ngê, nmî Mbwámê ngê a pyódu ngê, nyi vyîlo. ²¹ Yesu ngê yi kópu dpodombiy:e ye kwódu ngê, yepê, Pi ka nangê vyî.

Yesu p:uu ndiye pyu knî ye u pwo pwo p:uu u ngwo ye doo danê

Mátiyu 16:20-28; Mak 8:30-9:1

²² Yesu p:uu ndiye pyu knî ye chóó p:uu ye modoo danêmbum, yepê, K:omo tpile nê Chóó Lémi u Pi Ndêndê, yinê a ngmidi noo, ngmênê kada pini knî y:oo wa mb:ii nê, kpêê yiyé pyu yoo yi kada pini knî y:oo wa mb:ii nê, dêêpî pyu knî y:oo wamye mb:ii nê. Yepê, Yi yéli y:oo dono kópu yilí a nga wa d:uu ngmê, wa vya nê, wo pyoloni ngê amênê pyidu.

²³ Yesu ngê pi yintómu knî ye yepê, N:ii ngê u yi adí kwo, Nê u yoo vy:o nî ghê, yi pini ngê choo a yâmuyâmu nê, u gha d:ud:umbiy:e a ka dpóo kê

ngê, chókó u kópu knî yi p:uu mêkîngê nuw:o, k:omo tpile a l:êê dîy:o adî wélîlí mgînî vyîmî, ngmênê dpo ngm:êê nêne. * ²⁴ Yepê, Pini n:ii u ghê p:uu adî nuw:o, awo, Kîngî vya nê, u ngwo wa kede, a yoo vy:o daawa ghê, yepê, yi pini ndêndê ngê wa pw:onu, ndê ngê amí ma. Yepê, Pini n:ii a l:êê dîy:o wa pw:onu, yi pini amêdê pyidu, ghê kamí u ngwo wa a pyw:oo, mb:aamb:aa ngê adîn:aa ya. * ²⁵ Yepê, Pini n:ii chókó u tpile knî yi p:uu adî nuw:o, u l:êê dîy:o Chókó Lémi wa mb:ii, yi pini dini ghi n:ii ngê wa pw:onu, yed:oo dono wa a pyw:oo. Yepê, K:omo tpile dyámê u tpile yintómu yi pini u ngópu adî ya knomomê, ngmênê doo u ntââ ghê kamí u ngwo daawa pwila, dono wa a pyw:oo. ²⁶ Yepê, Dini ghi n:ii ngê a l:êê dîy:o nmyi p:uu adnyi d:uu, n:ii ngê wa mb:ii nê, yewo, Nê kuu, nangê kpada nê, yepê, yi pini u nkwo wanî mb:ii, dini ghi n:ii ngê anê diyé. Yepê, Yi dini ghi ngê a pi ndîî ngê wa pyódu, M:aa, u enjel knî yi k:ii yi pi dmi ntoo, a pi yintoo ngê wa pyódu. * ²⁷ Yepê, Ndê kópu nmye ngmên:aa tpapê. Yepê, Pi knî nmyi vy:o ngma a kwo, ghêlî daawa pw:oo dmi, Chókó Lémi ngê chókó nmyi y:enê kn:ââ mwiyé wa chaa.

Yesu u dyépi pyile knî ye u mo u nâmo u ngwo mîné ghê wo

Mátiyu 17:1-8; Mak 9:2-8

²⁸ Wiki ngmê mî loo, Yesu ngê u dyépi pyile njini mbu mbêmê núwo, y:i dnyen:aa ngêpê. Yi pini pyile knî yi pi dmi Pita, Njems mbwémi Njon. ²⁹ Dini ghi n:ii ngê Yesu doo ngêpê, kwódo ng:oo dmi tpalé

* **9:23:** Mát 10:38-39 * **9:24:** Njon 12:25 * **9:26:** Luukí 12:9; 2 Tim 2:12

wo, u kpîdí d:ud:umbiy:e kpaapîkpaapî ngê pyodo, myedoo a wuu mbele. ³⁰ Yi ngwo pi miyó Yesu u k:ii dnye danêmbum, yi pi dê Mósisi pini dê Ilacha. ³¹ Yi tpódu myedpîmo a wuu mbele. Mósisi ngê Nju tpémi dono vy:o Yichip u mênê ntee a pw:ii too, Yesu u lama doo ya, Daa kêmakêma yinté kópu Njedusalem ngmênîmo d:uud:uu. Yi kópu p:uu dnye danêmbum. ³² Yi dini ghi ngê Pita u pyipe dê yi k:ii dnye dpî. Yi nyaa dniye, Yesu u wuu yi pwo yimî kéé ngê, Yesu u nkîgh:ê Mósisi pini dê Ilacha m:uu dumo. * ³³ Dini ghi n:ii ngê yi tpódu y:oo Yesu dpîmo a kuwokuwo, Pita ngê Yesu ka kwo, Mââwe. Kwo, U p:o chi yé, cha núw:o nmo. Kwo, Ngomo pee pyile nmînê t:emî, kwo, nêni ngmê, Mósisi u nêni ngmê, Ilacha u nêni ngmê. Ngmênê doo u lama doo mbumu. ³⁴ Pita ngê danêmbum ghêlî dêpê kêlî ngê, wod:oo nkalî too pee yi pwo ngmê yó, nkîngê ngê y:ay:a pwiyé dniye. ³⁵ Yi nkalî too pee u mênê dnye ngmê ny:ee ngópu, yepê, Kî a Tp:ee, a chóo nê ngmidi ngê, u kwo ntênê dmyinê ng:aa. * ³⁶ Yi dnyeni machedê ngê yi pyodo, apê, Yesu u mo mu kwo. Kópuni yi ngópu pyodo, pi ka ghêlî daa vyi ngópu. Yi kópu tumu yi mênê doo ya.

Yesu ngê tp:ee ngmê pyi ngê nyuno pwopwo u ngwo doo ya

Mátiyu 17:14-18; Mak 9:14-27

³⁷ Womumo mw:aandiye, dini ghi n:ii ngê Yesu u dyépi pyile kní yi k:ii mbu vyuwo a ghêpê dniye, pi yilí Yesu ka loo. ³⁸ Yi yéli yi vy:o Yesu ka pi ngma a ka wo, kwo, Mââwe. Kwo, U ntââ a tp:ee mu

* **9:32:** Njon 1:14; 2 Pita 1:16-18 * **9:35:** Luukí 3:22

ngmidi wany:uu m:uu? Kwo, Nga daawa ch:anê?
³⁹ Kwo, Dini ghi n:ii ngê u kmêna ngê dpî vy:a, a kââ yédi, ntóó têpê mbêmê dpî d:ii, tpî ch:aa pee dê u kwo dpî pwii knî. Kwo, Dye ghi yintómu yi kmêna ngê a tp:ee dpodombiy:e a kpakakpaka ngê.
⁴⁰ Kwo, M:uu ndiye pyu knî ye kîdî nkêpê mb:anê, yed:ê, U ntââ wu kmêna anmyi ngm:ii kalê ngmê? Kwo, Ngmênê doo u ntââ ngê y:e dê pyódu. ⁴¹ Yesu ngê yepê, Nmyo lónté yéli. Yepê, Nmyo yoo dono, lukwe dîy:o Chóó Lémi ka dp:ee kélîmî té. Yepê, M:ââ yémi nmyi vy:o anî kwo, u dî Chóó Lémi ka mb:aamb:aa ngê anmyin:aa kélîmî. Yi pini ka kwo, N̄m:ee al:ii a núw:e. ⁴² Dini ghi n:ii ngê yi tpémi Yesu u kéténi doo lêpî, u kmêna ngê dpodombiy:e vyâ, têpê mbêmê danê ngê. Yesu ngê yi kmêna ngm:ii kwólu, yi tpémi pyi ngê, u mî ka mê y:ângo.
⁴³ Pi knî y:oo dini ghi n:ii ngê yi kópu m:uu ngópu, ngwéti dniye, Chóó Lémi u pi ndîî ngê u ngwo pyódu ngópu.

Yesu p:uu ndiye pyu knî ye u pwopwo p:uu u ngwo ye modoo danê

Mátiyu 17:22-23; Mak 9:30-32

Yesu ngê pi knî yi ngópu kópuni doo d:uud:uu dé, pi knî y:oo yi kópu dnyimo nyepênyepê dé, ngmênê Yesu ngê p:uu ndiye pyu knî ye yepê, ⁴⁴ Ala kópu nmyi nuwo kîdangê kuwo, yepê, K:omo tpile nê Chóó Lémi u Pi Ndêndê, ngmênê yoo dono yi kêê k:oo wanî ghê. ⁴⁵ P:uu ndiye pyu yoo alanté dnye nuw:o, apê, Lukwe dîy:o kînté nmo a mbumu. Apê, Chóó Lémi ngê pini n:ii a ngmidi ngê, u pi ndîî ngê wa pyódu, dono daawa a pyw:oo. Yinê ye ngmee

u kópu ye yi vyu, dêpê w:ee ngópu, u kwo myedaa póó dniye, mu kópu u díy:o nkíngê mbê dniye.

Yoo yi kada wowo u danêmbum

Mátiyu 18:1-5; Mak 9:33-37

⁴⁶ Yesu p:uu ndiye pyu yoo noko dnye kwopwepe. Yi vy:o pini n:ii u pi ndîî ngê doo ya, yi kópu p:uu dnye kwopwepe. * ⁴⁷ Tumu kópuni dnye tpapê dé, Yesu ngê a w:ee too, wod:oo tp:ee ngma a ngêédî, u nkîgh:ê kââ, yepê, ⁴⁸ Pini n:ii alanté tpémi ka a l:êê díy:o adî vyuwo, daa yi tpémi ka u mo adî vyuwo, ngmênê a ka amyeda a vyuwo, amyedî cháâcháâ nê. Yepê, Myenté, Pini n:ii ngê adî cháâcháâ nê, daa a mo adî cháâcháâ nê, ngmênê pini n:ii ngê a dy:ââ noo, amyedî cháâcháâ. Yepê, Nmyi vy:o pini n:ii u pi daa ndîî, vyílo yi pini yidmyinê cháâcháâ. *

Yesu ngê u ngwo ye vyu, yepê, N:ii nmî p:uu daa d:uu, nmî pee pini

Mak 9:38-40

⁴⁹ Njon ngê Yesu ka kwo, Mââwe. Kwo, Pi ngmêkudu m:uu, kwo, mî ngê pi knî yi kmêna kî ngm:ii kîgha té. Kwo, Yi kópu u kwo kudu kwódu, mu kópu u díy:o daa nmî yoo vy:o pini ngmê. ⁵⁰ Yesu ngê yepê, U kwo nangê kwódu. Yepê, N:ii nmî p:uu daa d:uu yédi, nmî pee pini.

Samédiya tpémi y:oo Yesu u wépi u ngwo pwaá ngópu

⁵¹ Dini ghi n:ii ngê Yesu ngê a w:ee ngê, apê, Daa kêmakêma a dye ghi dyámê mbêmê machedê ngê

* **9:46:** Luukí 14:11; 22:24-27

* **9:48:** Luukí 10:16; Njon 13:20

a pyodopyodo, pi knî y:oo Njedusalem wa vya nê, ye daa kede wo, p:uu ndiye pyu knî yi k:ii paa u nuw:o Njedusalem mê yé ngópu. ⁵² Maa p:uu p:aa ngmê u nkîgh:ê taa dniye, Samédiya tpémi yi p:aa ngmê. Yesu ngê u yi doo kwo, Yi nm:uu dpî dmi, wod:oo pi kada miyó kââ, apê, Tpile yilî nmî kada paan:aa l:âmo y:e. ⁵³ Ngmênê yi p:aani tpémi y:oo u wépi pwaa ngópu, mu kópu u dîy:o Njedusalem dnye lêpî. Apê, Yinê ye nmo yoo dono. Apê, Lukwe dîy:o ala p:aani wa dpî dmi. * ⁵⁴ Dini ghi n:ii ngê Njems mbwémi Njon y:oo yi kópu ny:ee ngópu, nod:e knopwo, Yesu ka kwo, Nmî Lémi, Chóó Lémi ka ala kópu vyi koo, Mbóó p:uu ndyuw:e ngma a ghêpê we, wu p:aani tpémi ndê ngê paa ma téne. * ⁵⁵ Ngmênê Yesu ye diyé wo, yi kópu ye kwódu ngê, ⁵⁶ wod:oo kn:aa p:aani mê lee dniye.

*Pi ngê komo ngê kîngî vyi Yesu anî yâmuyâmu
Mátiyu 8:19-22*

⁵⁷ Dini ghi n:ii ngê maa p:uu dnye paa, pi ngmê ngê Yesu ka kwo, Kwéli anyi lê, ana a yâmuyâmu ngi. ⁵⁸ Yesu ngê kwo, Mumdoos anya a yâmuyâmu nê? Kwo, Chii w:ââ w:uu yi dpî tédê dmi a pyede, yi a dpî nyédi, ímê knî yi ny:uu a pyede, yi a dpî nyédi, ngmênê a ngomo daa kwo, a dpî tédê daa tóó, a ghê vyîmî tédê myedaa tóó. Kwo, Mumdoos nyi u ntââ, anya a yâmuyâmu nê? ⁵⁹ Pi m:uu ka kwo, Cha a yâmuyâmu nê. Ngmênê yi pini ngê kwo, M:aa a ngópu mwiyé paa pw:oo we, an:uu kmênê, u ngwo ana a yâmuyâmu ngi. * ⁶⁰ Yesu ngê mgongo u kwo ngmê kwólu, kwo, N:ii yi ghê

* **9:53:** Luukí 10:33; Njon 4:9 * **9:54:** 2 Kings 1:9-16 * **9:59:** Luukí 14:26,33

daa pyede, yinté kópu p:uu dny:oo nuw:o, ngmênê nyi, a ngm:êê nédi, yoo Chóó Lémi u yoo vy:o a chin:aa kapî dé. ⁶¹ Pi m:uu ngê Yesu ka kwo, A Lémi, ana a yâmuyâmu ngi, ngmênê a yoo knî ye nd:uu mwiyé nîmo tpaê. ⁶² Yesu ngê mgongo u kwo ngmê kwólu, kwo, Nee k:oo tpiipi kn:aa ada a vuywo, nee wo mbêmê wa knî. Kwo, N:ii kn:aa adî nuw:o, Chóó Lémi p:uu angênté adîn:aa dpodo.
*

10

Yesu ngê pi pyud:oy:a mê miyó yi dpodo tédê dpodo tédê u ngwo dy:âa too

¹ U kuwó dini ghi ngê nmî Lémi ngê pi mê pyud:oy:a mê miyó ngmîdi ngê, yepê, P:aani p:aani a kada miyó miyó choo kwo. ² Yepê, Chóó Lémi u yâpwo tédê y:i nté dédê ghêdê, ngmênê nté mgîpî pyu mdoo daa tóó. Yepê, Yâpwo tédê chóó ka dmyinê ngêpê, nté mgîpî u l:êê dîy:o pi knî nmye mupêdê kê ngê. ³ Yepê, Dpî lee dmyeno. Yepê, Y:ee tîmêlyu yi vy:o kêmkêm tp:oo w:uu ntee tpile ngê anmyi pyaa dmi. ⁴ Yepê, Ndapî nangmê núw:o, ndapî yiyé tédê u tpile nangmê núw:o, nmyi yi dópo kn:aani nangmê núw:o. Yepê, Gha pi yoo nmye adnyin:aa a vuywo. Yepê, Maa p:uu danêbum ngê kêê nangê t:oo. Yepê, Lîmîlîmî ngê dmyinên:aa dpodo, mgî kîdmyengê pwaa ngmê.

⁵ Yepê, P:aani p:aani a kada miyó miyó choo kwo. Yepê, Pini n:ii dê ngomoni k:oo dpîmo koko knomomê, yi ngomo chóó ka ala kópu dny:oo tpaê, Mw:ââkó, Chóó Lémi ngê nyoo knî yi k:ii a

* **9:62:** Pilipay 3:13

ngee nmyine. ⁶ Yepê, Yi ngomo chóó ngê yi pini dê yi wépi dê adí pwapî dê, ye kópuni mwiyé u kwo adpî tpaê, yi kópu ye amêda a diyédiyé. Yepê, Yi ngomo chóó ngê u yi adí kwo, Chóó Lémi ngê a ngee nmîne, ye wa ngee té. ⁷ Yepê, Pini n:ii dê ngomoni k:oo adpî koko, y:i dny:oo kwo, kn:aa mêtîngê lee knî. Yepê, Yi tpódu yi ngomo k:oo dny:oo kwo, y:i dny:oo kmaapî, mu kópu u díy:o pi módó daa dpodo yédi, u dpodo u pywuu dpo ngee.

* ⁸ Pini n:ii dê p:aani n:ii dpîmo taataa knomomê, yi p:aani tpémi y:oo yi tpódu yi dnye dê dpîmo nyémî knomomê, ntini n:ii yi l:êê díy:o adnyi l:âmol:âmo, dny:oo pîpî, ⁹ yi p:aani u pwopwokopwe dpî pyi téne, ala kópu ye dny:oo tpaê, Dini ghi n:ii nmo t:âât:ââ, Chóó Lémi ngê u yoo chóó u ngwo ada a y:enê, yi dini ghi daa kêmakêma a dyimêdyimê.

¹⁰ Yepê, Pini n:ii dê p:aani n:ii adpîn:aa taataa, pi knî y:oo yi wépi dê adnya a pwapî dê, ye yi ngópu kââ puu ghê dny:oo a wowo, ala kópu tââ ye dny:oo tpaê, ¹¹ Nmyi p:aa u têtê nyi yi yodo p:uu nye vyavya, ala kópu u ngwo dpo w:ee yó, Ala dp:oo Chóó Lémi u yoo. Yepê, Ala kópu ye myedny:oo tpaê, Dini ghi n:ii ngê Chóó Lémi ngê u yoo chóó ada a y:enê, yi dini ghi daa kêmakêma a dyimêdyimê, ngmênê Chóó Lémi ngê daada a y:enê nmyo, wa mb:ii nmyo, mu kópu u díy:o dnyi mb:ii nyo. * ¹² Yesu ngê p:uu ndiye pyu knî ye yepê, Ndê kópu nmye ngmên:aa tpaê, Wéni n:ii ngê Chóó Lémi ngê Sodom a pw:oo ngê, dnyinté a kpada too. Yepê, P:aani n:ii tpémi y:oo adnya a mb:iimb:ii nmyo, kuwókuwó wéni ngê Chóó Lémi

* **10:7:** 1 Kódin 9:6-14; 1 Tim 5:18 * **10:11:** Dpodo 13:50-51; 18:6

ngê dnyinté daawa kpada té. ¹³ Yepê, Kódasin tpémi dny:oo nkîngê, Mbetîsaida tpémi myedny:oo nkîngê. Yepê, K:omo tpile mbwudu yi ngópu yilí nî chópu, ngmênê yi dono doongê kéé tumo. Yepê, Taiya p:aani dê Saidon tpémi yi ngópu yinté kópu ndîi w:aangmê d:uu ngê, ye k:omo tpile daa Nju tpémi, ngmênê yi dono yilí lîmîlîmî ngê pî kéé tumo, yi mbodo dmi pêdê ny:ii ngópu, tpéé kópu myepí vyi ngópu. ¹⁴ Yepê, Kuwókuwó wéni ngê Chóó Lémi ngê dnyinté wa kpada té, ngmênê Kódasin p:aani dê Mbetîsaida tpémi dnyinté daawa kpada té. ¹⁵ Yepê, Kîpêênnyê m tpémi myedny:oo nkîngê. Yepê, Yi chóó yi pi dmi mbóó p:uu a kmîmî t:oo, ngmênê yi kpadakpada tédê wa lee dmi.

¹⁶ Yesu ngê p:uu ndiye pyu kní ye yepê, Pini n:ii ngê nmyi dnye dmi a nyê mî ngê, daa nmyi mo nmyi dnye dmi ye nyê mî ngê, a dnye myeye nyê mî ngê. Yepê, N:ii ngê dpî mb:ii nmyo, daa nmyi mo dpî mb:ii nmyo, myoo mb:ii nê, daa a mo dpî mb:ii nê, n:ii ngê a dy:ââ noo, myoo mb:ii.

Yesu ka u dpodo pyu pyud:oy:a mê miyó u ngwo mêtê diyé dniye

¹⁷ Dini ghi n:ii ngê Yesu ka u dpodo pyu pyud:oy:a mê miyó mêtê diyé dniye, kwo, Nmî Lémi. Kwo, Dpodo tédê w:aa nm:uu pyw:ângo. Kwo, Mî mbê mêtê daa mbii pyu yoo yi mo nmeen:aa pyipyi dé, n:ii kní y:e yi kmêna dnye kwo, my:oo pyi too, yi kmêna y:e nmî ngm:ii kalê too. ¹⁸ Yesu ngê yepê, Nyââ, Lîmî u wuu ndîi ngê ntee a tóó, ngmênê mêtê daa ya yédi, yinté tpile ngmênî módu. Yepê, K:omo tpile dyámê mbê mêtê tpémi yi pwo Setan u pi ndîi ngê doo ya, ngmênê ala ngwo da ghay,

mbwódo d:uu d:ii. * 19 Yepê, U ntââ ngê dî pyódu nmyo, k:omo tpile mg:ee tpile pê yi vy:o anmyin:aa m:ii, ngmênê kópu nmye daangmêwa pyódu. Yepê, Setan ngê ló kópu nmye ngmadî d:uud:uu, wa dîpî.

* 20 Yepê, Ala kópu nangê vyi, W:aa dpo pyw:oo, pi knî y:e yi kmêna nmî ngm:ii kalê too, ngmênê ala kópu dpî vyi yó, W:aa dpo pyw:oo, mu kópu u dîy:o Chóó Lémi ngê u yoo kamî vy:o dê kaa nmo. *

Yesu ngê u Mî u ngwo doo chaa kîgha

Mátiyu 11:25-27; 13:16-17

21 Yi dini ghi ngê Chóó Lémi u Ghê Dmi ngê Yesu a nt:ee ngê, w:aa a pyw:ângo, u Mî ka kwo, M:aa. Kwo, Nyi mbóó dyámê yi kada pini ndêndê. Kwo, Nîné chaa kîgha ngi, mu kópu u dîy:o kópuni dyuu a ka nyiné kpo, nyi ngmo too. Kwo, Ndiye pyu ndîi knî y:oo dèpê w:ee tumo, ngmênê yélini yi pi dmi daa ndîi, y:ooda w:ee t:oo. Kwo, N̄yóó nuw:o u pono nye vyápê. *

22 Yesu ngê pi knî ye yepê, Kópu yilî n:ii n:aa tpapê too, M:aa ngê yinê a ka dpo vyi té. Yepê, Pi ngmê u lama daa tóó, Nê lónté pini, M:aa u lama u mo a tóó. Yepê, Pi ngmê u lama daa tóó, M:aa lónté pini, a mo a lama a tóó. Yepê, N:ii ka M:aa mb:aamb:aa ngê anê kêma, yi pini u lama M:aa ndêndê ngê adî ya. *

23 Yesu p:uu ndiye pyu knî ye yi diyé wo, yi mo ye yepê, Kópuni nmye mumu t:oo yi l:êê dîy:o, nmyi gha dmi mb:aamb:aa ngê dny:oo ya. 24 Yepê, Yélini

* 10:18: Njon 12:31; Tpyuu 12:8-9

* 10:19: Mak 16:18

* 10:20: Pilipay 4:3; Tpyuu 3:5; 20:12

* 10:21: 1 Kódin 1:26-28

* 10:22: Njon 3:35; 10:15

y:oo Chóó Lémi u komo wunê dnyimo a kapî, king yoo yi k:ii, u yi y:e doo kwo, Nê u kópu yilí nmî ny:ee té, my:oo m:uu té, ngmênê daa m:uu tumo, myedaa ny:ee tumo, wunê a pw:oo dniye. *

Yesu pi ka vyyuwo p:uu pi knî ye u ngwo doo mgongo

²⁵ Yélini y:oo Yesu dnye ng:aang:aa, yi vy:o dêêpî pyu ngmêdoo kwo. U yi u ngwo doo kwo, Yesu nî dóó, wod:oo ghêêdí wo, Yesu ka kwo, Mââwe. Kwo, Ló kópu ngmanî d:uu, ghê kamî u ngwo anê pyw:oo, ghéni n:ii chedê ngê daawa pyódu?

²⁶ Yesu ngê kwo, Nangê lónté? Kwo, Puku yedê angênté a tóó? ²⁷ Yi pini ngê Yesu ka kwo, Ala dêêpî kópu kada a tóó, Chóó Lémi u nuu ghi nmyi nódo mb:aamb:aa ngê choo ya. Kwo, Chóó Lémi nmyi gha vy:o choo ya, dye ghi yintómu p:uu dmyinê nuw:o, u nuu u kópu yidmyinê d:uud:uu dé. Kwo, Yi dêêpî kópu u kuwó alani a tóó, kwo, Nýóó nuu ghi nódo ntee a tóó, yoo yi nuu ghi dmi nódo yinté myechoo ya. * ²⁸ Yesu ngê kwo, Ndê kópu yichi vyi. Kwo, Yi kópu dê anyi d:uud:uu dê, ye ghê kamí u ngwo anyinê pyw:oo. *

²⁹ Pi yilí yi nuu ghi dmi yi dêêpî pyu nódo dêpwo ya, wod:oo u yi u ngwo doo kwo, Yesu ngê ala kópu a ka vyi ngê, Daa pi yintómu yi nuu ghi dmi nódo yichoo ya. Yi kópu u l:êê dîy:o Yesu ka póó wo, kwo, Ló yéli yi nuu ghi dmi a nódo ngmadî ya? ³⁰ Yesu ngê mgongo u kwo ngmê kwólu, kwo, Nju pi ngmê, Njedusalem a ndê wo, Njédikó doo lèpî. Maa p:uu kpáápi knî y:oo mgîmî ngópu, dnye vyee, u ndapî

* **10:24:** 1 Pita 1:10
Lóma 10:5; Nkal 3:12

* **10:27:** Deut 6:5; Lev 19:18

* **10:28:**

t:âmo ngópu, u kpîdî mye t:âmo tumo, ntóó kée ngópu, maa p:uu a kuwo ngópu, ngmênê ghê tp:oo doo ya. ³¹ U kuwó dini ghi ngê kpêê yiyé pyu ngmê ngê yi máádi a kwólu. Dini ghi n:ii ngê yi pini módu, daa ngópu, u kwo mî loo. ³² Kwo, U kuwó dini ghi ngê Chóó Lémi u ngomo k:oo dpodo pyu ngmê ngê yi máádi myedê kwólu. Kwo, Dini ghi n:ii ngê yi pini ntóó módu, myedaa ngópu, u kwo myimí loo. ³³ Kwo, U kuwó dini ghi ngê Samédiya pi ngmê ngê yi máádi até myeyedê kwólu. Kwo, K:omo tpile Samédiya tpémi nmyinê nmye yoo dono dé, ngmênê yi Nju pi Samédiya pi ka ch:anê wo. ³⁴ Kwo, U kwo loo, yimo knî yi p:uu wain a pii ngê, olipi wulu myedê pii ngê, yimo kwéli dnye ya, kpîdî pee ngê kwédi kê too, apê, Mb:aamb:aa ngê mê paa pyaa we. Kwo, U kuwó dini ghi ngê yi pini ntóó chóó u ndonki pyipwo yó, p:aa ngmê núwo. Kwo, Yi p:aani ngomo ngmédoo kwo, maa p:uu n:ii knî ye mgîdí dpîmo a ghayghay, y:i dnyimo dpî. Kwo, Yi ngomo k:oo kee knopwo, Samédiya pi Nju pi ka y:i doo vuyuwo. ³⁵ Kwo, Womumo mw:aandiye Samédiya pi ngê yi ngomo chóó ka ndapî miyó y:ângo, kwo, Ala pini ka chi vuyuwo. Ndapî ntémwi p:uu anyi dyênê, amêma amênê wumo té. ³⁶ Yesu yi dêêpî pyu ka póó wo, kwo, Kpaa pyu knî y:oo pini n:ii vya ngópu, u nuu ghi wu pini pyile knî yi vy:o n:uu nódo yó? ³⁷ Dêêpî pyu ngê kwo, Pini n:ii ka ch:anê wo. Yesu ngê kwo, Yinté kópu vyílo yichin:aa d:uud:uu.

Mata mbwémi Méli yi danêmbum

³⁸ Dini ghi n:ii ngê Yesu p:uu ndiye pyu knî yi k:ii p:aani p:aani dnye lêpî, p:aa ngmê taa dniye. Yi

p:aani pyââ mbwémi miyó doo ya, yi pi dê Mata mbwémi Méli. Dini ghi n:ii ngê Yesu p:uu y:i taa dniye, Mata ngê mênê dóó kalê too, yepê, Díyo a ngomo k:oo nté dp:uu ma yó. ³⁹ Y:i taa dniye, mbwódo yi yaa dniye, Yesu ngê yoo doo ndiye kîgha dé. Méli a loo, yu km:ee mí yaa wo, Yesu doon:aa ng:aang:aa. * ⁴⁰ Mata u nuw:o dono ngê pyodo, apê, Kî mââwe yi t:aa, lukwe dîy:o nté dyêêdî ngmidi dnye chono, wod:oo Yesu ka kwo, Mââwe. Kwo, N_ga d:oo ch:anê wo, a mo anî nté ch:eech:ee? Kwo, Méli daanyiné dy:ââ, daamî ngee nê? ⁴¹ Yesu ngê kwo, Mata. Kwo, Kidimé nod:enod:e. Kwo, Kópu yilí kidimé nuw:onuw:o. ⁴² Kwo, Kópu mu ngmidi u ntââ. Kwo, Méli u nuw:o kópuni p:uu a kwo, yi kópu yi mb:aamb:aa. Kwo, Yi kópu u kwo daanî kwódu. *

11

*Yesu ngê kópuni vyu, nmî Mî ka ngêpê p:uu
Mátiyu 6:9-13; 7:7-11*

¹ Wo ngmê ngê Yesu ghi ngmê até yedoo ngêpê. Dini ghi n:ii ngê u ngêpê a kêlî ngê, p:uu ndiye pyu ngmê ngê kwo, Nmî Lémi, Njon Baptist ngê p:uu ndiye pyu yoo yi nuwo ngêpê ntee kwólu, kwo, yinté nmî nuwo my:oo kwéli. * ² Yesu ngê yepê, Ala ngêpê yidmyina a ng:êênî, apii Munmíkó M:aa, pi kní y:oo ntênê dny:oo chââchââ ngi. Nmî y:enê kn:ââ límî k:ii a chépi. ³ Wonêwodiyédiyé u ntââ ntini nmo cha a kuwo.

* **10:39:** Njon 11:1-2; 12:2-3

* **10:42:** Mát 6:33; Njon 6:27

* **11:1:** Luukí 5:33

⁴ Pi knî yi dono kópu ntee nmî kuwó nmî kéé too, nmî dono kópu yinté nguwo myoo kéé té, mēdaanyi nuw:onuwo dé.

Nmî tókótókó ndîî tēdē nangē nuw:o nmo.

⁵ Yesu ngē p:uu ndiye pyu knî ye mgongo ngmē kwólu, yepê, Nmyi vy:o pini ngmē, mgîdî nŭknînŭknî p:uu u mbwó ka wa lê, awo, A mbwó, nté pee a ka ngma a ki. ⁶ Kwowo, A pyipe ala ngwo ngmēdē t:aa, nté a ngópu daa tóó, ló ntini u kwo ngmanî y:oo. ⁷ Yepê, Yi pini ngē u mbwó ka ala kópu wa vyi, awo, Ala dpî dye ghi, nté a ka mēkidimēn:aa dmyinē. Kwowo, Keñe kînga dp:o kuwo, nmî mupwoknî aténgē dpî dpî dmi. Kwowo, Daanē pyidu, myedaanî ngee ngi. Kwowo, W:êênî wochi t:aa. ⁸ Yepê, K:omo tpile yi pini daawa pyidu, u mbwó ka nté daawa y:ee knomomē, ngmēnē u mbwó ngē dyaa u kwo wa chedē, mywene u ngwo myedaadí kwo, ye wa pyidu, u mbwó ngē tpileni u yi adî kwo, u kwo wa y:oo. * ⁹ Yepê, Kópuni u l:êê dîy:o anmyi ngēpê, yi kópu p:uu nmyi Mî ka dyaa dmyinē chedēchedē. Yepê, Kópuni u kwo anmyi dmyinē, nmye wa a kê, kópuni anmyi nmy:uu, anmyinē pyw:ee ngmē, keñeni p:uu anmyin:aa depedepe, nmye wa kpêmî. * ¹⁰ Yepê, Pini n:ii ngē u kwo wa dmyinē, yi pini ka wa y:oo, pini n:ii ngē adî nmy:uu, wa a pyw:oo, pini n:ii adî depedepe, keñe u kwo wa kpêmî. ¹¹ Yepê, Nmyi vy:o pini ngmē, tp:oo ngē te mbyuu u kwo wa dmyinē, ye mt:enge mbyuu u kwo daawa y:oo, awêde wa pw:onu. ¹² Yepê, Myenté, tp:oo ngē kpéé w:uu u kwo wa dmyinē, pēla ngē mg:ee daawa ngî,

* **11:8:** Luukí 18:5 * **11:9:** Njon 14:13-16

u kwo daawa y:oo, awêde wa kiye. ¹³ Yepê, K:omo tpile dono nmyi mênê a tóó, ngmênê nmyi tp:ee dmââdîma ye tpile mb:aa vy:ee yémî tumo. Yepê, Pi ka vyyuwo têtê nmyi Mî ngê a t:ee kîgha nmyoo. Yepê, Mbóó p:uu wunê tóó, dono u mênê daa tóó. Yepê, N:iî ngê u Ghê Dmi u kwo wa dmyinê, daawa dóó, ndêndê ngê u kwo wa a y:oo.

*Yesu u pyimo Setan u pi u ngwo t:ee ngópu
Mátiyu 12:22-30; Mak 3:20-27*

¹⁴ Wo ngmê ngê Yesu ngê pi ngmê pyi ngê. Yi pini ngê u kmêna ngmêdoo kwo. Yi kmêna ngê yi pini ló dini a dyênê ngê, dnye dêpwo kîgha. Dini ghi n:iî ngê kmêna ngê a kuwo ngê, wod:oo yi pini modoo danêmbum. Pi knî yi mênê ghê ghipê wo, yi nyepênyepê u kópu ngê mye py-odo. ¹⁵ Ngmênê woni knî y:oo noko yepê, Setan ntee pini nmye yila, n:iî kmêna knî yi kada pini. Noko yepê, Setan u wêdêwêdê mbêmê kmêna yoo yinê a ngm:iî kîgha too. ¹⁶ Woni knî y:oo Yesu dnya a tókótókó, kwo, Mumdoo Chóó Lémi p:uu nye dpodo, ye mbwudu nmî ngópu ngmê chépi. ¹⁷ Kópuni dnye nuw:onuw:o dé, yi kópu yilí Yesu ngê yi gha vy:o m:uu too, mgongo ye u ngwo ngmê kwólu, yepê, Yélini wee ngmîdi u kwo a pyede, yoo wa chaa knomomê, numo p:uu adnyi l:êê knomomê, ye yi chóóchóó yi wee wa dyênê ngmê. Yepê, Myenté, mupwoknî ngmê, numo p:uu adnyi l:êê knomomê, ye yi chóóchóó yi pi dmi wanye dyênê ngmê. ¹⁸ Yepê, Setan u yoo mye yinté. Yepê, Numo p:uu adnyi l:êê knomomê, ye angênté adnyi ya. Yepê, Dmye kn:aadi ngmê, daa Setan u wêdêwêdê mbêmê kmêna n:aa ngm:iî kîgha

too. ¹⁹ Yepê, Nmye ngênî póó. Yepê, Nmyi vy:o yéli y:oo n:uu u wêdêwêdê mbêmê kmêna a ngm:ii kîgha tumo? Yepê, Ala kópu nmye tpaépê ngmê, N:ii ngê kmêna a ngm:ii kîgha too, yi pini ngê yi kada pini Setan u wêdêwêdê mbêmê a ngm:ii kîgha too. Yepê, Nmyi vy:o yéli y:oo yi kópu nmye wa wópu ngmê, nmyewo, K:omodanê kópu yila. Nmyewo, Chóó Lémi u wêdêwêdê mbêmê kmêna nmo ngm:ii kîgha too. ²⁰ Yepê, Chóó Lémi u wêdêwêdê mbêmê kmêna ntênê n:aa ngm:ii kîgha too. Yepê, Yi kópu u l:êê dîy:o ala kópu nmyi lama choo ya, Chóó Lémi ngê u yoo daa kêmakêma chóó adî y:enê. Yepê, U yoo kuwa kîngî kaa nmyo.

²¹ Yesu ngê mgongo ye m:uu kwólu, yepê, Tpileni l:âmo dy:ââ ngê dpî t:âmo té, u ngomo k:oo dpî km:êê té, doo u ntââ u ngomo k:oo daanyi kee, mêdaanyimo ngî té, awêde u kaa taa ngê wa vya ngi. ²² Yepê, Ngmênê n:ii u wêdêwêdê ndîi, yi pini u ntââ, yi l:âmo dy:ââ dpî mgîmî, u kaa taa dpo ngî té, u ngomo k:oo dpî kee, tpileni mwiyé a t:âmo too, tpile chóó knî ye yi tpile moo y:ee té. Yepê, Setan l:âmo dy:ââ ntee pini, u wêdêwêdê ndîi. Yepê, Ala yéli yiné mgîmî ngê, n:ii knî y:e yi kmêna a wee. Yepê, Chóó Lémi u Ghê Dmi a mênê a tóó, u wêdêwêdê mbêmê Setan kóó yu dí kudu té, yélini y:e yi kmêna a wee, dpî pyi té, yi kmêna n:aa ngm:ii kîgha too. *

²³ Yepê, N:ii daa a pee pini, a p:uu a d:uu yédi. Yepê, A p:uu ndiye pyu knî yi k:ii nmo vyuwó té. Yepê, N:ii ngê daa ngêêpî nmo, te nmo dpî ngm:ii kalê té. *

* **11:22:** Tpyuu 20:2 * **11:23:** Luuki 9:50

Pi ka u kmêna u ngwo modo diyé

Mátiyu 12:43-45

²⁴ Yesu ngê yepê, Dini ghi n:ii ngê nmyi vy:o yéli y:oo pi ka u kmêna dpî ngm:ii kalê ngmê, yepê, yi kmêna wee dono u kwo wumê paambwi yédi, u yââyââ tédê ka wumê vuywo yédi, dpo, Yi n:uu yââ. Yepê, U yââyââ tédê d:uuwodê pyw:ee knomomê, ye u nuw:o k:oo dpo, Kwéli nê ndê wo, y:i mínê diyédiyé. ²⁵ Yepê, Dini ghi n:ii ngê dpo diyé, dpo, Ngomoni k:oo nê pwii wo, kamî ngê aténgê maa pyódu, tpile dono k:oo daa tóó, u y:enê pyu daa tóó. ²⁶ Yepê, Wod:oo dpî lê, u pyipe mé pyudu dpî nya, n:ii knî yi l:êê ghi dmi d:ud:umbiy:e dono. Yepê, Yi kmêna wááli knî yi ngomo k:oo a kwo nyédi. Yepê, Yi pini u ya d:ud:umbiy:e dono ngê dpî pyódu, wunê ntee dpîmo a ya, mēdaa yinté.
*

Pyââ ngmê ngê Yesu ka kópuni vuy, u pye p:uu

²⁷ Dini ghi n:ii ngê Yesu pi knî ye doo danêmbum, yi yéli yi vy:o pyââ ngmê Yesu ka dpodombiy:e a mbwolo, kwo, Pyópuni ngê tpyé nyoo, u ngmo ngê myedê mbono nyoo, u gha mb:aamb:aa ngê choo ya. ²⁸ Ngmênê Yesu ngê kwo, N:ii knî y:oo Chóó Lémi u kópu dyuu adnyi nyêmî dé, amyidnyi cháâcháâ dé, vyîlo yi yéli Chóó Lémi ngê wa ngee té, yi gha dmi d:ud:umbiy:e mb:aamb:aa ngê u ngwo wa pyaa dmi.

Yesu Njóna p:uu u ngwo ye doo danêmbum

Mátiyu 12:38-42

²⁹ Dini ghi n:ii ngê pi yilí Yesu ka lee dniye, yepê, Lukwe díy:o dnyinté a ka nmyinê kélîmî té. Yepê,

* **11:26:** Njon 5:14

Nmyo yoo dono. Yepê, Lukwe dîy:o a ka dmye vyi ngmê, Mumdoó Chóó Lémi p:uu nye dpodo, ye mbwudu nmî ngópu ngmê chépi. Yepê, Yinté kópu nmyi ngópu daangmanî d:uu, ngmênê díyo kópu ndîi mu ngmidi wanmyi m:uu ngmê. Yepê, Kópuni Njóna ngê a pyodo, yinté kópu díyo a nga ngmêwa pyódu. ³⁰ Yepê, Ninipe tpémi y:oo ntee a w:ee ngópu, apê, Yâpwo Ndêndê ngê kí Njóna nmo yiné a dy:ââ ngê, yepê, yélini ala ngwo a pyede, ala kópu yinté myepêdê w:ee y:e, awo, Wu Chóó Lémi ngê u Pi Ndêndê nmo yiné a dy:ââ ngê. *

³¹⁻³² Yepê, Kuwókuwó wéni ngê, dini ghi n:ii ngê pi yintómu wa a pii dmi, Ninipe tpémi y:oo wa m:uu nmyo, nmyi pi dmi wa dyênê ngmê, wamye ndyíko nmyo, mu kópu u dîy:o dini ghi n:ii ngê Njóna u kópu dyuu ny:ee tumo, yi dono kópu yintómu yi kuwó kée tumo. Yepê, K:omo tpile Njóna dyámê mbêmê pi, ngmênê Ninipe tpémi y:oo u dnye ny:ee ngópu. Yepê, Nê Njóna u pwo pini, lukwe dîy:o a dnye dp:ee nyêmî ngmê. Yepê, Myenté, yepê, kuwókuwó wéni ngê Sipa tpémi yi kwín ngê wamye ndyíko nmyo, mu kópu u dîy:o kuughê a ndê wo, Solomon u gha kópu dyuu doon:aa ng:aang:aa dé. Yepê, K:omo tpile Solomon dyámê mbêmê pi, ngmênê Sipa tpémi yi kwín ngê châpu ngê. Yepê, Nê Solomon u pwo pini. Yepê, Lukwe dîy:o dp:ee châachâa nê.

Lam ndêndê u danêmbum
Mátiyu 5:15; 6:22-23

³³ Yesu ngê mgongo ye m:uu kwólu, yepê, Dini ghi n:ii ngê mgídí dpo ghay, n:ii ngê lam dpo

* **11:30:** Njóna 3:4-10; 1 Kings 10:1-10

vyuwó, doo u ntââ tpile u pwo k:ame daawa kââ, myedaawa a mgiye, mu kópu u dîy:o lukwe ngê mgídí wa chaa. Yepê, Yi pini ngê lam dpo y:oo, ya nkwodo dpî kââ. Yepê, Yélini u kwo dpî lee dmi, tpile yilí u ngwo dpî m:uu ngmê. ³⁴ Yepê, Nmyi ngwolo dmi lam ntee tpile dé. Yepê, N:ii ngê u ngwolo dê dê kuwo dê, doo mya noo, yi pini ngê u lam da mgiye, u kópu yilí yintómu mgídímgídí dé. Yepê, N:ii ngê u ngwolo dê dê pywálí dê, dê mya nê, yi pini u lam ya nkwodo a kwo, u kópu yilí yintómu lam wo a pyede. ³⁵ Yepê, Nmyi ngwolo dmi pywálí tóo, nmyi lam kîdmyinêngê mgiye t:oo. ³⁶ Yepê, N:ii ngê u lam d:uuwodê mgiye, u kópu mgídí vy:o d:uungmêdpî ngmo, mu dini ghi ngê yi pini ngê Chóó Lémi u lam wo kópu yilí yintómu wa m:uu té.

Yesu ngê Pádisi yoo dêêpî pyu yoo yi pi dmi u ngwo a ghîpî ngê

Mátiyu 23:1-36; Mak 12:38-40

³⁷ Dini ghi n:ii ngê Yesu ngê pi knî ye danêmbum a kêlí ngê, Pádisi ngmê ngê u ngomo k:oo kmaapî tédê núwo. ³⁸ Yesu ngê kóó dê mwiyé daa ghêê doo, kmaapî tédê u ngwo yaa wo. Pádisi ngê dini ghi n:ii ngê módu, ghê u mênê ghipé wo, apê, Kî pini ngê lukwe dîy:o nmî dêêpî kópu doo châpu ngê, kmaapî tédê módó dê yââ, kóó dê doo ghêê doo. * ³⁹ Ngmênê nmî Lémi ngê kwo, Nmyo Pádisi yoo nmyi d:ââ pîléti yi kpadama yinmye ghêêghêê tumo, lukwe dîy:o yi kó dp:ee ghêêghêê t:oo. Yepê, Nmyi too pee yinmye ghêêghêê tumo, ngmênê nmyi gha dmi tupwótupwó dé. Yepê, Nmyo ndapî

* **11:38:** Mát 15:2

u mb:aami yoo, nmyi gha dmi dono dé. ⁴⁰ Yepê, Nuw:o nmyi mênê daa tóó. Yepê, N:ii ngê nmyi too pee l:âmo too, nmyi gha dmi yinê mye l:âmo too. Yepê, Lukwe dîy:o too pee u kópu dé nmyinê nmye ndîi kópu dé, gha u kópu dé nmyinê nmye têtê kópu dé. ⁴¹ Yepê, Nmyi kêê yedê tpileni a pyede, ngópuch:anê knî ye dmyinê yémî dé, yed:oo nmyi gha k:oo tupwó mēdaadî ya, nmyi too pee p:uu tupwó myedaadî ya.

⁴² Yepê, Mósisi ngê nmî kn:ââ knî ye ala kópu a vyyu, yepê, Ntini n:ii pi ngê yâpwo têtê dpo núw:o, dyuu y:a dpo pyidu ngê, yononi dyuu Chóó Lémi u dpodo pyu knî ye dpî y:ee ngê. Yepê, Yi kópu dny-inté dp:ee cháâcháâ ngmê. Yepê, K:omo tpile nkêpe w:uu y:a, ó kpono w:uu y:a nmyinê pyw:émî ngópu, ngmênê myenmyinê kpââ ngópu, Chóó Lémi u dpodo pyu knî ye yononi ntênê nmye yémî ngópu. Yepê, Yi kópu ndîi kópu ngê nmyi pyódu ngópu. Yepê, Kópuni Chóó Lémi ka ndîi kópu, lukwe dîy:o têtê kópu ngê nmyi pyódu ngópu. Yepê, Lukwe dîy:o pi knî ye dp:ee vyyuwo nyédi, ngópuch:anê knî ye myedp:ee vyyuwo nyédi, lukwe dîy:o nmyi nódo Chóó Lémi u nuu ghi daa tóó. Yepê, Dmyinê nkîngê. Yepê, Têtê kópu ndîi kópu ngê nmyi pyódu tumo, ndîi kópu têtê kópu ngê nmyi pyódu tumo. Yepê, Têtê kópu dmyinê d:uud:uu dé, kópuni Chóó Lémi ka ndîi kópu dé, myedmyinê d:uud:uu dé.

⁴³ Yepê, Pádisi yoo, dmyinê nkîngê. Yepê, Ngêpê ngomo k:oo nmyi chóó kada nmyimo yââyââ nyédi, u yi nmye a kwo yédi, Pi knî y:oo naa têtê mb:aamb:aa ngê dny:oo cháâcháâ nmo. ⁴⁴ Yepê, Dmyinê nkîngê. Yepê, Kwodombê mbwee maa

p:uu ngma ya yédi, n:i:i u lama daa ya yédi, kpî knî yi pwo a m:i:i yédi. Yepê, Yi kpî ntee dé, nmyo yinté yéli, pi knî yi lama daa ya yédi, tupwó ndîi nmyi gha vy:o a tóó.

⁴⁵ Dêêpî pyu ngmê ngê Yesu ka kwo, Ye kópu kîchi vyi té, nmî pi dmi myeche ghîpî. ⁴⁶ Yesu ngê kwo, Dêêpî pyu yoo, myedmyinê nkîngê. Yepê, Mósisi ngê yoo u ntââ dêêpî kópu dyuu yi d:êê ngê, ngmênê nmyi chóó yilî ngê nmyi pyódu ngópu, pi knî ye dpodo ndîi ngê nmyi pyódu tumo, yi dpodo têdê d:ud:umbiy:e dp:ee ngêêpî tumo. ⁴⁷ Yepê, Dmyinê nkîngê. Yepê, Nmyi kn:ââ knî y:oo Chóó Lémi u komo kapî pyu yoo wunê kwéli a kmênê tumo, ngomo mb:aa yi pwo nmyi wó tumo, yi mti ngê a pyede. Yepê, Ngmênê nmyi chóó nmyi kn:ââ knî y:oo y:oo a vya tumo. ⁴⁸ Yepê, Nmyi kn:ââ knî y:oo Chóó Lémi u komo kapî pyu yoo mwâ a vya tumo, nmyinê nmye gha kópu yi d:uu ngópu, mu kópu u dîy:o y:oo a vya tumo, yi pwopwo u mti dmi u nkwo nmyi t:ee tumo. ⁴⁹ Yepê, Yi kópu u l:êê dîy:o Chóó Lémi ngê ala gha kópu a vya, apê, Ala yéli ye a komo kapî pyu yoo a dyépi yoo wanê dy:ââ té, ngmênê ala yéli y:oo wa mb:i:i t:oo, woni wa kpaka t:oo, woni amye vya t:oo. ⁵⁰⁻⁵¹ Yepê, Dye ghi yintómu nmyi kn:ââ knî y:oo Chóó Lémi u komo kapî pyu yoo dnya a vyee dé, kn:ââ Chóó Lémi ngê dyámê pê mwâ a l:âmo ngê, Kéén ngê Epel mwâ a vyâ, nkoo nmo, a vyee u yi nmye mye kwo. Yepê, Nmyi kn:ââ knî y:oo Chóó Lémi u komo kapî pyu yoo dnyinté a mya tumo, Chóó Lémi ngê dnyinté u nkwo kpada too. Yepê, Kêlî ghê, king Njehu u dye ghi ngê, dini ghi n:i:i ngê Sekîdaiya Chóó Lémi

u ngomo chedê vya ngópu, Chóó Lémi ngê dnyinté a kpada too, Sidiya tpémi dy:ââ too, Njedusalem tpémi yi ndapî mî t:âmo tumo, yi tpile yilí mye t:âmo tumo, ngmênê yi p:aa dêpê pw:oo ngópu. Yepê, Ala ngwo Chóó Lémi ngê u komo kapî pyu ndêndê nmye da dy:ââ, dmy:oo mya ngópu. Yepê, Wanmyi vya knomomê, ye Chóó Lémi ngê dnyinté u nkwo daawa kpada nmyo, nmyi p:aa d:ud:umbiy:e wa a pw:ono. Yepê, Nmyi kn:ââ yoo yi yikí dmi nmyi pwo wa ghay. *

⁵² Yepê, Dêêpî pyu yoo, dmyinê nkîngê. Yepê, N:ii u lama puku kpââ a tóó, yi pini ngê u ntââ Chóó Lémi puku yedê wa a pyw:oo. Yepê, Yi puku dmi ngomo ntee tpile, u kii nmyi ngópu a tóó, ngmênê pi knî ye yi ngomo dp:ee kpêmîkpêmî ngmê. Yepê, Nmyi chóó yi ngomo k:oo dp:ee koko nyédi, n:ii ngê u yi a kwo, dpó, Yi ngomo u mênê nî kee, u maa u kwo nmye nkokonkoko ngópu.

⁵³ Pádisi yoo, dêêpî pyu yoo yi k:ii, Yesu ka d:ud:umbiy:e nod:e dniye, Yesu ngê yi p:aani pee u ngwo a kuwo ngê. U kuwó dini ghi ngê dpodom-biy:e dnya a tókótókó, kópu yilí yi p:uu u kwo dnye póó. ⁵⁴ U yi y:e doo kwo, Yesu nmî dóó, kn:aadi te kópu ngmê vyi ngê, u ngwo p:oo ndyîko.

12

Yesu pi dódó p:uu u ngwo doo danêmbum

Mátiyu 10:26-27

¹ Pi yilí tp:oo témi tap Yesu ka lee dniye, u kwo dnye kadakada. Yesu ngê p:uu ndiye pyu knî ye yepê, Pádisi yoo yi nj:ii ngê kêê nangê t:oo. Yepê, Pi

* **11:50-51:** Gen 4:8; 2 Chr 24:20-21

dódó pyu yoo, kópuni a tpaê tumo, daa d:uud:uu tumo. Yepê, K:omo tpile pi dódó daa ndîi nmyi vy:o adî ya, ngmênê d:ud:umbiy:e wa dyênê nmyo. ² Yepê, Tumu kópu yintómu dîyo wa a pywálî dmi, ngmee u kópu dyuu wamyedê pywálî dmi. ³ Yepê, Tumu kópuni mgîdî vy:o anmyi vyi t:oo, w:êênî wa ny:ee t:oo. Yepê, Tumu kópuni d:omo yu kn:ââ u mênê kwayi ngê anmyi vyi t:oo, dîyo naa têdê tââ wa kaa dmi.

*Yesu pi ka nkîngê p:uu u ngwo ye doo danêmbum
Mátiyu 10:28-33; 12:32; 10:19-20*

⁴ Yesu ngê yepê, A pyipe yoo, pi knî ye namê nkîngê. Yepê, A l:êê dîyo wa vya nmyomomê, am:ii pw:oo dmi, ye ló kópu nmye m:uu wa d:uu ngmê. Yepê, Doo u ntââ, kópu nmye daamuwa d:uu ngmê. ⁵ Yepê, Ye anmyi nkîngê knomomê, a wépi u ngwo anmyi pwaa ngmê, ye Chóó Lémi ngê nmyi wépi dmi u nkwo wa puwâ, ndiya wa kée nmyo. Yepê, Chóó Lémi p:ee vyîlo, u kwo yidmyinê nkîngê.

⁶ Yepê, Kópuni dî vyi, nmye mênî tpaê, Pi knî ye namê nkîngê. Yepê, Mtyîmwe daa ndîi ímêni tp:oo, knî ngmêdê pw:oo knomomê, nmyinê nmye k:omo tpile, ngmênê Chóó Lémi ye wunê vyuwo yédi. ⁷ Yepê, Nmye myewunê vyuwo yédi, dp:ee mtyîmwe ntee yéli, dnyinté nmye dêdê vyuwo. Yepê, Nmyo yintómu u lama nmye pyede, nmyi mbêmê mbêmê mbodo gh:aa ntémwi a kwo, u lama mye tóó, doo u lama daangmêwa a ghay. Yepê, D:ud:umbiy:e pi ka namê nkîngê.

⁸ Yepê, Pini n:ii ngê pi knî ye daawa a wópu nê, yewo, Nyââ, Chóó Lémi u Pi Ndêndê p:uu n:aa dpodo, ye kuwókuwó wéni ngê Chóó Lémi u enjel

knî yi ngîma yi pini u nkwo daanîmo wópu, a kêê k:oo wan:uu kââ. ⁹ Yepê, N:ii ngê pi knî yi ngîma wa a wópu nê, yewo, Ye pini daa Chóó Lémi u Pi Ndêndê, p:uu dînê dpodo, ye kuwókuwó wêni ngê Chóó Lémi u enjel knî yi ngîma yi pini u nkwo wanîmo wópu, a kêê k:oo daan:uu kââ. ¹⁰ Yepê, Pini n:ii ngê daawa mya nê, a p:uu adî peede tpapê, u kuwó dini ghi ngê yi pini ngê yi dono kópu u kuwó amê kéé knomomê, u ntââ Chóó Lémi ngê yi pini u dono u kuwó wa kéé, mêdaawa a ngî, ngmênê n:ii Chóó Lémi u Ghê Dmi u dpodo p:uu adî peede tpapê, yi pini Chóó Lémi ka daawa diyé, Chóó Lémi ngê u dono yilî u kuwó daawa kéé té.

¹¹ Yepê, Dini ghi n:ii ngê ngêpê ngomo y:enê pyu knî y:oo adnyin:aa kóté kîgha nmyo, kada pini knî y:oo ó king knî y:oo adnyin:aa kóté kîgha nmyo, kópuni ye anmyin:aa tpapê dé, yi kópu knî ye nuw:o ngê kêê nangê t:oo. ¹² Yepê, Kópuni ye anmyin:aa tpapê dé, yi dini ghi ngê Chóó Lémi u Ghê Dmi ngê nmyi nuw:o ñedê mwiyé ada a t:emî dé.

Yesu kmungo pyu yoo yi p:uu u ngwo doo mgongo

¹³ Yesu yélini ye doo danêmbum, yi vy:o pi ngmê ngê kwo, Mââwe. Kwo, M:aa dini ghi n:ii ngê pwene, a mbwó ngê tpile yintómu u mo a ngî too. Kwo, U kwo vyi ngi, Knî a ka ngma a kê ngê. ¹⁴ Yesu ngê kwo, Kî pini. Kwo, N:uu ngê nmyi kóté kîgha pyu ngê pyódu noo. ¹⁵ Pi knî ye yepê, Kmungo pyu yoo yi nj:ii ngê kêê u ngwo nangê t:oo, mu kópu u díy:o pi u ghê ndêndê daa tpile knî yi p:uu a tóó. * ¹⁶ Wod:oo Yesu ngê mgongo ye

* **12:15:** 1 Tim 6:9-10

ngmê kwólu, yepê, Ndáápi ngmê, ndapî u ngópu dêpwo ghêdê, tpile u ngópu myedêpwo ghêdê. *

¹⁷ Yepê, Chóó u nuw:o k:oo apê, Pudumakó w:uu ngmên:aa kaakaa, ndapî ndîi u ngwo wanî kmênê.

¹⁸ Apê, A stówa my:oon:aa pyidupyidu, a ndapî d:ud:umbiy:e ndîi ngê u ngwo wa pyódu. ¹⁹ Apê, U kuwó dini ghi ngê a gha mb:aamb:aa ngê wa pyódu, anê, Nê pi ngmê, tpile ka mêtînê nuw:o, m:ââ yilí yi k:oo anî líme, anî kmaapî, daanî dpodo, d:ud:umbiy:e anî gha vyîlê. *

²⁰ Yesu ngê yepê, Ngmênê Chóó Lémi ngê kwowo, MODO podo. Nyi mtíkó pyu ndîi. Awêde mgídí vy:o nye pwopwo, ñmile yintómu n:uu ngê wa ghay dmi. ²¹ Yesu ngê yepê, N:ii ndapî mu ngmídi p:uu adí nuw:o, Chóó Lémi p:uu daadí nuw:o, yi pini yinté pini ngê wa pyódu, mbodo podo.

Tpile p:uu nuw:o u danêmbum

Mátiyu 6:25-34

²² Yesu ngê p:uu ndiye pyu knî ye yepê, Ala kópu mye ny:ee yó. Yepê, Ntini n:ii nmye pípi ngmê, nmyi nuw:onuwo u kópu ngê kîngí pyódu, kpídîni nmye t:emî ngmê, nmyi nuw:onuwo u kópu ngê myekîngí pyódu. ²³ Yepê, Nté kpídí daa ndîi kópu dé, nmyi ghê dmi yi ndîi kópu. ²⁴ Yepê, Nímê knî yi p:uu dmyinê nuw:o. Yepê, Nté woo d:uudpî kaa ngmê, nté nt:u d:uudpî t:ee ngmê, p:o d:uuwodê núw:o ngmê, ngomo k:oo d:uuwumé yé ngmê. Yepê, Kêle, Chóó Lémi ngê yinê dpo mbono té. Yepê, Dp:ee ímê ntee tpile dé, Chóó Lémi

* **12:16:** 1 Tim 6:17 * **12:19:** Njems 4:13-15

ngê mb:aamb:aa ngê wamyedê mbono nmyo. *

²⁵ Yepê, Dini ghi n:ii ngê anmya a pwopwo, k:omo tpile nmyi nuw:onuw:o u kópu ngê adí pyodopy-odo, ngmênê doo u ntââ nmyi ya daadîi ngê daanmya a pyépi. ²⁶ Yepê, Yi kópu nmye doo u ntââ, lukwe dîy:o kn:aa kópu knî nmyi nuw:onuw:o u kópu ngê a pyede. ²⁷ Yepê, Yinênê knî yi p:uu ngî nuw:o mbê dmyeno. Yepê, Yi kpîdí p:uu daa dpodo nyédi, myedaa kpile nyédi. Yepê, K:omo tpile Solomon u ndapî ndîi, u kpîdí mb:aa dé, ngmênê yinênê knî y:oo Solomon u kpîdí mêtê ch:ii tumo. *

²⁸ Yepê, K:omo tpile chii mênê yi awêde a kwo, mââ m:ii ndê ngê dpî ma, ngmênê Chóó Lémi ngê nêê yi nkwodo dpî kââ, kpile ye yinê wunê yémî. Yepê, Dp:ee yi ntee tpile dé, Chóó Lémi ngê mb:aamb:aa ngê wamyé kpîlê nmyo. Yepê, Lukwe dîy:o dnyinté u kwo nmye kêlîmî té. ²⁹ Yepê, Nté mbwaa yi pyw:êmî nmyi nuw:onuw:o u kópu ngê kîngî ya. ³⁰ Yepê, Yélini Chóó Lémi ka daa kêlîmî nyédi, vyîlo yi kópu knî yi p:uu yi nuw:o dmi a mbêpê té. Yepê, Nmyi Mî u lama ka tóó, yi tpile daadnyi ya knomomê, ye nmyi ya dono ngê wa pyódu. ³¹ Yepê, Chóó Lémi kóó k:oo wowo ndîi kópu ngê nmye choo ya, yi tpile dé nmye u ngwo wa a kê té. ³² Yepê, K:omo tpile dp:ee yoo ndîi, ngmênê pi knî ye nkîngê ngê kêê kîdmyenêngê t:ee ngmê. Yepê, Dini ghi n:ii ngê nmyi Mî ngê u yoo chóó adí y:enê, yi yéli yi kada pini knî y:oo wa pyódu nmyo. *

* **12:24:** Psalm 147:9; Luuki 12:7

* **12:27:** 1 Kings 10:23-25

* **12:32:** Luuki 22:29-30

*Daa tpile ndapî yi p:uu nuw:o u danêmbum
Mátiyu 6:19-21*

³³⁻³⁴ Yesu ngê yepê, Pini n:ii u ngópu ndapî a tóó, dyámê mbêmê, wonêwodiyédiyé a nuw:onuw:o ngê, dpo, L:âmo mokîdangê ngee ó pi ngê kîngî t:âmo. Yepê, U kpîdî mb:aa knî yi p:uu mye nuw:o yédi, dpo, Tpile we ngê kîngî dyênê té. Yepê, Nmyi tpile yilî nmyi nuw:onuw:o u kópu ngê nmye kîngî pyaa dmi, nmyi ndapî nmyi nuw:onuw:o u kópu ngê myekîngî pyódu. Yepê, Nmyi tpile yilî kwéli a pyede, dye ghi yintómu nmyi nuw:o dmi y:i adí kwo. Yepê, Nmyi nuw:o dmi dyámê mbêmê kîngî kwo, ngmênê mbóó p:uu choo kwo. Yepê, Nmyi tpile yilî pi knî ye dpî y:ee tóó, nmye wa pwila t:oo, yi ndapî dpo ngî yó, ngópuch:anê knî ye dpî y:ee yó. Yepê, Yi ndapî Chóó Lémi ngê mbóó p:uu ya mb:aa ngê nmye amîmê wumo. Yepê, Doo u ntââ yi yáni mb:aa kpáápi knî y:oo daawa t:âmo ngmê, tpile we knî y:oo myedaawa dyênê ngmê.

Yesu ngê p:uu ndiye pyu knî ye kópuni vyu, u t:âât:ââ p:uu

³⁵ Yesu ngê p:uu ndiye pyu knî ye mgongo ngmê kwólu, yepê, A kuwó mgîdî wa a ghay, ngmênê dpî ngê kêê kîdmyenêngê t:ee ngmê, nmyi dpodo u kpîdî dmi nmyi mbwo kîdmyenêngê ngee t:oo, nmyi lam dmi kîngî pw:oo dmi, dny:oo pîpî. * ³⁶ Yepê, Lémi knî y:oo yi dpodo pyu yoo wunê kuwokuwo tumo, yedpo, Dmyiné t:âât:ââ nmo, kîd:oongê dpî dmi. Yepê, Dini ghi n:ii ngê yi lémi yoo dpo diyé dmi, keñe p:uu wunê depedepe nyédi, yi dpodo

* **12:35:** Mát 25:1-13; 1 Pita 1:13; Mak 13:32-37

pyu knî y:oo keñe ye dpî kpêmî t:oo, yi lémi yoo yi nté dpo têédî ngmê. ³⁷⁻³⁸ Yepê, Yi lémi ngmê ngê mgî wa a pwaa knomomê, mgîdí nûknînúknî p:uu wamî t:aa, u dpodo pyu knî yi p:uu ada a nuw:o, awo, A dpî té, ó a t:âât:ââ nê? Yepê, N:i i u dpodo pyu yoo daadnyi dpî, yi kada pini adnyi t:âât:ââ, yi pini u gha d:ud:umbiy:e mb:aamb:aa ngê wa pyódu. Yepê, K:omo tpile u dpodo pyu yoo, ngmênê chóó u nté wa a têédî, ye wa y:oo. Yepê, Wamye chaa kalê té, yi gha dmi mb:aamb:aa ngê wamye pyaa dmi.

³⁹ Yi kópu p:uu Yesu ye myedoo mgongo, yepê, Ala kópu ny:ee yó. Yepê, Nmyi lama daa tóó wéni n:i i ngê kpáápi ngê nmyi ngomo wa pwââ. Yepê, Yi wéni nmyi lama adî ya knomomê, wanmyi t:ââ ngmê, am:i i ngm:i i kalê ngmê. * ⁴⁰ Yepê, Yinté myedmyinê t:âât:ââ nê, mu kópu u dîy:o dini ghi n:i i ngê nmyinê nmye Chóó Lémi u Pi Ndêndê daawa t:aa, yepê, vyílo yi dini ghi ngê wanê t:aa.

Yesu chóó u yoo yi kada pini knî yi p:uu u ngwo doo mgongo

Mátiyu 24:45-51

⁴¹ Pita Yesu ka póó wo, kwo, Nmî Lémi. Kwo, Ye mgongo nmî mo nmo chi kwolo, ó pi yintómu knî yi k:i i? ⁴² Nmî Lémi ngê yepê, A yoo yi kada pini ngê wanmyi pyaa dmi. Yepê, Ala kópu ny:ee yó. Yepê, Lémi ngmê ngê pi ngmê wa ngmidi, u dpodo pyu yoo yi kada pini ngê wa pyódu, u kwo wa vyí, kwowo, Dy:oo ye cha a chápwo, yi nté ndapî ye chi yémî dê. Yepê, Yi lémi kuughê wa lê, dye ghi daadîi y:i adîn:aa ya. Yepê, Pini n:i i wa

* **12:39:** Mát 24:43-44; 1 Tes 5:2

ngmidi, dpodo pyu yoo yi kada wa kââ, yepê, yi pini u nuw:o ndîî ngê adî ya knomomê, u l:êê ghi mb:aamb:aa ngê a myaa ya, ye yi pini lónté adî dpodo? ⁴³ Yepê, Dini ghi n:ii ngê yi lémi u p:o amêdê diyé, tpile yilî yintómu mb:aamb:aa ngê wa m:uu té, ye u gha mb:aamb:aa ngê wa pyódu, ⁴⁴ dpodo pyu yoo yi kada pini wa chaa kwolo, u tpile yilî yintómu u kwo wa y:ee té, yi kada pini ngê wa pyódu. * ⁴⁵ Yepê, Ngmênê yi lémi ghêlî daawa taa knomomê, dpodo pyu knî yi kada pini alanté adî nuw:o, awo, Nmî lémi kêma amêdê diyé, yepê, yi pini pi dono ngê wa pyódu, adî núknweñuknwe, mbwaa adî ndanî, u ngwo adî ghétighéti, dpodo pyu dpodo módó yoo adî kpakakpaka dé, ⁴⁶ ye dpodo pyu yoo yi kada pini doo u lama, yi lémi ayi t:aa. Yepê, Yi kópu dini ghi n:ii ngê wa ny:ee té, d:ud:umbiy:e yi pini ka wa nod:e, dnyinté daawa kpada, kuwa yéli yi vy:o wa kââ.

⁴⁷ Yesu ngê yepê, Dpodo pyu n:ii u lama u lémi u kópu dyuu mb:aamb:aa ngê a kwo yédi, ngmênê a mgeemgee yédi, u dpodo daawa dóó knomomê, ye u lémi ngê yi pini dpodombiy:e wa kpada. *

⁴⁸ Yepê, Ngmênê n:ii u lama dnyinté a ya yédi, ngmêdpî kn:aadi, u lémi ngê dpodombiy:e d:uudpî kpada. Yepê, N:ii u lama a kópu dyuu dnyinté a kwo, dnyinté adî chââchââ. Yepê, N:ii u lama a kópu dyuu mb:aamb:aa ngê a kwo, d:ud:umbiy:e mb:aamb:aa ngê choo chââchââ.

Yesu yoo chámêchámê p:uu u ngwo doo danêmbum
Mátiyu 10:34-36

* **12:44:** Mát 25:19-23 * **12:47:** Njems 4:17

⁴⁹ Yesu ngê yepê, M:aa u yâpwo têtê chââ ntee tpile ngê dê pyódu, nté woo kapî y:i doo u ntââ. Yepê, Ala kópu u l:êê dîy:o nê loo, nê, Yi chéli nîmo vyuwó. Yepê, U ya a nga a kwo, Yi chéli d:ââ nîmo vyuwó. ⁵⁰ Yepê, Daa kêmakêma dono u mênê anînê wupwo, yi dono p:uu nuw:o ngê dê dyênê nê, u dî yi p:eeni kópu a nga wa pyódu. ⁵¹ Yesu ye póo wo, yepê, Nmyinê nmye yoo kââdîkââdî u l:êê dîy:o dyámê mbêmê nê loo, apii? Yepê, Ngmênê kêle, daa yoo kââdîkââdî u l:êê dîy:o nê loo, nê, Yoo n:uu chámê. ⁵² Yepê, Yoo chámêchámê kn:ââ wunê kîdî chaa, dye ghi yintómu a l:êê dîy:o yoo adnyi numo chámêchámê. Yepê Pi mupwoknî limi knî kwéli adnyi ya, a l:êê dîy:o wanîmo chámê té, pyile miyó dê yi p:uu adî d:uu, miyó myenté pyile knî yi p:uu adî d:uu. ⁵³ Yepê, Yi pini mupwo noko dnyinté adpî ya, u kpâm tp:oo módó k:ii noko dnyinté adpî ya, u n:ââ k:ii noko dnyinté amyidu ya.

Yesu ngê pi knî ye u ngwo vyu, yepê, Lukwe dîy:o dp:ee myeme nê

Mátiyu 16:2-3

⁵⁴ Yesu ngê Nju tpémi ye yepê, Dini ghi n:ii ngê nkalî nmye mumu ngópu, nye, Daa kêmakêma tpii wunê ghayghay, yepê, yed:oo tpii dpo ghay. ⁵⁵ Yepê, Dini ghi n:ii ngê mgîdí vy:o pudu yilî a kwo yédi, nye, Mââ kââdî y:ay:a wa pwiyé, yepê, yed:oo womumo kââdî y:ay:a dpî pwiyé. ⁵⁶ Yepê, Lukwe dîy:o my:oo nmye pyede. Yepê, Kópuni mbóo p:uu nmye mumu tumo, mb:aamb:aa ngê nmyinê wopwe tumo, ngmênê kópuni n:aa d:uud:uu too, lukwe dîy:o dênmyinê wopwe t:oo. Yepê, Lukwe dîy:o dp:ee myeme nê.

Yesu yoo yi kóté kîgha p:uu u ngwo doo danê
Mátiyu 5:25-26

⁵⁷ Yesu ngê yepê, Lukwe díy:o nmyi nuw:o kwolo ngmê dé. ⁵⁸ Yepê, Dini ghi n:ii ngê ngmanmyi kn:aadi ngmê, n:ii ngê u yi adî kwo, Nî kóté kalê nmyo, dini ghi n:ii ngê kóté tédê adî néne nmyo, yi kópu maa p:uu d:ââ dpî l:âmo yó, yed:oo kóté y:enê pyu u ngîma mêdaanmy:uu ghê dmi, mbwa k:oo mêdaamî km:êê nmyo. ⁵⁹ Yepê, Mbwa k:oo wa km:êê nmyomomê, y:i anmyin:aa ya, u dí nmyi dono ntênê wanmyi pwila t:oo. Yepê, Daa kêmakêma kóté tédê n:aa néne nmyo, nmyi kópu dmi d:ââ l:âmo tóó.

13

Dono kuwokuwo u danêmbum

¹ Yi dini ghi ngê pi knî ngmê ta, Yesu ka mdo a núwo ngópu, kwo, Nkálili pi knî ngmê y:oo Chóó Lémi ka kpêê dnye yiyé, kwo, Lóma lede knî y:oo kî vya tumo. ² Yesu ye póó wo, yepê, Lukwe díy:o yinté pw:oo dniye? Yepê, Yélini pw:oo dniye, nmyinê nmye yi dono ndîi, wo yéli yi dono daa ndîi, apii? ³ Yepê, Kêle, yinté daa tóó. Yepê, Ala kópu ny:ee yó. Yepê, Nmyi dono daanmyinê kuwo t:oo, ye yi yéli ntee pw:oo dniye, yinté am:ii pw:oo dmi. ⁴ Yepê, Dini ghi n:ii ngê ngomo daadîi pwaa wo, Sailówam, pi y:a mê wááli vyâ, yepê, lukwe, yi yéli yi dono ndîi, wo yéli yi dono daa ndîi? ⁵ Yepê, Kêle. Yepê, Ndê kópu nmye ngmên:aa tpaê, nmyi dono yilí daanmyinê kuwo knomomê, ye yi yéli yi nt:anê wanmyi yaa dmi, wam:ii pw:oo dmi.

Yesu Nju tpémi yi p:uu u ngwo doo mgongo

⁶ Yesu ngê Nju tpémi ye mgongo ngmê kwólu, yepê, Lémi ngmê, u kuwe kn:ââ ngmêdoo kwo. Yepê, U yi u ngwo doo kwo, Kuwe kîgha ngmênî ma, ngmênê dêpê pyw:ângo, * ⁷ wod:oo u dpodo pyu ka kwo, M:ââ pyile kî yini kîgha d:ongmê ndîi, kwo, kp:anê ngi, daadî kwo. * ⁸ Yepê, Ngmênê yi dpodo pyu ngê kwo, A lémi, ghêlî nangê kpono, m:ââ mu ngmidi u kwo yéni. Kwo, Têpê ngê mênî wuwó, tpile tp:oo knî yi kn:êê u mênê n:aa yiyé. * ⁹ Kwo, Kî m:aani ngê nt:u nkwodo daawa kaa knomomê, ye u ngwo dpî kp:anê ngi.

Yesu ngê duwoduwo módó u ngwo pyi ngê

¹⁰ Lîme wo ngmê ngê Yesu ngêpê ngomo k:oo doo dêêpî. * ¹¹ Pyââ y:i ngmêdoo ya, kmêna u ngwo ngmêdoo kwo, yi pyópu duwoduwo kwólu, m:ââ y:a mê wáali yinté doo m:ii, ntênê paa doo u ntââ ngê u kwo dpîmo ya. ¹² Dini ghi n:ii ngê Yesu ngê módu, kwo, A pwiyé, wod:oo Yesu ka loo. Kwo, A ch:am. Kwo, Kópuni ngê dyênê nyoo, dí chedê. ¹³ Wod:oo Yesu ngê kóó dê kpadama yé doo, kwo, Mbwó a pyidu ngi. Yi ngwo yi pyópu ngê mbwó yedê pyidu ngê, Chóó Lémi doo chaa kîgha. ¹⁴ Yi ngêpê ngomo u kada pini nod:e wo, mu kópu u dîy:o Yesu ngê lîme wo ngê yi pyópu pyi ngê, wod:oo pi knî ye yepê, Wo wéni dpodo u wo, yi wéni knî y:oo nmyi pyipyi u l:êê dîy:o dmyina a lêpî, ngmênê daa lîme wo ngê. ¹⁵⁻¹⁶ Yesu ngê yi pini ka kwo, Nmyo k:omodanê pyu yoo, kópuni nmye tpapê tumo, yi kópu dp:ee d:uud:uu tumo. Kwo,

* **13:6:** Mát 21:19; Mak 11:13 * **13:7:** Luukí 3:9 * **13:8:** 2 Pita 3:9,15 * **13:10:** Luukí 6:1-11; Njon 5:16; Ex 20:9-10

Setan ngê ala pyópu ló dini a kudu ngê, m:ââ y:a mê wááli doo duwoduwo. Kwo, Lîme wo ngê yi yedê dî pywáli, nmyiné nmye dono kópu yidí d:uu, ngmênê yinté kópu kîmy:ee d:uud:uu tumo. Kwo, Lîme wo ngê nmyi hósi ndonki knî yi yedê kînmye pywálipywáli tumo, mbwaa paa nmye néne tumo, mbwaa y:i dp:uu nda ngmê. Kwo, Daa hósi ntee tpile yidí pywáli, ala lîme wo ngê. Kwo, Epîlaham u tii nédê pyópu ngmê yidí pywáli. * 17 Yélini Yesu p:uu dnye d:uu, yi kópu u mywene ye ghê wo, wo yéli yi gha dmi mb:aamb:aa ngê pyodo, apê, Nmî nuu u kópu ye d:uud:uu too. Yi kópu knî yi l:éê dîy:o dnye chaa kîgha.

Kwee u mgongo danêmbum

Mátiyu 13:31-32; Mak 4:30-32

18 Yesu ye póo wo, yepê, Chóo Lémi ngê u yoo y:enê kn:ââ lónté wa chaa? Yepê, Yi kópu p:uu lónté aní mgongo? 19 Yepê, Kwee ntee dpî k:aa, Chóo Lémi u yoo yinté yilí ngê amí pyódu. Yepê, K:omo tpile kwee pii tp:oo daa ndîi ngê wunê kwo yédi, ngmênê dini ghi n:ii ngê yi nkwo do dpî kee, dpî tîpîtîpî mb:anê, pywápê ye ya yédi.

Yis u mgongo danêmbum

Mátiyu 13:33

20 Myombó Yesu ngê yepê, Chóo Lémi u yoo kaakaa p:uu lónté aní mgongo. 21 Yepê, Alanté. Yepê, Mbídedi nk:êênî tédê pyââ ngê yis knî tp:oo dpo ngî, k:omo tpile kpo ndîi u ménê dpî yé, ngmênê u kuwó dini ghi ngê kpo yintómu dpî mbó.

* 13:15-16: Luukí 14:1-6

*Keñe kwólu puu tédê u danêmbum**Mátiyu 7:13-14,21-23*

²² U kuwó dini ghi ngê Yesu, p:uu ndiye pyu knî yi k:ii Njedusalem dnye lêpî, maa p:uu p:aani p:aani yoo doo ndiye kîgha dé. ²³ Pi ngmê Yesu ka póó wo, kwo, Nmî lémi, pi yilî Chóó Lémi kóó k:oo wa ghê, ó daa yilî? ²⁴ Yesu ngê yepê, Chóó Lémi keñeni t:âmo wunê tóó, yi keñe kwólu puu daa ndîi. Yepê, Yi keñe t:âmo koko, ndîi kópu ngê nmye choo ya, dpodombiy:e ghê dmyeno, yi keñe t:âmo paa kee dmyeno. Yepê, Ndê kópu nmye ngmên:aa tpaê, pi yilî y:oo u yi y:e wadî kwo, awo, Yi keñe t:âmo nm:uu kee dmi, ngmênê wa dêê dmi. *

²⁵ Yepê, Ngomo chóó wa gh:êêêê, keñe nmye wa a kuwo. Yepê, Kuwa anmya a kwo, keñe p:uu anmya a depedepe, kwonye, Nmî Lémi, keñe nmo a kpêmî ngî. Nmyewo, Dp:ee a lama yéli, kwéli dmyinê ndê dmi, a lama myedaa tóó. ²⁶ Kwonye, Ng:ii kînme a yakmaapî, nmî p:o kînyoo a ndiye kîgha nmo. ²⁷ Nmyewo, Dp:ee a lama yéli, kwéli dmyinê ndê dmi a lama myedaa tóó. Nmyewo, A nkîgh:ê a y:ee dmyeno, nmyi l:êê ghi dmi dono dé. ²⁸ Yepê, Dini ghi n:ii ngê Epîlaham mupwo káámi, Chóó Lémi u komo kapî pyu yoo yi k:ii Chóó Lémi kóó k:oo wanmyi m:uu t:oo, ngmênê kuwa anmyi kwo, yi ngwo tpéé kópu wanmyi vyi ngmê, anmyi mbê, anmyi nod:enod:e, nmyi kpéngi ti dmi kekekele adnyi paa. * ²⁹ Yepê, Kn:aa dyámê kn:aa dyámê tpémi Chóó Lémi kóó k:oo am:ii m:uu t:oo, anye, Nipi ka yakmaapî té. * ³⁰ Yepê, Yi ngwo kada

* **13:24:** Pilipay 3:12-14* **13:28:** Mát 8:11-12* **13:29:**

Luukí 14:15

yéli mē kuwó, kuwó yéli mē kada.

Pádisi knî y:oo k:omo ngê Yesu ka mbwó u ngwo yé ngópu

Mátiyu 23:37-39

³¹ Yi dini ghi ngê Yesu Nkálili Wee u kwo modoo ya, ghêlî dêpê kuwo ngê, Pádisi knî u kwo ngmê loo, kwo, Kn:aa chi lêpî, king Antipas Helodi u wee a kuwo ngi, u yi u ngwo a kwo, Nyi nî vy:a. ³² Yesu ngê yepê, Ye pini chii w:ââ ntee pini, ala kópu u kwo nyi vyi yó, kwipi, Nê ngê yoo yi kmêna ka ngm:ii kîgha té, myeka pi pyipyi, mââ m:ii kêlê u dpodo wa chedê, kada u ngwo wa a y:oo. ³³ Yepê, Doo u ntââ al:ii daanî ya. Yepê, Mââ m:ii kêlê Nkálili Wee anê kuwo, Njedusalem anî lê. Yepê, K:omo tpile Chóó Lémi ngê Njedusalem a ngmidi ngê, u nuu u p:aa ngê pyódu ngê, ngmênê yi p:aani tpémi y:oo u komo kapî pyu yoo y:oodnyimo a vyeé dé. Yepê, Chóó Lémi u komo wodînî kapî, ye al:ii pîdmyi vya nê.

³⁴ Yi Pádisi knî ye yepê, Ee Njedusalem tpémi, nmye vwuwo pyu lukwe dîy:o dmyongê mya ngópu. Yepê, N:ii knî y:oo Chóó Lémi u komo nmye dnyimo a kapî, nmyimo a kpadakpada dé, woni yoo chêêpî ngê nmyi vya tumo. Yepê, Kêmkê ngê tp:oo w:uu núupee dê yi maknopwo ntee dpî w:êê té, daa ng:êêntómu nê, Yinté nî w:êê nmyo, ngmênê a wépi nmyi pwaa ngópu. ³⁵ Yepê, Mu dini ghi ngê Chóó Lémi ngê nmyi p:aa d:ud:umbiy:e wa a kuwo, amyiné kuwo, mēdaamunmyi m:uu nê, u dí wéni n:ii ngê anmyi vyi ngmê, anye, Pini n:ii Chóó Lémi u pi mbêmê a m:ii, Chóó Lémi ngê ntênê choo a ngêêpî.

14

Yesu mgî k:oo ghayghay p:uu u ngwo ye doo danê

¹ Lîme wo ngmê ngê Pádisi yoo yi kada pini ngmê u ngomo k:oo Yesu doon:aa kmaapî. Yélini y:i dnye ya yi ngwolo dmi Yesu p:uu doo kwo, dêpê y:ee tumo. ² Pi ngmê, kóó kpâlî mbó ngmê dé, Yesu ka loo, ³ wod:oo Yesu dêêpî pyu knî ye Pádisi knî ye póó wo, yepê, Nmî dêêpî kópu dyuu angênté a kwo? Yepê, Lîme wo ngê pi ngmanyi pyi, ó doo u ntââ? ⁴ Ngmênê u póó u kwo daa vya ngópu, kópu u kwo myedaa vyi ngópu. Wod:oo Yesu ngê yi pini pyi ngê, p:o mê dy:ââ ngê. ⁵ Wod:oo ye mê póó wo, yepê, Nmyi vy:o pini ngmê, tp:oo lîme wo ngê mgî k:oo wa ghîi knomomê, doo u ntââ chóó mēdaawa a kee, yepê, lukwe, lîme wo u l:êê dîy:o u mî ngê yi tpémi yi mgini k:oo wa a kuwo? Yepê, Kêle, daawa a kuwo, lîmîlîmî ngê amêdê pêêdî. Yepê, K:omo tpile daa tp:oo yedê ghîi, ngmênê u pudumakó ayedê ghîi, k:omo tpile lîme wo, wamyedê pêêdî. Yepê, Daa pudumakó ntee tpile yidî pyi, ngmênê pi yidî pyi. ⁶ Yesu ka u kópu daangmê vya ngópu, dêê dniye.

Yesu kada yââyââ p:uu u ngwo ye doo mgongo

⁷ Dini ghi n:ii ngê kmaapî tédê dnye koko, kada pini yoo yââyââ tédê mb:aa mî yaa dniye. Wod:oo Yesu ngê mgongo ye ngmê kwólu, yepê, * ⁸ Dini ghi n:ii ngê pi ngmê ngê kmaapî tédê amênê dóó kalê nmyo, yââyââ tédê mb:aa ghêlî k:ii kada nangmên:aa yââ. Yepê, Nmyi lama daadî ya, yi pini ngê kada pini ndîi ngmêdumu dóó kwolo.

* **14:7:** Mát 23:2-3,6

⁹ Yepê, Yi pini ngê ala kópu nmye wa vyí, nmyewo, Ghêlí k:ii kada pini u ya tédê dmyen:aa yaa dmi, nmyewo, mwada y:i nyinê yaa dmyeno, kada pini yoo al:ii a yââyââ té. Yepê, Mywene nmye wa ghê, pi kamî yoo yi vy:o anmy:uu yaa dmi. ¹⁰ Yepê, Yélini yi pi dmi tédê, yi vy:o p:ee dmyina a yââyââ, naa chóó ngê ala kópu chóó nmye choo a tpapê, A léma, a pwiyé dmyeno, léma yi vy:o myanyi yaa dmyeno. Yepê, Pi knî yi ngîma nmyi pi dmi ndîî ngê u ngwo wa pyódu. ¹¹ Yepê, N:ii ngê u pi chóó a kmîmî ngê, Chóó Lémi ngê yi pini u pi tédê ngê wa a pyódu, n:ii ngê chóó u pi wunê ghîpîghîpî ngê, Chóó Lémi ngê yini u pi ndîî ngê wa pyódu.

* ¹² U kuwó dini ghi ngê Yesu ngê ngomo chóó ka kwo, Dini ghi n:ii ngê nté nyimo l:âmol:âmo knomomê, m̄yipe yoo, m̄wó yoo, n̄eni yoo, ndáápi ndîî yoo nama a dóó kîgha dé, mu kópu u díy:o díyo yi kmaapî tédê kmaapî tédê u nkwo adnya a dóó kîgha ngi, yi ntini u ngwo moo ngomontaa ngmê. *

¹³ Kwo, Ngópuch:anê yoo, kóó kpêê dé, kpâlî kpêê dé, ngwolo kopwe dé p:ee yicha a dóó kîgha dé.

¹⁴ Kwo, K:omo tpile doo u ntââ dé, yi ntini daawa ngomontaa ngmê, ngmênê Chóó Lémi ngê dini ghi n:ii ngê yoo mb:aa kpêênî wa a pyidu té, wamyedê pyidu ngi, ya mb:aa u ngwo wanyimu pyw:oo.

Yesu Chóó Lémi kóó k:oo kmaapî ndîî p:uu u ngwo ye doo mgongo

Mátiyu 22:1-10

¹⁵ Yélini yi dnye kmaapî, yi vy:o pi ngmê ngê Yesu ka kwo, Dyámê mbêmê nipi kmaapî daa ndîî

* **14:11:** Luukí 18:9-14 * **14:12:** Luukí 6:32-35

kópu. Kwo, Dini ghi n:ii ngê Chóó Lémi ngê kmaapî tédê kóó k:oo wa a dóó kalê nmo, yi ngwo w:aa d:ud:umbiy:e wanmîmo pyw:oo, apii. * 16 Yesu ngê mgongo ye ngmê kwólu, yepê, Lémi ngmê ngê kmaapî ndî u l:êê dîy:o wo ngmê ngmidi ngê, pi yilí mîné dóó kwólu, yepê, a kmaapî tédê dp:uu taa dmyeno. 17 Yesu ngê yepê, Yi wéni dini ghi n:ii ngê dyimê wo, u dpodo pyu ngmê dy:ââ ngê, kwo, Yoo a pwiyé we, ala kópu ye nyi vyi, Tpile yilí yintómu machedê, kmaapî ala. 18 Yepê, Wod:oo yi pini ye loo, u lémi u kópu ye doon:aa tpaapê, ngmênê u kwo nganê mbê dniye. Yepê, Pi ngmê ngê kwo, Doo u ntââ daanî nî. Ngada pini ka dpî vyi ngi, A yâpwo tédê kamî kwéli adî ya, yi ghi nîmo mumu. 19 Yepê, Ngmê ngê kwo, Doo u ntââ daanî nî. Ngada pini ka dpî vyi ngi, Pudumakó y:a dí pwila, p:o nîné ñéne té. 20 Yepê, Ngmê ngê kwo, Doo u ntââ daanî nî. Ngada pini ka dpî vyi ngi, Ala ngwo até dí yéé. * 21 Yepê, Yi dpodo pyu u lémi ka mê diyé wo, yi kópu yilí u kwo mîné nté ngê, wod:oo yi lémi d:ud:umbiy:e nod:e wo, apê, A wépi lukwe dîy:o da pwaa ngmê. Yepê, U dpodo pyu ka kwo, P:aani pee p:aani pee chi lêpî, ngópuch:anê yoo, kóó kpêê dé, kpâlî kpêê dé, ngwolokopwe dé a núw:o té. 22 Yepê, Wod:oo loo, yi ngópuch:anê yoo a núw:o too, u lémi u ngomo k:oo km:êê too, u kuwó dini ghi ngê u lémi ka kwo, Pi knî m:uu yi p:aa dmi ka too. 23 Yepê, Wod:oo yi lémi ngê kwo, Kn:aa p:aani tpémi al:ii myedê núw:o té, a ngomo pêdê nt:ee y:e. 24 Kwo, Yélini mwiyé nê dóó kalê too, a nté pee tp:oo daangmêwa ma ngmê.

* 14:15: Luukí 13:29; Tpyuu 19:9 * 14:20: 1 Kódin 7:33

*Mwiyé nuw:o u dyimê pywuu dé**Mátiyu 10:37-38*

²⁵ U kuwó dini ghi ngê Yesu ngê kada a y:ângo, doo paa, maa p:uu pi yilí kní y:oo dnye yâmuyâmu, wod:oo ye diyé wo, * ²⁶ yepê, N:ii ngê a p:uu dpodo u l:êê dîy:o, u pye mî, u kpâm ghee kní, u tídé mbwó yoo u mbodo kn:ââ vyuwó daawa yé té, doo u ntââ a p:uu daawa kaalí. Yepê, Myenté, n:ii ngê chóó u nuu u kópu dé u mbodo kn:ââ vyuwó daawa yé té, doo u ntââ a p:uu myedaawa kaalí. ²⁷ Yepê, Ala kópu ny:ee yó. Yepê, Mu dini ghi ngê pi dono kní y:oo a yoo vy:o yéli adnyin:aa kpakakpaka dé, woni amyimî vya t:oo. Yepê, N:ii ngê a l:êê dîy:o dono daawa a vy:u, a l:êê dîy:o myedaawa pw:onu, yepê, yi pini wa dîpî, a kêê k:oo daamî ghê. * ²⁸ Yepê, A yâmuyâmu ngê ghêlî k:ii kêê nangê t:oo, yi kópu p:uu mb:aamb:aa ngê mwiyé dmyinê nuw:o, anmya a yâmuyâmu nê, ó daanmya a yâmuyâmu nê. Yepê, Dyimê pywuu nmye ngmênîné kuwo. Yepê, N:ii ngê u yi adí kwo, Nkéli ndîî ngmênî pwila, lémi ngê u ngwo nî pyódu, yepê, yi pini ngê chóó u ndapî mb:aamb:aa ngê mwiyé dpo kp:aa ngê, mu kópu u dîy:o nkéli núknî a too. ²⁹ Yepê, Chóó u ndapî mwiyé dnyinté wa a kp:aa knomomê, u ndapî doo u ntââ ngê wa pyódu, u nêni kní ye amêdîn:aa nkêpê. Yepê, Wa dêê knomomê, nkéli daawa pwila knomomê, ye pi kní y:oo wa yumu ngmê, wamye nkwiti ngmê. ³⁰ Yepê, Yi pini p:uu adnyi danê, noko yewo, U yi u ngwo doo kwo, Kópu ndîî ngmênî d:uu, ngmênê kédê dîpî. Yepê, A yâmuyâmu ngê ghêlî k:ii kêê

* **14:25:** Luukí 18:28-30 * **14:27:** Luukí 9:23

nangê t:oo, yi kópu p:uu mb:aamb:aa ngê mwiyé dmyinê nuw:o. ³¹ Yepê, Myenté, dyimê pywuu nmye munînê kuwo. Yepê, Lede yoo yi kada pini ngmê, dini ghi n:ii ngê ala kópu wa ny:oo, awo, Kn:aa lede yoo yilî kîyedê pwiyé dniye, nmî lede yoo daa yilî, yepê, yi pini mbwódo wa yââ, mb:aamb:aa ngê adî nuw:o. ³² Yepê, U yoo doo u ntââ ngê adî ya knomomê, ye yi pini ngê u pi knî angmê dy:ââ, wo lede yoo yi kada pini ka kwowo, L:êê u yi nmo daa kwo, mb:aamb:aa u yi nmo ye kwo, kópu mb:aamb:aa ngê mêpaa l:âmo koo. Yepê, Mwiyé daadî nuw:o knomomê, u lede yoo l:êê tédê wa dy:ââ tumomê, wo yéli y:oo wa vya t:oo, kada pini wamye pw:onu. ³³ Yepê, Myenté, mb:aamb:aa ngê mwiyé dmyinê nuw:o. Yepê, N:ii ngê chóó u kópu dé daawa kée té, doo u ntââ a p:uu daawa kaalî.*

K:omo ntii u mgongo danêmbum

Mátiyu 5:13; Mak 9:50

³⁴ Yepê, Ntii mb:aamb:aa. Yepê, Nté tpyópu u mênê ntii daanyi yé knomomê, u n:uu daadî ya, pwópwó ngê wa pyódu, nanê wa ma. Yepê, Ntii vy:êmî tédê nmyi tp:ee ngmanmyi dy:ââ knomomê, pye nkwo do ntii wa vy:êê knomomê, yini pwópwó, u n:uu daadî ya, ye lónté mb:aamb:aa ngê wa pyódu? ³⁵ Yepê, Doo u ntââ. Yepê, U dpodo daadî ya, wanmyi pii ngmê. Yepê, N:ii knî yi ngópu puu a pyede, yi kópu ny:ee y:e, p:uu dny:oo nuw:o. Yepê, N:ii ngê k:omo ngê wunê yâmuyâmu nê, mye yinté pini, u dpodo daadî ya, wanî kée.

* **14:33:** Mát 5:27-28

15

*Sipi tp:oo l:âmo ngêêpî u mgongo danêmbum
Mátiyu 18:12-14*

¹ Wo ngmê ngê tákisi ngêêpî pyu yilî Yesu ka lee dniye, yélini Pádisi knî y:oo mwiyé kéé tumo, u kwo mye lee dniye, danêmbum tédê dnyen:aa ng:aang:aa. * ² Yesu yi vy:o doo kwo, mywene u ngwo myedêpwo kwo, wod:oo Pádisi yoo dêêpî pyu yoo dnye nuu mbumu, noko yepê, Lukwe díy:o kí pini pi dono knî yi k:ii a yakmaapî té. ³ Wod:oo Yesu ngê mgongo ye ngmê kwólu, yepê, Kópu nmye ngmên:aa poopoo. ⁴ Yepê, Nmyi vy:o pini ngmê, u sipi yonoy:a adí kwo. Yepê, W:amí mbémê wa núw:o té, y:i adnyin:aa kmaapî. Yepê, Ntumokwodo dini ghi ngê, awo, P:o m:aa núw:o té. Yepê, Dini ghi n:ii ngê wa a kp:aa té, yonoy:a daawa m:uu knomomê, tonoy:a mê chu ayi m:uu knomomê, lukwe, ye ala kópu wa vyi, awo, Yonoy:ani mwo a p:aa, monyi pw:oo we? Yepê, Doo u ntââ, yi kópu daawa vyi. Yepê, Tonoy:a mê chu kmaapî tédê wa a kuwo té, yonoy:ani adîn:aa nmy:uu. ⁵ Yepê, Dini ghi n:ii ngê amênê pyw:oo, u gha mb:aamb:aa ngê wa pyódu, wa dnyinê, u nkono wa yé, p:o wa núw:o. ⁶ Yepê, U kuwó dini ghi ngê u pyipe knî ye, ngmênêni knî mye yi k:ii, ye wa mbwólu, yewo, A da we, a sipi tp:oo n:ii nî nmy:uu, kîmêd:a pyw:oo, u kmaapî tp:oo dóo koo. * ⁷ Yepê, N:ii ngê dono u maa dpó kuwo, Chóó Lémi ka dpó diyé, yi pini u l:êê díy:o Chóó Lémi u gha d:ud:umbiy:e mb:aamb:aa ngê dpî pyódu. Yepê,

* 15:1: Luukî 5:29-30 * 15:6: Luukî 19:10

Yini sipi yonoy:ani ntee pini. Yepê, N:ii yoo yi nuw:o dmi alanté a tóó, apu, Nmo mb:aamb:aa dé, yepê, yi yéli Chóó Lémi ka daawa diyé dmi. Yepê, Yi l:êê dîy:o Chóó Lémi u gha mb:aamb:aa ngê daawa pyódu.

Ndapî l:âmo ngêêpî u mgongo danêmbum

⁸ Yepê, Pyââ ngmê u ndapî y:a njini adî ya, yononi l:âmo wa a ngee knomomê, lukwe, ala kópu wa vyi, Mwo a p:aa? Yepê, Kêle, yi kópu daawa vyi. Yepê, Wadî nmy:uu, u tpile yintómu wa w:ee té, u ngomo maknopwo ghi wa a gh:ii, u dî amênê pyw:oo. ⁹ Yepê, Dini ghi n:ii ngê amêdê pyw:oo, u pyipe knî ye, ngmênêni knî mye yi k:ii, yewo, A da we, ndapî l:âmo n:ii nê ngópu, até mêt:a pyw:oo. ¹⁰ Yepê, Myenté, dini ghi n:ii ngê pi ngê u dono yilî dpo kuwo té, Chóó Lémi ka dpo diyé, enjel yintómu yi gha dmi mb:aamb:aa ngê dpî pyódu. Yepê, Yélini a ka wunê lèpî nyédi, yi dono wunê kuwokuwo tumo, Chóó Lémi ka mêt:wunê diyédiyé té. Yepê, Yi l:êê dîy:o nmyi gha dmi lukwe dîy:o mb:aamb:aa ngê daa tóó.

Pini n:ii tp:oo l:âmo a ngêpa wo u mgongo danêmbum

¹¹ Yesu ngê Pádisi knî ye mgongo ngmê kwólu, yepê, Pi ngmê, tp:oo miyó doo ya. ¹² Yepê, Kaapeeni ngê u mî ka kwo, M:aa, ñmile yilî a mbwó k:ii ala ngwo nye yéépi. Yepê, Wod:oo yi mî ngê u tpile yintómu ye yópu. ¹³ Yepê, Wo wéni knî yi k:oo kaapeeni ngê u tpile woni pi knî ye y:ee too, u kwo pwila tumo, wod:oo kada a y:ângo. Yepê, Dyámê pee ngmê mbêmê chono daa loo, yi doon:aa ya, u ndapî yilî u pyipe knî yi p:uu mî

dyênê ngê, nipi dnyen:aa mbwaa ndanî. ¹⁴ Yepê, U tpile yilî yintómu lâmo mîné ngópu, yed:oo yi dyámê pee p:uu m:uu ndî ngmê ghê wo, nté chedê ngê pyodo, yi pini ngê dómudómu myedê pyw:ângo. ¹⁵ Yepê, Yi p:aani pi ngmê p:uu doon:aa dpodo, u mbwêwê w:uu ka dpîmon:aa vwuwo, ngmêné u dpodo u pywuu doo u ntââ yidpîmo a ngêêpî, nté pee tp:oo yidpîmo pîpî. ¹⁶ Yepê, Ntini n:ii mbwêwê knî y:oo dnyimo a pyw:êmi, u yi u ngwo dpîmo kwo, Yi ntini my:aa ma, ngmêné doo u ntââ, yi ntini daapî ndî. ¹⁷ Yepê, U nuw:o u kwo yimêné diyé wo, apê, Ng:aanî dómudómu. Apê, M:aa p:uu dpodo pyu knî y:oo dye ghi yintómu u ntââ ntini yiwunê pîpî ngmê. ¹⁸ Apê, M:aa ka p:o mênê lêpî, M:aa ka ala kópu an:uu vyi, M:aa, Chóó Lémi ka noo dono, nga myenoo dono. ¹⁹ Doo u ntââ ñm:ee ngê mêdaanî ya, ñmodo pyu ngê pyódu nédi. ²⁰ Yesu ngê yepê, Wod:oo kada a y:ângo, u mî ka p:o mê diyé wo.

Yepê, Chono dêpwo a m:ii, u mî ngê y:i a módu. Yepê, Tp:oo u mî ka ch:anê wo, u mî ngê mbêpê a puwâ, maa p:uu mîné pyódu ngê, tp:oo u kede paa t:ângo, dmi ngmidi kpo, í:uu kpââ pee p:uu dyîngo. ²¹ Yepê, Tp:oo ngê kwo, M:aa, Chóó Lémi ka noo dono, nga myenoo dono, doo u ntââ ñm:ee ngê mêdaanî ya. ²² Yepê, U mî u kwo daa nod:e wo, u dpodo pyu knî ye yepê, Ngomo k:oo kpîdí mb:aa ngmê nya yó, lîmîlîmî ngê u mbwo nyi t:ee yó, yu dópo dê yuwo mye t:ee dóó, pi yintómu yi lama yaa we, Ala a tp:ee njini. ²³ Yepê, Pudumakó tp:oo n:ii p:uu ntênê yilî a t:a, ngmênyi vya yó, kmaapî ndî ngma a pwaa koo, ²⁴ mu kópu u díy:o a tp:ee na a ka kî pwene, kîmêdê pyidu, na a ka lâmo a ngêpa

wo, ngmênê até maa t:aa. *

²⁵ Yesu ngê yepê, Yi dini ghi ngê tp:oo kaa dpodo têdê doo ya. Yepê, Dini ghi n:ii ngê p:o mêdoo a diyédiyé, maa p:uu apê, M:aa k:ii nyi ngomo k:oo lukwe u dnyengi ka kwo, lukwe dîy:o ka yumu té, ka wéti té, ka kââkââ té. ²⁶ Yepê, U mî u dpodo pyu ngmê ka kpede mbê wo, u kwo póó wo, kwo, K:ii lukwe ngma a pyodopyodo, ló mââwe ngmêyi t:aa? ²⁷ Yepê, Yi dpodo pyu ngê kwo, M̄wó kîmêdê diyé, m̄î ngê nté pee u l:êê dîy:o ngmêkêdê l:âmo, mu kópu u l:êê dîy:o dîmî pwene, mêkêda diyé, vyîlo yi dnyengi ye kwo. ²⁸ Yepê, Tp:oo kaani d:ud:umbiy:e u mî ka nod:e wo, u yi u ngwo dêpwo kwo, Yi ngomo k:oo nî kee. Yepê, Wod:oo u mî kuwa u kwo a pwii wo, kwo, Ngomo k:oo a kee. ²⁹ U mî ka kwo, Kî m:aani yilî kînê vy:ungo, m̄:uu wâpu noo dpodo. Kwo, Ngópu yilî dîpîngmê kn:aadi ngê, ngmênê yenté kópu a nga dipingmê d:uu ngê, nunukwéti a pyipe knî yi k:ii nmo myedipengmê kpo. ³⁰ Kwo, N̄m:ee ngê ñapî yilî téli pyââ knî yi p:uu mî dyênê ngê. Dini ghi n:ii ngê p:o mêdê diyé, pudumakó u l:êê dîy:o lukwe dîy:o ngmêchi vy:a. ³¹ U mî ngê kwo, A tp:ee, al:ii dye ghi yintómu ng:ii nye tóó mo, tpile yilîni a ngópu a tóó, ñêni dé. ³² Kwo, Doo u ntââ m̄wó módó daapaa t:aa, mu kópu u dîy:o na a ka mîni pwene, kîmêdê pyidu, l:âmo mîné ngêpa wo, kîmêd:a pyw:oo.

Yesu ngê Pádisi knî ye yepê, Nmyo yi pini tp:oo kaa ntee pini dé.

16

* **15:24:** Epeso 2:1,5; 5:14; Kîlosa 2:13

Lémi dódó pyu u mgongo danêmbum

¹ Yesu ngê p:uu ndiye pyu knî ye mgongo ngmê kwólu, yepê, Ndáápi ngmê, u stówa ndîi ngmêdoo kwo. Yepê, Pini n:ii ngê yi stówa dpîmo y:enê, ndáápi p:uu dpîmo dpodo, u lémi u ndapî chóó dpîmo pîpî. Yepê, Ndáápi ngê yi kópu u tuu kââ pee dini ghi n:ii ngê nyongo, ² stówa y:enê pyu ka pi ngmê dy:ââ ngê, kwo, A pwiyé we. Yepê, Ndáápi ka loo, ndáápi ngê kwo, Ngópu ngmêkîdî ny:oo, lukwe dîy:o a ndapî nye pîpî. A stówa k:oo tpile yilî mb:aamb:aa ngê nyi l:âmo té, n:aa dyede ngi, a p:uu mēdaanyi dpodo. ³ Yepê, Stówa y:enê pyu ngê ala kópu vyu, apê, A lémi ngê kuwa ka kapî nê, angênté wanî pyódu. Apê, Nê pi vy:ee, mēd:aa kîlî dpodo u ntââ, myenté doo u ntââ a nêni knî ye daanîn:aa ndapî dmyinê, mywene a nga amî ghê. ⁴ Yesu ngê yepê, U kuwó dini ghi ngê nuw:o ghi ngma a pyw:ângo, apê, Pi yilî a pyipe ngê n:aa pyépi, dini ghi n:ii ngê a lémi ngê kuwa wa kaa nê, yi ngomo k:oo ngomo k:oo u nkwo anîn:aa kmaapî. ⁵ Yepê, N:ii dé yi tp:uu yilî yi ndáápi u piy:e dnye kwo, yini knî ye pi dy:ââ ngê, yepê, A pwiyé dniye. Yepê, Ngmêngmênté doo taataa, stówa y:enê pyu k:ii tumutumumu dpîmon:aa danêmbum. ⁶ Yepê, Stówa y:enê pyu ngê ngmê ka kwo, N̄m:uuni a lémi u piy:e a kwo, yonoy:a. Kwo, N:aa ngêêpî ngi, puku yedê limoy:a módó n:aa vyee, mwo mo u p:aa, mē limoy:a ñyóó modo kêlî ngi. Kwo, Kópuni dî d:uu, pi ka nangê vyi. ⁷ Yepê, Myomoni ka kwo, N̄m:uu yono yonoy:a a lémi u piy:e a kwo, n:aa ngêêpî ngi, puku yedê my:oo yonoy:a módó n:aa vyee, mwo mo u p:aa, wolo yonoy:a ñyóó modo kêlî ngi. Kwo,

Kópuni dî d:uu, pi ka nangê vyi. Yepê, Stówa y:enê pyu ngê yinté doo kê, pi yilî u pyipe ngê u ngwo pyódu ngê.

⁸ Nmî Lémi ngê yi stówa y:enê pyu dono chaa kwólu, mu kópu u dîy:o nuw:o ndîi u kópu yi d:uu ngê. Dyámê mbêmê tpémi nuw:o ndîi mbêmê yi chóó ye wunê vwuwo nyédi, ngmênê pywápê u yoo, nuw:o tédê mbêmê yi chóó ye wunê vwuwo nyédi.

⁹ Yi kópu u l:êê dîy:o Yesu ngê yepê, Chóó Lémi nmyi pyipe ngê pyódu yó. Yepê, Ndapîni nmyi ngópu a tóó, ngópuch:anê yoo u ngwo dmyinê ngêêpî dé, Chóó Lémi ngê u nkwo wa ngee nmyo, ya mb:aa n:iî chedê ngê daawa pyódu, u ngwo anmyimo pyw:ee ngmê. * ¹⁰ Yepê, Tpile pywupwi tédê pi ngmanyi dy:ââ, u l:êê dîy:o ndapî u kwo anyi y:oo, n:iî ka ndapî tédê ngmanyi y:oo, daangmêwa mgîpa kwolo, u ntââ yi pini ka ndapî ndîi am:iî y:oo, myedaawa mgîpa kwolo. Yepê, Ngmênê n:iî ka ndapî tédê ngmanyi y:oo, wa dóó ngi, ñapî wa mgîpa kwolo, yi pini ka ndapî ndîi nangmê y:oo, wamye dóó ngi. * ¹¹ Yepê, Chóó Lémi ngê ngópuch:anê knî yi l:êê dîy:o ndapîni nmyeda kê, ye daanmyi y:ee knomomê, anmyi mgîpa kalê knomomê, ye tpile mb:aa ndêndê nmye daawa a kê. ¹² Yepê, U ndapî wanmyi mgîpa kalê knomomê, ye tpile mb:aa nmye daamuwa a kê. ¹³ Yepê, Doo u ntââ pi ngmidi lémi miyó dê yi p:uu daadî dpodo. Yepê, Woni u kwo adî diya, woni u nuu u pi ngê adî ya, woni ka dnyinté adî ng:aa, woni u dnye mb:aamb:aa ngê adî nyêmî. Yepê, Doo u ntââ ndapî Chóó Lémi yi p:uu kwodonkwodo daanyi

* **16:9:** Luukî 12:33-34; 14:12-14 * **16:10:** Luukî 19:17-26

dpodo. Yepê, Chóó Lémi chââchââ ndîi kópu ngê nmye choo ya, ndapî kmênêkmênê têdê kópu ngê nmye choo ya.

¹⁴ Yi danêmbum têdê Pádisi yoo ngmêdoo kwo, Yesu u danêmbum dini ghi n:iî ngê ny:ee ngópu, dnye yumuyumu, mu kópu u díy:o ndapî u yi mb:aamb:aa ngê y:e doo kwo. ¹⁵ Wod:oo Yesu ngê Pádisi knî ye yepê, Pi knî yi ngîma nmyi chóó nmyi pi dmi nmye kmîmî tumo, ngmênê Chóó Lémi ngê nmyi gha dmi u lama dé. Yepê, Kópuni nmyi gha vy:o dpo m:uu, ngmênê u kwo dono, mu kópu u díy:o pi knî yi nuu u kópu dé, Chóó Lémi ka ngmênê u kwo doo u nuu u kópu dé.

Yesu ngê Pádisi yoo yi ng:aa dmi u ngwo t:ângo.

¹⁶ Yesu ngê yepê, Dêêpî kópuni Mósisi ngê a d:êê too, kópuni Chóó Lémi u komo kapî pyu knî y:oo myedê d:êê tumo, dye ghi daadîi pi knî ye yi kópu dyuu kînmyee a tpapê dé, myenmyee a tpiye dé. Yepê, Nmyi chóó nmyi dêêpî kópu dyuu pi knî ye myenmyee tpapê dé, nmyi pi dmi u ngwo nmyee a kmîmî, ngmênê yi dêêpî kópu dyuu yi chââchââ pi knî ye doo u nt:ââ ngê dpî pyódu, u nkwo nmyimo kéké dé, yi yoo kuwa nmyimo kapî dé. Yepê, Ngmênê Njon Baptist ngê kópu kamî kn:ââ ngmê chópu. Yepê, Ala ngwo pi knî ye yenîmo, Nmyi dono a kuwo tóó, Chóó Lémi kóó k:oo ghê dmyeno. Yepê, Yi dono u nkwo wunê kuwokuwo tumo, a kadakada nyédi, apu, Chóó Lémi kóó k:oo nmî kee dmi. ¹⁷ Yepê, Ngmênê mbóó dyámê ntee chedê ngê ghêlî k:iî daawa pyaa knî, Chóó Lémi u dêêpî kópu dyuu ndêndê yinté chedê ngê daawa pyódu. Yepê, Nmyi dono yilí daanmyinê kuwo knomomê,

ye Chóó Lémi ngê yi dêêpî kópu dyuu mbêmê wa ndyíko nmyo, wamye kpada nmyo. * 18 Yepê, Dyimê pywuu nmye ngmênîné kuwo. Yepê, Yééyéé u dêêpî kópu dyuu ndêndê chedê ngê daawa pyódu, doo u ntââ myedaanmyi ngmêê ngmê. Yepê, Pini n:ii ngê u kpâm dpî kpîpî, yi pini ngê kn:aa pyópu kîmungê nya. Yepê, Yi pini ngê kn:aa pyópu muwa nya knomomê, ye daa yééyéé u kópu ayi d:uu, ngmênê pyââ ti u kópu ayi d:uu. Yepê, Myenté, pyópuni u moo ngê mwiyé dpî kpîpî, n:ii ngê yi pyópu wa nya, daa yééyéé u kópu ayi d:uu, ngmênê pyââ ti u kópu ayi d:uu. *

Ndáápi pini dé Lasadas yi danêmbum

19 Yesu ngê Pádisi knî yi p:uu mgongo ngmê kwólu, yepê, P:êê nmye ngmênîné nj:ii, p:uu dmyinê nuw:o. Yepê, Pi miyó, woni ndáápi ndîî, woni pinté. Yepê, Ndáápi u kpîdí mb:aa dé, u nté mb:aa, u tpile yilî yintómu mb:aamb:aa dé. 20 Yepê, Pinté u pi Lasadas, ngópuch:anê, u pââ yimo vyi, dye ghi yintómu ndáápi u ngomo nkîgh:ê dpîmon:aa ya, y:i myedpîmon:aa dpî. 21 Yepê, U yi u ngwo doo kwo, Ndáápi ngê ngee nêne, nté kmononi d:uu kê, a ka a kê ngê, ngmênê yi ndáápi ngê dêdpîmo ngêêpî, u kwo myedaa ch:anê wo. Yepê, Doo dómudómu, mye mg:eme wo, k:omo tpile w:ââ knî y:oo u yimo dnyimon:aa dêêdêê dé, ngmênê doo u ntââ daapodo ngm:ii kîgha dé, ndáápi ka myedaa ch:anê wo. 22 Yepê, Dini ghi n:ii ngê pwene, enjel knî y:oo Chóó Lémi kóó k:oo núw:o ngópu, Epîlaham u nkîgh:ê mî yé ngópu, y:i doon:aa

* 16:17: Mát 5:18 * 16:18: Mak 10:11-12; 1 Kódin 7:10-11

ya. Yepê, U kuwó dini ghi ngê ndáápi mye pwene, ntóó kmênê ngópu, yed:oo ndiya mî gho, wélílí ndîî mîné pyw:ângo. ²³ Yepê, Yi vyyu wo, apê, Lasadas Epîlaham u nkîgh:ê moda tóó ó! ²⁴ Yepê, Wod:oo Epîlaham ka mbwolo, kwo, Kââkââ, nga d:oo ch:anê wo, u ntââ Lasadas anyinê dy:ââ, mbwaa kuu k:oo kóó pyââ a kmênêkmênê, a dêê yedê wumî nkênê kîgha, mu kópu u díy:o mgîní vyîmî ndîî atéd:a pyw:oo, ndiya. ²⁵ Yepê, Epîlaham ngê kwo, A kee, dyámê mbêmê munyoo a ya, yi nuw:o ngî kwéli. Kwo, Tpile mb:aa ngópu dèpwo a ghêdê, Lasadas u ya dono, tpile u ngópu dèpwo a ya. Kwo, Ala ngwo ya mb:aa até dumu pyw:oo, ngmênê anyinê wélílí mgîní vyîmî. ²⁶ Myenté, kwo, nmî kèlí ghê nkéli weelyunkoo ntee ghi ye tóó, y:i maa daa t:a. Kwo, N:iî ngê u yi adî kwo, Nmye nê lê, doo u ntââ, nmye daawa a lê, myenté n:iî ngê u yi amya a kwo, Al:iî nê lê, myedoo u ntââ, daawa a lê. ²⁷ Yepê, Ndáápi ngê kwo, Kââkââ, u ntââ Lasadas M:aa u p:o wanyi dy:ââ, a mbwó y:i limi kîyedê tóó. ²⁸ Kwo, Ala kópu ye dp:uu vyi ngê, Nmyi mbwó nt:anê nangmê yââ, mîné wélílí mgîní vyîmî. ²⁹ Yepê, Epîlaham ngê kwo, Kópuni Mósisî ngê a d:êê too, kópuni Chóó Lémi u komo kapî pyu knî y:oo myedê d:êê tumo puku yedê ka pyede. Kwo, M̄wó knî y:oo dny:oo a kpââ dé. ³⁰ Yepê, Ndáápi ngê kwo, Kââkââ, kwo, yenté doo u ntââ, ngmênê pi kpêênî ngmêwa a pyidu, ye wa lê, yed:oo yi dono wa kée t:oo, a nt:anê daawa a yaa dmi. ³¹ Yepê, Epîlaham ngê kwo, Kópuni puku yedê a pyede daawa ny:ee t:oo, ye k:omo tpile pi kpêênî ngmêwa pyidu, u kwo myedaawa ng:aa

mbê dmi, yi nuw:o dmi myedaawa ngmêê t:oo. *

17

Yesu ngê kópuni vyu, dono p:uu
Mátiyu 18:6-7,21-22; Mak 9:42

¹ Yesu ngê p:uu ndiye pyu knî ye yepê, Kópuni knî yi l:êê díy:o pi knî y:oo maa mb:aa wa kn:aadi ngmê, yi kópu dyuu maa nkígh:ê adnyi kwo, ngmênê n:ii ngê yinté kópu yi máádi nkígh:ê ngmada a néne, yi pini d:ud:umbiy:e choo nkîngê.

² Yepê, Pini n:ii u l:êê ghi mbêmê pi kamî knî y:oo maa mb:aa wa kn:aadi ngmê, Chóó Lémi ngê yi pini dnyinté daawa kpada. Yepê, Pi knî y:oo yi pini mwiyé wo mgîmî ngópu, chêêpî pââ ndîi nódo ngmêwo kudu ngópu, mbéli u kwo wumê kalê ngópu, ye yi dono ndîi daapî d:uu ngê, Chóó Lémi ngê dpodombiy:e daapaa kpada. ³ Yepê, Nmyi chóó nmye dmyina a vyuwo.

Yepê, Nmyi mbwó ngê dono kópu angmê d:uu, ye u kwo dpî kwódu yó. Yepê, U dono dpo kuwo knomomê, ye u dono nmyi mbodo kn:ââ vyuwo dpî kée yó. Yepê, Ntââ u ngwo nangê vy:u. ⁴ Yepê, K:omo tpile wo ngmídi k:oo yi pini nmyi p:uu pyud:o adí dono knomomê, tpée kópu pyud:o wa vyi knomomê, nmyewo, Dî kn:aadi, daamuní d:uu, ye u dono nmyi mbodo kn:ââ vyuwo pyud:o dpî kée yó, mênangê ngî. Yepê, Ntââ u ngwo myenangê vy:u.

Yesu ngê kópuni vyu, kêlîmî p:uu

* **16:31:** Njon 11:44-48 * **17:3:** Mát 18:15-17

⁵ Yesu u dyépi knî y:oo nmî Lémi ka kwo, Nmî kêlîmî ndîî ngê pyódu ngi. * ⁶ Nmî Lémi ngê yepê, Lukwe dîy:o nmyi kêlîmî daa ndîî tp:oo? Yepê, Chipa w:uu u ménê w:uu n:ii a kwo, yi tpile daa ndîî tp:oo, apii? Yepê, Nmyi kêlîmî wo yintoo, ye kî nkêpe ka pîdmyi vyi ngmê, Kada yéni, nt:ee nyi ghé, yepê, yi kópu ntênê paa d:uu, nt:ee paan:aa ghê. *

Yesu ngê u yoo yi pi dmi kmîmî u ngwo ye kwódu ngê

⁷ Yesu ngê u yi dêpwo kwo, A yoo knî y:oo yi pi dmi dny:oo kmîmî dé, yi kópu u l:êê dîy:o dyimê pywuu ye ngmê y:ângo, yepê, Pi mupwoknî ngmê yâpwo tédê adnyin:aa dpodo. Yepê, Lukwe, ntumokwodo yi pini ngê u kpâm ka wa vyi, kwowo, Chi lîme, nté n:aa ch:eech:ee? ⁸ Yepê, Kêlé. Yepê, Yi pini ngê u kpâm ghee knî p:o kada wa kaa té, u kpâm ka kwowo, Chin:aa nté ch:eech:ee, kuwó nîné kwo. Yepê, Yi pini p:o dini ghi n:ii ngê wa t:aa, nté tpyópu ndiya wa m:uu, lukwe, u kpâm wa chaa kwolo, kwowo, Y:ay:a chi pwiyé? ⁹ Yepê, Kêlé, u dpodo y:i a tóó. ¹⁰ Yepê, Nmyo myenté dé. Yepê, Chóó Lémi u dêêpî kópu dyuu yintómu wanmyi châpu t:oo, ye nmyi chóó nmyi pi dmi nangê knî. Yepê, Ala kópu dpî vyi yó, Dpodoni nmo a kpo, vyîlo yidu dóó, daa chaa kîgha u dpodo yidu dóó.

Yesu ngê pi y:a u ngwo pyi ngê n:ii knî yi p:uu too pee mbii leprîsi doo ya

¹¹ Dini ghi n:ii ngê Yesu, p:uu ndiye pyu knî yi k:ii, Njedusalem dnye lêpî, Nkálili Wee Samédiya Wee yi kêlî ghê dnye paa. ¹² Daa kêmakêma p:aa

* **17:5:** Mak 9:24 * **17:6:** Mát 17:20; 21:21

ngmê dnye taataa, pi y:a maa p:uu a pyódu ngópu, too pee mbii leprîsi ye doo ya. Yi pini y:a knî y:oo Mósisi u dêêpî kópu dyuu châpu ngópu, Yesu p:uu yi nkîgh:ê daa nî dniye, * ¹³ dpodombiy:e u kwo mbó dniye, kwo, Yesu, nmî lémi, nga dp:oo ch:anê dniye? ¹⁴ Yesu ngê yi m:uu too, yepê, Njedusalem lee dmyeno, kpêê yiyé pyu ngê amî m:uu nmyo, wod:oo kada a y:ee ngópu. Maa p:uu too pee mbii yi p:uu machedê ngê pyodo. * ¹⁵ Yi vy:o pini ngmê ngê dini ghi n:ii ngê a w:ee ngê, apê, Aténgé dí pyiyé, mêtê diyé wo, Chóó Lémi dpodombiy:e tâa doo chaa kîgha. ¹⁶ Yesu yu km:ee dyimê wo, doo kwunokwuno. Yi pini daa Nju pi, Samédiya pi. * ¹⁷ Yesu ngê pi knî ye yepê, Pi y:a kídî pyi, angênê mêtê chu. ¹⁸ Yepê, Lukwe dîy:o Chóó Lémi u yoo vy:o pini chu knî y:oo, Chóó Lémi doon:aa kwuno ngópu, kn:aa p:aani pi ngmê ngê u mo até d:uu kwuno. ¹⁹ Wod:oo Yesu ngê kwo, Gh:êêdé, kada a yéni, ngêlîmî u l:êê dîy:o chi pyiyé.

Chóó Lémi ngê dini ghi n:ii ngê u yoo chóó ada a y:enê

Mátiyu 24:23-28,37-41

²⁰ Pádisi knî ngmê Yesu ka póo dniye, kwo, Chóó Lémi ngê u yoo y:enê kn:ââ chóó anté dini wa chaa? Yesu ngê yepê, Chóó Lémi u yoo y:enê doo u ntâa ngwolo ngê daanmyi m:uu ngmê. * ²¹ Yepê, Doo u ntâa pi ngê daawa vyi, Al:ii kn:ââ kêtê chaa, ó mwi kn:ââ kêtê chaa, mu kópu u dîy:o wod:oo yi kópu nmyi vy:o ka tóo.

* **17:12:** Lev 13:45-46 * **17:14:** Lev 14:1-4; Luuki 5:14

* **17:16:** Njon 4:9 * **17:20:** Njon 3:3; 18:36

22 Wod:oo Yesu ngê p:uu ndiye pyu knî ye yepê, Dîyo Chóó Lémi u Pi Ndêndê wanmy:uu tpy:oo ngmê, anmyi t:âât:ââ, ngmênê límîlímî ngê daawa t:aa. * 23 Yepê, Dye ghi knî ngmê ngê pi knî y:oo ala kópu nmye wa vyi ngmê, nmyewo, Chóó Lémi u Pi Ndêndê al:i:ii ka tóó, ó mu p:aani kîyedê tóó. Yepê, Ye n:uungmê ng:aa mb:anê, y:i nangmê nî. 24 Yepê, Daa p:aa ngmidi tpémi y:oo Chóó Lémi u Pi Ndêndê wa m:uu ngmê, ngmênê pi yintómu knî y:oo wa m:uu ngmê. Yepê, Límî ntee dpî pywálí, pi yintómu knî y:oo ntee dpî m:uu ngmê, Chóó Lémi u Pi Ndêndê yinté amye m:uu ngmê. 25 Yepê, Ngmênê ala dini ghi u yoo knî y:oo mwiyé wa mb:i:ii ngmê, dono u ngwo wa d:uu ngmê.

26 Yepê, U kuwó dini ghi ngê Chóó Lémi u Pi Ndêndê amêdê diyé. Wéni n:i:ii ngê amêdê diyé, pi lama daadí ya. Yepê, Nówa u dye ghi ngê yoo ntee doo a kwo, wéni n:i:ii ngê Chóó Lémi u Pi Ndêndê amêdê diyé, yoo yinté amyaa kwo. 27 Yepê, Nówa u dye ghi ngê yoo dêdnyimo a nkîngê, dnya a kmaapî, dnya a mbwaa ndanî, dnyimo a yéyéyé, u dí wéni n:i:ii ngê Nówa p:uu nkéli k:oo wo dniye, wo yéli vyi ngê vyâ. 28 Yepê, Nówa u dye ghi ngê yoo daa yi lama ntee a pw:oo dniye, Loté u dye ghi ngê mye yinté. Yepê, Yoo dnya a kmaapî, dnya a mbwaa ndanî, dnya a tpile pywupwi, dnya a nté woo kapî, dnya a ngomo wuwó. 29 Yepê, Wéni n:i:ii ngê Loté ngê Sodom a kuwo ngê, ndê mbóó p:uu ngma a ndê wo, yi p:aani d:ud:umbiy:e a vyuwó ngê, pi yintómu ma too. 30 Yepê, Wéni n:i:ii ngê Chóó Lémi u Pi Ndêndê amêdê diyé, mye yinté, yoo dono daa

* 17:22: Luukí 21:7-8

yi lama yi kpadakpada tédê wa lee dmi.

³¹ Yepê, Yi wéni ngê n:i i u ngomo maknopwo adî ya, lîmîlîmî ngê dpî mbêpê we, u ngomo k:oo mêmîngê kee, u tpilê kîdangmên:aa ngî. Yepê, Myenté pini n:i i u yâpwo tédê adîn:aa dpodo, u p:o mêmîngê diyé, u tpilê kîngmê nya, lîmîlîmî ngê dpî mbêpê we. * ³² Yepê, Loté u kpâm p:uu nuw:o ngî kalê yó, pyópuni mêmê diyé wo, apê, A p:aa ndê ngê modo pîpî, u ngwo pwene. ³³ Yepê, N:i i chóó u ghê p:uu adî nuw:o, u ghê l:âmo wa a ngee, n:i i u ghê p:uu daadî nuw:o, ghê ndêndê wa a pyw:oo. ³⁴ Yepê, Yi mgîdî ngê pi miyó ngmîtédmîno adpî dpî, enjel knî y:oo woni wa ngî ngmê, woni wa a kuwo ngmê. ³⁵ Yepê, Pyââ miyó adpî ghee, enjel knî y:oo woni wa ngî ngmê, woni wa a kuwo ngmê. ³⁶ Yepê, Pi miyó yâpwo tédê adpî dpodo, enjel knî y:oo woni wa ngî ngmê, woni wa a kuwo ngmê. ³⁷ Yesu ka p:uu ndiye pyu yoo u kwo póó dniye, kwo, Nmî Lémi, yi kópu ló y:i wa pyódu? Yesu ngê yi póó ye daa vyâ, ngmênê ala mgongo ye yi kwólu, yepê, Chaapyu w:uu nt:ee ngmanmyi m:uu ngmê, anmyinê w:ee ngmê, anye, mgomo k:i i a kwo. Yepê, Doo u ntââ yi kópu daanmyi kn:aadi ngmê.

18

Kóté y:enê pyu dono u mgongo danêmbum

¹ U kuwó dini ghi ngê Yesu ngê p:uu ndiye pyu knî ye mgongo ngmê kwólu, u nt:u kópu, dye ghi yintómu Chóó Lémi ka dny:oo ngêpê, kîngî yé ngmê.

* **17:31:** Mak 13:15-16

* ² Yepê, P:aa ngmê, kóté y:enê pyu ngmêdoo ya, Chóó Lémi dèdpîmo chââchââ, yoo myedèdpîmo chââchââ. ³ Yepê, Yi p:aani kuknwe ngmêdoo ya, pi ngmê ngê u tpile knî mwiyé ngma a t:âmo ngê. Yi kuknwe kóté y:enê pyu ka dpîmo lêpî, kópu, Ngee nédi, pini n:ii ngê a tpile t:âmo too, u kwo vyi ngi, a ka mêtê kê téne. ⁴ Yepê, Dye ghi daadîi kóté y:enê pyu ngê yi kuknwe dèdpîmo ngêêpî, u kuwó dini ghi ngê apê, K:omo tpile Chóó Lémi dîni chââchââ, yoo myedîni chââchââ, ⁵ ngmênê kî kuknwe ngê dyaa yono a ka dê chedê, a ngîma dê kaalî, ala ngwo n:aa ngêêpî, yi kpáapi n:aa kóté kîgha, kuknwe ka u tpile yintómu u kwo mêtunê diyédiyé kîgha. ⁶ Nmî Lémi ngê yepê, Kópuni yi kóté y:enê pyu dono ngê vyu, yi kópu p:uu dmyiné nuw:o. ⁷ Ye póó wo, yepê, W:êênî mgîdî vy:o Chóó Lémi ka chóó u yoo adnyi ngêpê knomomê, lukwe, u kwo wa ch:anê dmi, ó daawa ch:anê dmi, lîmîlîmî ngê wa ngee té, ó daawa ngee té? * ⁸ Yepê, Mgî daawa puwâ, lîmîlîmî ngê wa ngee té. Yepê, Ngmênê dini ghi n:ii ngê amênê diyé, a yoo vy:o pi yémi adî kwo. Yepê, Kuwa yéli y:oo kîngî chedê nmyo. Yepê, Yi kuknwe dmyina a nj:ii, ngêpê tédê chaa dmyiné chedêchedê, Chóó Lémi ngê u ngwo wa a ngee nmyo, wo yéli wa dêê dmi, daawa chedê nmyo.

Pádisi pini dê tákisi ngêêpî pyu yi mgongo danêmbum

⁹ Yélini y:oo apu, Nmo mb:aamb:aa dé, wo yéli dono dé, yi yéli yi p:uu Yesu ngê mgongo ngmê kwólu, ¹⁰ yepê, Pi miyó, Chóó Lémi u ngomo k:oo

* **18:1:** Lóma 12:12; Kîlosa 4:2; 1 Tes 5:17 * **18:7:** Tpyuu 6:9-11

ngêpê têdê lee knopwo, woni Pádisi, woni tákisi ngêêpî pyu. ¹¹ Yepê, Pádisi ghêêdî wo, yoo yi ngîma u mo mîné ghê wo, alanté doo ngêpê, Chóó Lémi ka kwo, Mw:ââkó a Lémi, dye ghi yintómu nyiné ngêêpî noo, u l:êê dîy:o a l:êê ghi mb:aamb:aa dé, pi yilî ntee, d:aa yinté, d:aa kmungo pyu, d:aa kêêmî kapî pyu, d:aa pyââ ti pyu, d:aa kî tákisi ngêêpî pyu ntee pini. * ¹² Kwo, Wiki yintómu knî yi k:oo wo miyó dê yi k:oo nté dîní pîpî ngê, nga u ngwo nîné ngêpê yédi. Kwo, Ntini n:iî dpo pyw:oo, dîní mgîpa kîgha ngê, dyuu y:a dp:o pyidu, yononi mbwó nmodo pyu knî ye dpî y:oo. * ¹³ Yesu ngê yepê, Pádisi yinté doo ngêpê, ngmênê tákisi ngêêpî pyu mwada y:i u mo a ghê wo, u dono knî yi l:êê dîy:o k:ame doo kwo, tpée kópu yilî doo tpapê, mbodo a ny:iî ngê, Chóó Lémi ka kwo, A Lémi, nga d:oo ch:anê wo, a dono yilî nguwo wanyi kéé té? ¹⁴ Yesu ngê yepê, Ala kópu ny:ee yó. Yepê, Tákiisi ngêêpî pyu u dono yilî p:ee chedê ngê pyodo, ngmênê daa Pádisi, mu kópu u dîy:o n:iî ngê chóó u pi a kmîmî ngê, Chóó Lémi ngê yi pini u pi têdê ngê wa a pyódu, n:iî ngê chóó u pi wunê ghîpîghîpî ngê, Chóó Lémi ngê yini u pi ndîî ngê wa pyódu.

Pi knî y:oo yi tp:ee dmââdîma Yesu ka u ngwo nûw:o tumo

Mátiyu 19:13-15; Mak 10:13-16

¹⁵ Pi ngmê knî y:oo yi tp:ee mbópó Yesu ka a nûw:o tumo, apê, Kóó yi mbêmê nyi yé ngê, ngmênê Yesu p:uu ndiye pyu knî y:oo yi m:uu tumo, ye kwódu ngópu. ¹⁶ Ngmênê Yesu ngê yepê, A ka a

* **18:11:** Luukî 16:15 * **18:12:** Mát 23:23,28

ńuw:o teńe, ye namê kwódu yé, mu kópu u dýy:o tp:ee dmáâdîma ntee yéli Chóó Lémi ngê chóó adí y:enê dé. ¹⁷ Yepê, Ndê kópu nmye ngmên:aa tpapê, yepê, Tp:ee ngê u mî u dnye ntee a nyêmî ngê, n:ii ngê Chóó Lémi u dnye yinté daadî nyêmî, Chóó Lémi ngê yi pini wa mb:ii, kóó k:oo daawa kââ.

Ndáápi ngmê u danêmbum

Mátiyu 19:16-30; Mak 10:17-31

¹⁸ Kada pini ngmê Yesu ka póó wo, kwo, Nmî ndiye kîgha pyu mb:aa. Kwo, Ló kópu ngmanî d:uu, ghê kamî u ngwo anê pyw:oo, ghéni n:ii chedê ngê daawa pyódu? ¹⁹ Yesu ngê kwo, Lukwe dýy:o mb:aamb:aa u pi a pyimo chi t:oo? Kwo, Pi mb:aamb:aa daangma a tóó, Chóó Lémi mu ngmîdi yi mb:aamb:aa. ²⁰ Kwo, Dêêpî kópu dyuu lama a kwo, kwo, Pi u kuwó nangmê pwiyé, pi nangmê vy:a, pi u tpile nangmê t:âmo, pi nangmê yipe, mýe mî chi cháâcháâ dê. * ²¹ Yi pini ngê kwo, Tp:ee tédê noo a ya, yi kópu dyuu noo a cháâcháâ, ala ngwo myenî cháâcháâ té. ²² Yesu ngê yi kópu yi nyongo, kwo, Kópu mu ngmîdi chuungê d:uu ngê, tpile yilîni ngópu a tóó, ngópuch:anê knî ye nyi yéépi, yed:oo dpo ngm:êê nédi, cha a yâmuyâmu nê, kwo, ya mb:aa mbóó p:uu u ngwo anyimo pyw:oo. * ²³ Dini ghi n:ii ngê yi pini ngê yi kópu nyongo, u gha dono ngê pyodo, mu kópu u dýy:o ndáápi ndîi, u tpile yilî.

²⁴ Yesu ngê a w:ee ngê, apê, Wu pini u tpile yilî yi p:uu a nuw:o, wod:oo pi knî ye yepê, N:ii ndáápi ndîi, a maa p:uu paa dpodo ndîi ngê u

* **18:20:** Ex 20:12-16; Deut 5:16-20

* **18:22:** Mát 6:20; Luukí 12:33

kwo wa pyódu, Chóó Lémi kóó k:oo angênté amî ghê. ²⁵ Yepê, Mbwêmê ndîi, tee kn:ââ puu u mênê daawa kee, yepê, myenté Chóó Lémi kóó k:oo ndáápi d:uudpî ghê. ²⁶ N:ii knî y:oo yi kópu ny:ee ngópu, noko yepê, Wu lónté kópu? Noko yepê, Ndáápi yoo Chóó Lémi kóó k:oo daangmêwa ghê knomomê, ye n:uu ngmê u ntââ y:i amî ghê? ²⁷ Yesu ngê yepê, Doo u ntââ Chóó Lémi kóó k:oo pi chóó daangmêmî ghê, ngmênê Chóó Lémi chóó u ntââ, pi chóó kóó k:oo wa kââ. Yepê, Kópu yilí yintómu Chóó Lémi u ntââ.

²⁸ Pita ngê Yesu ka kwo, Mââwe. Kwo, Nmî p:aa dmi nmo kuwo too, anmînê yâmuyâmu ngi. ²⁹ Yesu ngê yepê, Ndê kópu nmye ngmên:aa tpapê, pini n:ii ngê a l:êê dîy:o u p:aa dpó kuwo, u kpâm ghee knî dpó kuwo té, u tîdê mbwó yoo dpó kuwo té, u pye mî dpó kuwo dê, ³⁰ yepê, yi pini ngê yinté tpile mê yilí ala dini ghi ngê amêdê pyw:oo, mu dini ghi ngê ghê kamî amyemînê pyw:oo, ghéni n:ii chedê ngê daawa pyódu.

Yesu pyolombó u pwopwo p:uu u ngwo ye doo danê

Mátiyu 20:17-19; Mak 10:32-34

³¹ Yesu ngê u dyépi y:a mê miyó kn:aa núw:o too, yi mo yepê, Ala kópu ny:ee yó. Yepê, Ala ngwo Njedusalem nmo lêpî té, Chóó Lémi u komo kapî pyu knî y:oo Chóó Lémi u Pi Ndêndê p:uu kópuni a d:êê tumo, yi kópu yilí y:i wumê ntiyentiye té. ³² Yepê, Lóma tpémi yi kêê k:oo wa kaa nê, wadnyi nkwitinkwiti nê, a p:uu wadnyi peede tpapê, a p:uu wadnyi tpyîpwi. ³³ Yepê, Wadnyi kpakakpaka nê, wa vya nê, ngmênê wo pyoloni ngê wamênî

pyidu. ³⁴ P:uu ndiye pyu knî y:oo yi kópu dyuu d:ud:umbiy:e dèpê w:ee tumo, apê, Lukwe dîy:o kînté nmo a mbumu. Apê, Chóó Lémi u Pi Ndëndé u pi ndîi ngê wa pyódu, dono daawa a pyw:oo. Yinê ye ngmee u kópu ye yi vyu, dèpê w:ee ngópu.

Yesu ngê ngwolo kopwe ngmê pyi ngê, Njédikó Mátiyu 20:29-34; Mak 10:46-52

³⁵ Daa kêmakêma Yesu p:uu Njédikó dnye taataa, maa nkîgh:ê pi ngmêdoo ya, ngwolo dê kopwe dê. Daa dpodo u ntââ, dye ghi yintómu maa nkîgh:ê dpîmo ya, pi knî ye ndapî dpîmo dmyinê. ³⁶ Dini ghi n:iî ngê yoo u nkîgh:ê doon:aa lèpî, yi dnye dmi yi ny:ee too, ye póo wo, yepê, Lukwe ngmêdê pyódu? ³⁷ Kwo, Yesu Nasalet pi kîyedê pwiyé knî. ³⁸ Wod:oo dpodombiy:e ka wo, kwo, Yesu. Kwo, N:iî Chóó Lémi ngê a ngmîdi ngê, Dépîdi ntee pîni, u ntââ nga wanê ch:anê? ³⁹ K:omo tpile yélini u kada dnye kwo, u kwo a tpêpwo dniye, kwo, Tumu chi ya, ngmênê yi dnye dmi daa nyongo, dpodombiy:e modoo kââ, kwo, Dépîdi ntee pîni. Kwo, U ntââ nga wanê ch:anê? ⁴⁰ Wod:oo Yesu ngê paa u dí puwâ, yepê, Kî pîni a ka a núw:o yó. Dini ghi n:iî ngê u kwo a núw:o ngópu, Yesu u kwo póo wo, ⁴¹ kwo, Lukwe nga ngmanî mdo? Yi pîni ngê kwo, A Lémi. Kwo, U ya a nga a kwo, Yéli m:aa m:uu. ⁴² Yesu ngê kwo, Yéli mē mwini. Kwo, Ngélîmî mbêmê chi piyiyé. ⁴³ Wod:oo yi ngwo yéli mē módu, Yesu u kuwó mye ghê wo, Chóó Lémi doo chaa kîgha. N:iî knî y:oo m:uu ngópu, Chóó Lémi myednye chaa kîgha.

19

Sîkiyîs u danêmbum

¹ Dini ghi n:ii ngê Yesu p:uu Njédikó taa dniye, tákisi ngêêpî pyu yoo yi kada pini ngê yi nyongo, apê, Yesu Nasalet pi kédê t:aa. ² Yi pini u pi Sîkiyîs, ndáápi pââ ndîi. ³ U yi u ngwo doo kwo, Yesu nî m:uu, ngmênê u kwo, angênté pini, ngmênê pi ghi dêêkwédi, pi knî yi vy:o a dêê wo, ⁴ wod:oo mbêpê a puwâ, Yesu u kada maa nkîgh:ê yi ngmêmî vy:ungo. ⁵ Dini ghi n:ii ngê Yesu p:uu yi yini km:ee lee dniye, yi vyu dniye, apê, Sîkiyîs yi nkwodo mu kwo. Yesu ngê kwo, Sîkiyîs, lîmî k:ii a ghidi, awêde nmyi ngomo k:oo nîmo dpî. ⁶ Wod:oo Sîkiyîs u gha mb:aamb:aa ngê pyodo, lîmîlîmî ngê a ghêpê wo, Yesu kóó mgîmî ngê, kwo, A p:aa pee lee kmêle. ⁷ Njédikó tpémi yélini y:i doo kwo, dnye nuu mbumu, noko yepê, Lukwe dîy:o kî pini pi dono u p:aa pee a lèpî. ⁸ Wod:oo Sîkiyîs mî ghê wo, nmî Lémi ka kwo, Nmî Lémi. Kwo, Tpileni yilî a ngópu a tóó, dyuu miyó ngê wanî pyódu, woni dyuu ngópuch:anê knî ye wanî y:oo, woni dyuu a ka wa a mbêpê. Kwo, N:ii dé wunê nî dóó too, yi ndapî nê t:âmo too, ntémwi nê t:âmo ngê, yi ntémwi ye mêdaanî y:oo, ngmênê páádi páádi ye am:aa y:oo. * ⁹ Yesu ngê kwo, Chóó Lémi ngê awêde da ngee ngi, nono yilî dî chedê té. Pi knî ye yepê, Nmyi mo dp:ee Epîlaham u yoo vy:o yéli, ala pini mye Epîlaham u tii ñedé pini ngmê. ¹⁰ Yepê, Yélini y:oo maa kn:aadi ngópu, vyîlo yi yéli yi l:êê dîy:o Chóó Lémi ngê u Pi Ndêndê nmyi vy:o u ngwo a dy:ââ ngê, kwo, Chin:aa nmy:uu dé, a kêê k:oo myechin:aa kapî dé. *

* **19:8:** Ex 22:1 * **19:10:** Njon 3:17; 1 Tim 1:15

*Yesu chóó u yoo y:enê p:uu u ngwo doo mgongo
Mátiyu 25:14-30*

¹¹ N:ii knî y:oo yi kópu dyuu ny:ee tumo, yi nuw:o dmi alanté doo ya, apê, Daa kêmakêma Njedusalem nmo taataa té, Chóó Lémi ngê Yesu nmî king ngê u ngwo wunê pyépi. Yesu u lama doo ya, daa yi ngwo king ngê anî pyódu, wod:oo yi kópu p:uu mgongo ye ngmê kwólu, ¹² yepê, Lémi ngmê, king ndîi ngê a ngmidi ngê, pi knî ngmê u kwo dy:ââ too, yepê, Yi lémi dpo pwiyé we, chóó u yoo yi king ngê wanî pyódu, u kuwó dini ghi ngê amê diyé, chóó u yoo adîn:aa y:enê dé. ¹³ Yepê, Kada ghêlî dêpê y:ângo, u dpodo pyu y:a knî a danê too, nkól pee ngmêngmênté ye y:ângo, yi nkól pee yi pywuu ndîi dé, d:ââ pyile yi dpodo u pywuu ntoo, nkól pee ngmê u pywuu mye yintoo. Yepê, Yi lémi ngê u dpodo pyu knî ye yepê, Ndapîni nmye d:a kê té, dpî dpodo kalê tóó, a l:êê dîy:o knî mu u ngwo dpî kmênê yó, u dî dini ghi n:ii ngê amênê diyé. ¹⁴ Yesu ngê yepê, Wod:oo kada a y:ângo, kn:aa dyámê pee p:uu king ndîi ka loo. Yepê, Chóó u dyámê tpémi ye diya wo, wod:oo kópu u kuwó dy:ââ ngópu, king ndîi ka kwo, U yi nmo daa kwo, Yi pini nmî king ngê pyaa we. * ¹⁵ Yepê, Ngmênê king ndîi ngê yi kópu daa nyongo, yi pini yi king ngê pyódu ngê. Yepê, U kuwó dini ghi ngê u dyámê pee p:uu mède diyé wo, u dpodo pyu y:a knî até yedé danê too, ye póó wo, yepê, Ndapîni nmye nê kê too, nmyi dpodo kalê tumo, ndapî yémi u ngwo m:ii kmênê ngópu? ¹⁶ Yesu ngê yepê, Mwiyémwiyéni u kwo loo, kwo, A lémi, nkól peeni a ka nyiné kpo, mê y:a u ngwo

* **19:14:** Njon 1:11

nê kmênê ngê. ¹⁷ Yi lémi ngê kwo, Y:ay:a chi pwiyé, nyi dpodo pyu mb:aa. Kwo, Daa ndîi dpodo nga yinî kpo, yi dpodo mb:aamb:aa ngê nyi dóó, p:aa y:a knî yi kada pini ngê n:aa pyépi ngi. * ¹⁸ Yesu ngê yepê, Myomoni u nkwo u kwo até yedê loo, kwo, A lémi, nkól peeni a ka nyinê kpo, mê limi u ngwo nê kmênê ngê. ¹⁹ Yi lémi ngê kwo, P:aa limi knî yi kada pini ngê n:aa pyépi ngi. ²⁰ Yepê, U kwo m:uu até yedê loo, kwo, A lémi, nkól peeni a ka nyinê kpo, mê ala, kînoo ng:uu néne. ²¹ Kwo, Nga nî nkîngê mbê wo, mu kópu u dîy:o a lama ka tóó, d:ii dóó u pi, nê, Ndapî l:âmo wanê ngee, nê, angênté a ka wa t:aa. Kwo, Pi knî ye ntooni nye yémî ngê, daa yintoo mēyinyinê pwapî ngê, pâa ndîi yinyinê pwapî ngê, ntini woo n:ii d:ii kapî ngê, vyîlo y:ee pîpî ngê. ²² Yepê, Yi lémi ngê kwo, Nyi dnyinté dpodo pyu. Kwo, N̄yóó ngópu knî yi l:êê dîy:o n:aa kpadakpada ngi. Kwo, L̄ama ngee tóó, d:aa dóó u pi, pi knî ye ntooni n:aa yémî ngê, daa yintoo mēyininê pwapî ngê, ntini woo n:ii dîni kapî ngê, vyîlo yinî pîpî ngê. ²³ Kwo, Lukwe dîy:o a ndapî, ndapî u ngomo k:oo dipi yó, ndapî knî m:uu pîni puwâ. ²⁴ Yesu ngê yepê, Yélini yoo y:i dnye kwo, yi lémi ngê yepê, Nkól pee kwulo a ngee yó, pini n:ii u ngópu y:a a tóó, u kwo y:ee yó. ²⁵ Yesu ngê yepê, Yi yéli y:oo yi lémi ka kwo, Nmî lémi lukwe dîy:o? Kwo, U ngópu y:a ka tóó. ²⁶ Yepê, Ndê kópu nmye ngmên:aa tpaépê, N:ii u ngópu tpile yilî a tóó, mu dini ghi ngê knî m:uu wa a pyw:oo, n:ii u ngópu tpile pyile njini a tóó, yi tpile knî yi l:âmo wa a ngee

* **19:17:** Luukí 16:10-11

té. * ²⁷ Yepê, N:ii knî y:oo a wépi pwaa ngópu, apê, Nê nmî king ngê kîngî pyódu, yepê, a núw:o tóó, a ngópu anyi vya tóó.

²⁸ Dini ghi n:ii ngê Yesu ngê danêmbum ye a kêlí ngê, kada a y:ee ngópu, Njedusalem dnye lêpî, p:uu ndiye pyu yoo yi kada doo kwo.

Njedusalem u ngwo vy:êê ngópu

Mátiyu 21:1-11; Mak 11:1-11; Njon 12:12-19

²⁹ Yesu, p:uu ndiye pyu knî yi k:ii Njedusalem ghêlí daa nî dniye, yi kada p:aa miyó doo ya, Petani p:aani dê Petepake, mbu y:i ngma a kwo, u pi Olipi, mu kópu u díy:o nté kn:ââ kpê yi mbwini mbêmê ngmêdoo ya, yi yini yi pi dmi mye olipi. Dini ghi n:ii ngê yi mbwini mbêmê kee dniye, Yesu ngê p:uu ndiye pyu kada miyó kââ, ³⁰ yepê, Mu p:aani nmî kada choo kwo. Yepê, Dini ghi n:ii ngê y:i dpo taataa mo, ndonki tp:oo dpo mumu ngmê, yedê nédê a t:a. Yepê, Yi ndonki tp:oo pyipwo pi doongmê yaa wo. Yepê, Dpo pywálí nyoo, a ka dpo núw:o nyoo. ³¹ Yepê, Pini n:ii ngê dpo dé vyi knomomê, Ndonki tp:oo lukwe díy:o dpo néne ngmê, yepê, ala kópu u kwo dpî vyi nyoo, kwipi, Nmî lémi ngê u yi u ngwo wunê kwo. ³² Pini n:ii dê Yesu ngê dy:ââ doo, yi p:aani lee knopwo, ndonki p:uu kópuni ye vyu, yinté a pyw:ee ngópu. ³³ Yedêni ndonki nódoo doo ya, dini ghi n:ii ngê k:ââ ghi p:uu dpîmo a pywálípywálí, yi ndonki chók knî y:oo yepê, Lukwe díy:o dpo pywálípywálí ngmê. ³⁴ Yi tpódu y:oo yepê, Nmî lémi ngê u yi u ngwo wunê kwo. ³⁵ Wod:oo Yesu ka núw:o ngópu, yi nkuwo kpídí dê yi mbwo a ngee dumo, ndonki

* **19:26:** Mát 13:12; Luukí 8:18

pyipwo talê dumo, Yesu pyipwo u nkwo yaa wo. Kada a y:ee ngópu, Njedusalem dnye lêpî, maa p:uu ndonki ngê Yesu doo dnyinêdnyinê. ³⁶ King ntee dnyimo cháâcháâ, Yesu yinté mye chápu ngópu, woni knî y:oo yi nkuwo kpîdî a ngee tumo, Yesu u kada maa p:uu talê tumo. * ³⁷ Dini ghi n:ii ngê mbu vyyuwo a ghêpê dniye, Njedusalem u nkîgh:ê, yélini yilî u kwo dnye kélîmî, yi yéli y:oo Chóó Lémi dpodombiy:e dnye kwunokwuno, myednye chaa kîgha, mu kópu u dîy:o Yesu ngê kópu ndîi yilî yi ngópu mwiyé a d:uu too. ³⁸ Kópu, Munmîkó Nmî king. Kópu, Chóó Lémi ngê a ngee nyine. Kópu, U pi ngê nyiné loo. Kópu, Chóó Lémi ngê nmî Mbwámé ngê a pyódu nyoo, chaa kîgha koo. * ³⁹ Wod:oo Pádisi knî ngmê, yélini yoo vy:o dnya a kwo, Yesu ka kwo, Kî pini, m:uu ndiye pyu knî y:oo lukwe dîy:o a chaa kîgha ngi. Kwo, Ye kwódu ngi. * ⁴⁰ Yesu ngê yepê, Doo u ntââ ala p:aani módó daanî vy:u. Yepê, Tumu wo pyede, ye chêêpî knî y:oo y:oopê chaa kîgha nê.

Yesu Njedusalem tpémi yi dîy:o u ngwo doo mbê

⁴¹ Yesu p:uu Njedusalem modnyen:aa lêpî, Yesu ngê Njedusalem doo y:enê, u nuw:o p:uu doo kwo, u yoo u kwo ch:anê wo, wod:oo yi l:êê dîy:o doo mbê, myedoo tpyóókaa yiiyaa, * ⁴² apê, Ayii! Njedusalem tpémi ee! Apê, Lukwe dîy:o my:oo nmye pyede, daanmyi mya nê. Apê, Kópuni a nga wanmyi d:uu ngmê, M:aa ngê ntââ nmye wa a vy:u. Apê, Awêde wodmyi mya nê, ye pîdmyi

* **19:36:** 2 Kings 9:13 * **19:38:** Psalm 118:26 * **19:39:** Mát 21:14-16 * **19:41:** Njon 11:35; Luukí 13:34-35

châpu nê, M:aa ngê a ntââ nmye daapêdê vy:u. *
⁴³ Apê, Mu dini ghi ngê Lóma lede knî y:oo nmyi
 p:aa téli k:oo wa kaa ngmê, mbwa pw:ono maa
 ngmê wa a yé ngmê, mbêmê u ngwo wa lóó dmi,
⁴⁴ d:ud:umbiy:e wa vya nmyo, nmyi ngomo dé,
 nmyi p:aa u mbwa dé d:ud:umbiy:e wa dyênê t:oo,
 wa pwaa t:oo, chêêpîni knî y:oo nmyi wó tumo, yi
 p:uu ngmidi myedaadí ya. Apê, Yi kópu nmye wa
 pyódu, mu kópu u dîy:o nmyi Mbwámê dpîp:e mya
 ngópu.

*Yesu p:uu Chóó Lémi u ngomo mbwa kalê ngmê
 k:oo u ngwo kee dniye*

Mátiyu 21:12-17; Mak 11:15-19; Njon 2:13-22

⁴⁵ Yesu p:uu Chóó Lémi u ngomo mbwa kalê
 ngmê k:oo yimî kee dniye, apê, Pi knî y:oo tpile
 tp:oo mu pywupwi t:oo, kpêê yiyé u l:êê dîy:o. Apê,
 Yélini al:ii a dpodo nyédi, yoo mu dódó t:oo, yi ndapî
 mu chedêchedê t:oo. Yi kópu u l:êê dîy:o Yesu ngê a
 pw:oo too, ⁴⁶ Chóó Lémi u kópu Yisaya ngê n:ii a d:êê
 ngê, yi kópu ye vvyu, yepê, Puku yedê ala kópu mu
 tóó,

A ngomo kwéli a kwo,
 ngêpê tédê ngê choo ya,
 yepê, ngmênê kpaa tédê ngê dmye pyódu ngmê.

*

⁴⁷ U kuwó wéni knî yi k:oo Yesu ngê Chóó Lémi u
 ngomo mbwa kalê ngmê k:oo yoo doo ndiye kîgha
 dé. Kpêê yiyé pyu yoo yi kada pini yoo, déêpî pyu
 yoo, yoo yi kada pini yoo mye yi k:ii, u yi y:e doo
 kwo Yesu nmî vy:a, * ⁴⁸ ngmênê doo u ntââ ngê

* **19:42:** Mát 13:14; Lóma 11:8 * **19:46:** Is 56:7; Jer 7:11

* **19:47:** Njon 18:20

ye pyodo, mu kópu u dîy:o pi yintómu u kwo dneye ng:aa, kada pini knî y:oo u mo dêpê pyw:ee ngópu.
*

20

Yesu pini n:ii u pi mbêmê doo dpodo
Mátiyu 21:23-27; Mak 11:27-33

¹ Wo ngmê ngê Yesu Chóó Lémi u ngomo mbwa kalê ngmê k:oo doo kwo, yoo doo ndiye kîgha dé, u yi u ngwo doo kwo, Yoo yi nuw:o dmi nî ngmêê, Chóó Lémi kóó k:oo nî kaa té. Yi ngwo kpêê yiyé pyu yoo yi kada pini yoo, dêêpî pyu yoo, yoo yi kada pini yoo mye yi k:ii kwodonkwodo u kwo lee dniye, ² kwo, Chóó Lémi u ngomo nmî chóó nmo y:enê. Kwo, Kópuni nye d:uud:uu too, n:uu ngê nga vyu, u ngwo nye d:uud:uu too? Kwo, N:uu u pi mbêmê ye kópu yilí nye d:uud:uu ngê? ³ Yesu ngê yepê, Kópu nmye mwiyé ngmên:aa poopoo, yepê, a ka vyi yó, ⁴ n:uu u pi mbêmê Njon ngê pi mbwaa lêê u mênê dpîmo kmênêkmênê dé? Yepê, Chóó Lémi u pi mbêmê ó chóó u pi mbêmê? ⁵ Noko yepê, Ló kópu u kwo ngmanmî vyi? Noko yepê, Ala kópu u kwo nmo tpaê, Chóó Lémi u pi mbêmê, noko yepê, ala kópu nmo a tpaê, Lukwe dîy:o Njon ka dpîp:e kélîmî mbê dniye. ⁶ Noko yepê, Ala kópu u kwo nmo tpaê, Chóó u pi mbêmê, noko yepê, pi knî y:oo chêêpî ngê wa vya nmo, mu kópu u dîy:o yiné ye Njon Chóó Lémi u komo kapî pyu ngmê. ⁷ Yi kópu u l:êê dîy:o kede dniye, Yesu ka kwo, Pini n:ii u pi ngê a loo, nmî lama daa tóó. ⁸ Myenté, Yesu ngê

* **19:48:** Mát 21:46

yepê, Pini n:ii u pi mbêmê kópu yilí n:aa d:uud:uu ngê, nmye myedaanî vyi.

Yesu Nju tpémi yi kada pini kní yi p:uu u ngwo doo mgongo

Mátiyu 21:33-46; Mak 12:1-12

⁹ U kuwó dini ghi ngê Yesu ngê pi kní ye mgongo ngmê kwólu, yepê, Pi ngmê ngê wain kpê ngmê yó, pi ngmê kní ye yepê, A wain kpê ka dmyiné vwuwo, dini ghi n:ii ngê nt:u dê kaa knomomê, kígha dmyina a ngêêpî dé, dmyiné vyilêvyilê dé, wain u ngwo dmyiné l:âmol:âmo, kní a ka ngmêdmyina a dyede, woni nmyi nêni. Yepê, U kuwó dini ghi ngê yi pini ngê wain kpê a kuwo ngê, kn:aa p:aani loo, dye ghi daadî yi doon:aa ya. ¹⁰ Yepê, Wain kpê dini ghi n:ii ngê kyopwo wo, wain kpê chóó ngê u dpodo pyu ngmê dy:ââ ngê, kwo, A wain kpê mênê chi lêpî, u y:enê pyu kní y:oo a wain kní nga ngmêdo kê y:e, a ka dpo núw:o ngi. Yepê, Ngmênê yi pini dini ghi n:ii ngê wain kpê mênê mí ta, u y:enê pyu kní y:oo wain kní u kwo daa y:ee ngópu, yi pini mgímî ngópu, kpaka ngópu, wain kpê chóó ka módó mē dy:ââ ngópu. ¹¹ Yepê, U kuwó dini ghi ngê wain kpê chóó ngê u dpodo pyu myomoni dy:ââ ngê, yinté kópu mu ngmídi u ngwo myedê d:uu ngópu, dpodombiy:e kpaka ngópu, wain kpê chóó ka módó mye dy:ââ ngópu. ¹² Yepê, U kuwó dini ghi ngê pyoloni ye mye dy:ââ ngê, wain kpê y:enê pyu kní y:oo myemîné kpaka ngópu, ngm:ii kalê ngópu. ¹³ Yepê, U kuwó dini ghi ngê wain kpê chóó até yedoo nuw:o, apê, Ló kópu ngmanî d:uu? Apê, A tp:ee njini ye n:aa dyede. Apê, U nuu ghi a nódo ka tóó, doo u ntââ,

daamînê mb:ii ngmê. ¹⁴ Yepê, Ngmênê dini ghi n:ii ngê wain kpê y:enê pyu knî y:oo m:uu ngópu, noko yepê, Kî wain kpê chóó tp:oo. Noko yepê, Vya koo, yed:oo wain kpê nmo wa ghay. ¹⁵ Yepê, Wod:oo vya ngópu, ntóó chii mênê mî kée ngópu.

Yesu ye póó wo, yepê, Yi wain kpê chóó ngê ló kópu y:e angmê d:uu? ¹⁶ Yepê, Wa a lê, yi tpókni wa vya té, kn:aa yéli y:oo yi d:aa dmi u nkwo amênê kââdi ngmê. Yi mgongo danêmbum yedê w:ee ngópu, Yesu ka kwo, Doo u ntââ, ye kópu nmo kîngê pyódu. ¹⁷ Wod:oo Yesu ngê doo y:enê dé, ye póó wo, yepê, Yi kópu mumdoo nmye daawa pyódu? Yepê, Kópuni puku yedê a tóó, a w:ee yó. Yepê, Yi kópu ala, yepê,

Yi pââni ngomo wuwó pyu knî y:oo kée ngópu, yi yini pââ pw:eni ngê vyîlo mêyi pyodo. *

¹⁸ Yepê, Nê chêêpî kpiyé ntee tpile. Yepê, N:ii yi chêêpî kpiyé p:uu wa a lvêêdi, mbodo wa pwââ. Yepê, N:ii mbêmê yi chêêpî kpiyé wa a ghay, koo dyuu ngê wa pyódu. *

¹⁹ Yi ngwo dini ghi ngê dêêpî pyu yoo, kpêê yiyé pyu yoo yi kada pini yoo yi k:ii, u yi y:e doo kwo, Yesu nmî mgîmî, mu kópu u díy:o a w:ee ngópu, apê, Kî nmî p:uu a mgongo, ngmênê kêê u ngwo dêpê t:ee ngópu, mu kópu u díy:o pi knî ye nkîngê mbê dniye. *

Tákisi pywupwi u danêmbum

Mátiyu 22:15-22; Mak 12:13-17

²⁰ Doo u ntââ kada pini knî y:oo Yesu yoo vy:o daapî mgîmî ngópu, wod:oo dpodombiy:e dneye

* **20:17:** Psalm 118:22 * **20:18:** Is 8:14-15 * **20:19:** Luuki 19:47-48

y:enê, apê, Kn:aadi te kópu nmî ngópu ngma a tpaê knomomê, ye Lóma lede yoo yi kada pini ndîi ka yuu nmîné yémî, u ngwo wa kpada. Tu-mutumu pi knî u kwo ngmê dy:ââ ngópu, yepê, Dmyinên:aa dódó. ²¹ Wod:oo Yesu ka yi lee dniye, kwo, Mââwe. Kwo, Nmî lama ka tóó, Ndêndê ngê nye danêmbum. Kwo, Pi knî ye d:ee nkîngê yédi, ngmênê Chóó Lémi u kópu dyuu pi knî ye ndêndê ngê nye tpaê ngê. ²² Kwo, Nmo vyi ngi, kwo, nmî dêêpî kópu dyuu lónté a kwo, kwo, u ntââ Lóma tpémi yi king ndîi ka tákisi wanmî pywupwi, ó daanmî pywupwi? ²³ Ngmênê Yesu ngê yi kópu a w:ee ngê, apê, Kínga a dódó nê. ²⁴ Yepê, Táki ndapî a ngópu ngmê tpyé yó, ngmênî m:uu. U ngópu yi tpyé ngópu, ye póó wo, yepê, Ala ndapî p:uu n:uu u kââ ye tóó, n:uu u pi myeye tóó? Kwo, Lóma tpémi yi king ndîi u kââ u pi ye tóó mo. ²⁵ Wod:oo Yesu ngê yepê, Tpileni Lóma tpémi yi king ndîi ngmênêni, u kwo mêdmyinê yémî. Yepê, Tpileni Chóó Lémi ngmênêni, Chóó Lémi ka mêdmyinê yémî. ²⁶ Yoo yi ngîma u dódó ngê dêê dniye, kn:aadi te kópu daangmê vyu, wod:oo tumu yaa dniye, yi nyepênyepê u kópu ngê pyodo.

Pyidepyide u danêmbum

Mátiyu 22:23-33; Mak 12:18-27

²⁷ Yoo ngmê Yesu ka loo, yi yéli Sadyusi yoo. Yi nuw:o dmi alanté doo ya, apê, Pi dpî pw:onu, mêd:uuwodê pyidu. U yi y:e doo kwo, Yesu u pi nmî dyênê, u l:êê díy:o Yesu alanté dnye dódó. ²⁸ Yesu ka kwo, Mósisi ngê ala dêêpî kópu a d:êê ngê, apê, Pi angmê pw:onu, u kuknwe adî ya knomomê, yi tp:ee daadî ya knomomê, ye yi pini u mbwó ngê

yi kuknwe moo ndê ngê, u mbwó u l:êê dîy:o tp:ee angmê tpyé ngmê. * ²⁹ Kwo, Pi mbwémi pyudu doo ya, kaani yéé wo, tp:ee daa tpyó, u ngwo pwene. ³⁰ Kwo, Kaapeeni ngê yi kuknwe mê ndê ngê, yi pyópu ngê tp:ee myedêpê ngêêdî, kaapeeni yinté u nkwo mye pwene. ³¹ Kwo, Yi mbwémi knî yintómu yi pyópu mu ngmidi yinté dnye ny:ee, yintómu pw:oo dniye, tp:ee yi pyópu ngê dêpangmê ngî ngópu. ³² Kwo, U kuwó dini ghi ngê yi pyópu mye pwene. ³³ Kwo, Lukwe dîy:o pyidepyide u pi nye tpaê. Kwo, Yoo wa a pii knomomé, ye yi pyópu ngê lukwe angmê pyódu, ló pini u kpâm ngê amê pyódu? Kwo, Doo u ntââ, mu kópu u dîy:o yi mbwémi pyudu knî yi pyópu mu ngmidi p:uu yéé dniye.

³⁴ Yesu ngê yepê, Ala dini ghi ngê pyââ mââ numo p:uu a yéyéé nyédi, ³⁵ ngmênê Chóó Lémi ngê yélini yi p:uu wa a vyi, awo, Kî a yoo mb:aamb:aa, kpêênî u ngwo wa a pyidu té, kóo k:oo wa kaa té, yi yéli numo p:uu mêdaadnyi yéyéé. ³⁶ Yepê, Mêdaawa pw:oo dmi, mu kópu u dîy:o enjel ntee pini ngê adnyi ya. Yepê, Chóó Lémi tp:oo módó tp:oo mââ ngê adnyi ya, mu kópu u dîy:o kpêênî chóó wa a pyidu té. * ³⁷ Yepê, W:êê mâawe n:i ndêndê ngê nmye cháâchââ ngópu, Mósisî, yi pini pyidepyide p:uu myedoo a d:êê. Yepê, U puku yedê, ndê ngê yi tp:oo kwéli doo pîpî, Chóó Lémi p:uu ala kópu a d:êê ngê, apê, Chóó Lémi, Epîlaham u yâpwo, myenté tp:oo Yisak u yâpwo, myenté Yisak tp:oo Njakóp u yâpwo. * ³⁸ Yepê, Chóó Lémi yi

* **20:28:** Deut 25:5 * **20:36:** 1 Njon 3:1-2 * **20:37:** Ex 3:2-6

tpókni yi yâpwo, yi kópu u l:êê dîy:o, k:omo tpile a pw:oo dniye, ngmênê u kwo yi ghê dmi a pyede. Yepê, Chóó Lémi daa ntóó knî yi yâpwo, ngmênê n:ii dé yi ghê a pyede, vyîlo yi yéli yi yâpwo. *

³⁹ Dêêpî pyu ngmê knî y:oo kwo, Mââwe, yi póó ye mb:aamb:aa ngê chi vy:a, doo dóó nyoo. ⁴⁰ Yi ngwo póó u kwo daamu y:ee ngópu.

Pini n:ii Chóó Lémi ngê a ngmidi ngê, n:uu ntee pini ngê adî ya?

Mátiyu 22:41-46; Mak 12:35-37

⁴¹ Yesu ngê dêêpî pyu knî ye yepê, Lukwe dîy:o ala kópu nmye tpaépê ngmê, Pini n:ii Chóó Lémi ngê a ngmidi ngê, King Dépidi u tii nêdê pini ngmê?

⁴² Yepê, Yi pini kada a tóó, Dépidi u kuwó a tóó, mu kópu u dîy:o wéti u puku yedê Dépidi ngê ala kópu chóó a d:êê ngê, apê,

Chóó Lémi ngê a kada pini ka kwo,

Mi ndîî ngê n:aa pyépi, a wéni pee dpî yey, pi yintómu chi y:enê dé. *

⁴³ Yélini m:uu a l:êê té, dîyo anî vya té, nyi yodo u maknopwo wanî yé té.

⁴⁴ Yesu ngê yepê, Pini n:ii Chóó Lémi ngê a ngmidi ngê, Dépidi ngê apê, Yi pini a kada pini. Yepê, Yi kópu u l:êê dîy:o, yi pini daa Dépidi ntee pini, ngmênê pi knî yi pwo pini ntee pini.

Yesu pi knî ye dêêpî pyu yoo yi p:uu u ngwo doo danê

Mátiyu 23:1-36; Mak 12:38-40; Luukí 11:37-54

⁴⁵ Pi yilî yi ngópu Yesu ngê p:uu ndiye pyu knî ye yepê, ⁴⁶ Dêêpî pyu yoo yi nj:ii ngê kêê nangê

* **20:38:** Lóma 14:8-9 * **20:42:** Psalm 110:1

t:oo, n:ii knî y:oo u yi a kwo, Nmî pi dmi ndîi ngê pyaa we, nmî kpîdí dmi mb:aa kêlê nmî m:ii, pi knî y:oo mb:aamb:aa ngê pîdny:oo chââchââ nmo. Yepê, Yinté yéli ngêpê ngomo k:oo yi chók kada dp:uu yaa dmi, naa tédê yi chók kada myoon:aa yaa dmi. ⁴⁷ Yepê, K:omo tpile kuknwe dpî dóó t:oo, yi tpile dpî t:âmo t:oo, ngmênê pi knî yi ngîma Chók Lémi ka a ngêpê nyédi, ngêpê daadii ngê dpî pyódu t:oo. Yepê, K:omodanê pyu yoo. Yepê, Chók Lémi ngê yinté yéli dpodombiy:e wa kpada té.

21

Kuknwe ngmê ngê Chók Lémi ka tpileni y:ângo

Mak 12:41-44

¹ Yesu p:uu Chók Lémi u ngomo k:oo dnye ya, pi knî y:oo ndapî Chók Lémi ka kwéli dnye yémî. Yesu ngê doo y:enê dé, apê, Ndáápi knî y:oo ndapî ndîi yilî mu kéké ngmê. ² Kuknwe my:oo módó, apê, Ndapî kmono miyó njini adí kée. ³ Pi knî ye yepê, Ndêndê ngê kî kuknwe ngê ndapî ndîi yi kée, ndáápi knî y:oo tédê yi kée ngmê, * ⁴ mu kópu u díy:o yi yéli yi ngópu ndapî ndîi ye tóó, tédê yi kée ngmê, yepê, kî kuknwe u ngópu ndapî n:ii kmono dê tóó mo, vyílo dê yi kée dê, u ngópu mêtêdêmu tóó.

Yesu Chók Lémi u ngomo pw:oopw:oo p:uu u ngwo ye doo danê

Mátiyu 24:1-2; Mak 13:1-2

⁵ Yesu p:uu ndiye pyu knî ngmê Chók Lémi u ngomo p:uu dnye danêmbum, apê, Kî lóntoo chêêpî ngomo, k:uuchêm u tpile p:uu myeka pyede, apê,

* **21:3:** 2 Kódin 8:12

tpileni pi knî y:oo y:ee tumo, k:ii kî t:ee tumo. ⁶ Yesu ngê yepê, Ngomoni p:uu nmye danêmbum té, mu dini ghi ngê chedê ngê wa pyódu. Yepê, Chêêpî pywápê ngmê n:ii ngê kî ngomo a wuwó ngópu, mu dini ghi ngê numo u pwo u pwo daangmadî ya. Yepê, Kn:aa lede knî y:oo kî ngomo d:ud:umbiy:e wa pwaa ngmê. *

*Kópu dono yilí yi danêmbum
Mátiyu 24:3-14; Mak 13:3-13*

⁷ Yesu p:uu ndiye pyu knî ngmê Yesu ka póo dniye, kwo, Mââwe. Kwo, Chóó Lémi u ngomo ló dini ghi ngê wa a pw:oo ngmê? Kwo, Ló kópu ngmanmî ny:oo, nmî lama u ngwo wa yâa, nê, Yi kópu daa kêmakêma a pyodopyodo?

⁸ Yesu ngê yepê, Nmye mb:aamb:aa ngê dmyina a vuywo, pi ngmê ngê kîngî dóo nmyo. Yepê, Pi yilí wa a lê, a pi adnyi tpapê, nmyewo, Ala nê vyîlo. Nmyewo, Dini ghi n:ii nmo t:âât:ââ, ala yi dini ghi. Yepê, Ye ng:aa ngê kêê nangê t:oo. ⁹ Yepê, Dini ghi n:ii ngê l:êê pââ ndîi u pi ngmanmyi ny:ee ngmê, ó yoo yi kada pini knî yi p:uu amyidnyi l:êê, ye nkîngê ngê kêê nangê t:oo, mu kópu u dîy:o yinté kópu knî mwiyé angmêdnyi pyodopyodo, daawa têda dmi, yepê, ngmênê nangê vyi, Ala d:o kuwókuwó dini ghi. ¹⁰ Yepê, Kn:aa dyámê tpémi kn:aa dyámê tpémi yi p:uu adnyi l:êê, yepê, ¹¹ dyámê pee knî ngmê wadî ghêdê, pi yilí wa pw:oo dmi, daa ng:êêntómu m:uu wa ghîdí, yoo adnyi dómudómu, amyidnyi pwopwo, dye ghi knî ngmê ngê mbii ngmé ngê pi yilí adî néne. Yepê,

* **21:6:** Luukí 19:43-44

Nkîngê u kópu dé adnyi pyodopyodo, mbóó p:uu kópu ndî amyidnyi pyodopyodo.

¹² Yepê, Yi kópu yilí ghêlí daawa pyódu, pi dono knî y:oo u yi y:e adí kwo, Nê u yoo nmî chedê, yepê, u l:êê díy:o nmyi p:uu adnyi d:uu. Yepê, Adnyin:aa mgîmîmgîmî nmyo, ngêpê ngomo knî yi y:enê pyu knî y:oo adnyin:aa kóté kîgha nmyo, mbwa k:oo u ngwo adnyi kmîmî nmyo. Yepê, A l:êê díy:o king knî y:oo, kada pini knî y:oo amyidnyin:aa kóté kîgha nmyo. * ¹³ Yepê, A p:uu ye anmyin:aa danê. ¹⁴ Yepê, Nmyi kóté kîgha u l:êê díy:o, nmyi kópu dyuu u kadakada mwiyé kîdmyinêngê kapî, ¹⁵ mu kópu u díy:o a chóó a komo nmyi kwo ayin:aa kwo. Yepê, Nmyi nuw:o dmi a chóó wana a népwiñepwi, yélini nmyi p:uu adnyi d:uu, nmyi kóté kîgha ngê wa dêê dmi, yi pwo anmyin:aa a dimi. * ¹⁶ Yepê, Nmyi pye mí knî y:oo, nmyi tîdê mbwó knî y:oo, nmyi nêni knî y:oo, nmyi pyipe knî y:oo, y:oo adnyi ndyîkondyîko nmyo, nmyi vy:o woni knî u ngwo adnyi pwopwo. ¹⁷ Yepê, A l:êê díy:o pi yintómu knî ye wanmy:uu diya dmi, ¹⁸ ngmênê nmyi vy:o pi l:âmo daangmêwa a ngêpa. ¹⁹ Yepê, Kîdmyengê kede dmi, myekîdmyengê mb:ii nê, nmyi l:âmo dmi u nkwo daawa ngêpa. *

Lóma lede knî y:oo Njedusalem ghêlí dépê pw:oo ngópu, yi kópu p:uu Yesu u ngwo ye doo danêmbum

Mátiyu 24:15-21; Mak 13:14-19

²⁰ Yesu ngê yepê, Dini ghi n:ii ngê lede yilí knî y:oo Njedusalem wa a yina ngmê, u ngwo dpo w:ee yó, apii, Daa kêmakêma ala p:aani wunê

* **21:12:** Luukí 12:11-12
Hipîlu 10:36

* **21:15:** Dpodo 6:10

* **21:19:**

pw:oopw:oo ngmê. * 21 Yepê, Njuda Wee u kwo yélini adnyi ya, dpî mbêpê dniye, mbu knî yi vuywo dp:uu mbwolo dniye. Yepê, Yélini Njedusalem adnyi ya, dpî mbêpê dniye, yélini kn:aa adnyin:aa m:ii, Njedusalem mêmîngê diyé dmi. 22 Yepê, Yi dini ghi ngê a ntâa u ngwo wa a vy:ee ngmê, mu kópu u dîy:o kópuni yilî puku yedê a tóó, yi ngwo adnyi ntiyentiye dé. * 23 Yepê, Dini ghi n:ii ngê yi kópu wa pyódu, mbwili knî y:oo dpodo ndîi wa a pyw:ee ngmê, p:aa knî y:oo dpodo ndîi amyedê pyw:ee ngmê. Yepê, Nju tpémini ala wee u kwo adnyi ya, dono ndîi wa a pyw:ee ngmê, mu kópu u dîy:o Chóó Lémi yi p:uu adî d:uu. * 24 Yepê, Lede knî y:oo wa vya t:oo, woni kn:aa dyámê pee knî yi p:uu wa núw:o t:oo, y:i wop adnyin:aa dpodo. Yepê, Njedusalem d:ud:umbiy:e wa a pw:oo ngmê, yélini daa Nju tpémi dye ghi yintómu Njedusalem y:oo adnyi y:enê, u dî Chóó Lémi ngê wa vyi, awo, Yi yéli yi dye ghi machedê. *

Chóó Lémi u Pi Ndêndê dini ghi n:ii ngê wa a diyé Mátiyu 24:29-31; Mak 13:24-27

25 Yesu ngê yepê, Pi knî y:oo kópu ndîi d:ââ kââdî, pudu knî yi p:uu adnyi mumu dé, u ngwo wa nkîngê mbê dmi. Yepê, Chaa kwodo chaa kwodo vuywó ndîi ngê wa pyaa dmi, yi dnye dmi ndîi ngê wa pyaa dmi, yoo amyidnyi nkîngê. * 26 Yepê, Chóó Lémi ngê mbóó p:uu tpile dé yi dîné dmi wa ghêé té, pi knî y:oo awo, Dyámê mbêmê ló kópu ngma a pyodopyodo, nkîngê ngê y:ay:a wa pwiyé dmi,

* 21:20: Luukí 19:41-44 * 21:22: Luukí 23:27-31 * 21:23: 1 Kódin 7:26 * 21:24: Tpyuu 11:2; Lóma 11:25 * 21:25: Tpyuu 6:12-13

yed:oo wa a vyóó dmi. ²⁷ Yepê, U kuwó dini ghi ngê pi knî y:oo wa m:uu nê, wamye mya nê, awo, Chóó Lémi u Pi Ndêndê kîyedê pwiyé knî, u pi ndîi ngê dê pyódu, u wêdêwêdê ndîi ngê myaa pyódu, nkalî too pee dmi mbêmê ka kwo. * ²⁸ Yepê, Dini ghi n:ii ngê yi kópu yilí yi kn:ââ dmi adî chapî, dpî ghêédî dmyeno, mbóó p:uu dpî vyyu dmyeno, nmyi gha dmi mb:aamb:aa ngê dpî pyaa we, apii, Nmî Mbwámê kîyedê pwiyé knî. *

Yesu Njedusalem u pw:oopw:oo p:uu u ngwo doo mgongo

Mátiyu 24:32-35; Mak 13:28-31

²⁹ Yesu ngê p:uu ndiye pyu knî ye mgongo ngmê kwólu. Yepê, Kpêdê p:uu ngî nuw:o mbê dmyeno, myenté yi woni knî mye yi k:ii. ³⁰ Yepê, Dini ghi n:ii ngê kpêdê vyi dpî ghê, nmyi lama u ngwo dpî yââ, nmyimo, Daa kêmakêma nt:eemi wunê mbumu. ³¹ Yepê, Kpêdê ngê ntee nmye dpî vyi, Daa kêmakêma nt:eemi wunê mbumu, yepê, kópuni p:uu nmye nî danê, dini ghi n:ii ngê yi kópu wanmyi m:uu t:oo, yinté nmyi lama u ngwo wa yââ, anye, Daa kêmakêma Chóó Lémi ngê kóó k:oo a kapî nmo.

³² Yepê, Ndê kópu nmye ngmên:aa tpaépê. Yepê, Yélini ala ngwo a pyede, ghêlî daawa pw:oo dmi, Njedusalem p:uu kópuni nmye dí vyi, yi kópu mwiyé wa pyódu. ³³ Yepê, Mbóó dyámê chedê ngê wa pyaa knî, ngmênê a kópu dyuu chedê ngê daawa pyódu.

Kuwókuwó wéni u t:âât:ââ u danêmbum

* **21:27:** Tpyuu 1:7 * **21:28:** Lóma 13:11

³⁴ Yesu ngê yepê, Nmyi chóochóó nmye dmyina a vyyuwo. Yepê, Nté ndapî y:oo nmyi nuw:o dmi kîdangê y:ee ngmê, mbwaa ndanî ngê nmyi nuw:o dmi myekîdangê y:oo. Yepê, Kópuni dyámê mbêmê tpémi y:oo a nuw:onuwo t:oo, yi kópu knî y:oo nmyi nuw:o dmi kîdangê y:ee ngmê. Yepê, Yi kópu knî y:oo nmyi nuw:o dmi wa y:ee knomomê, ye kuwókuwó wéni daa nmyi lama wa d:ii. * ³⁵ Yepê, Chii ngê kpéé ntee dpî lvêêdí, yi wéni ngê yinté kîngê lvêêdí nmyo, mu kópu u díy:o pi yilí yintómu dyámê mbêmê yi wéni ye wa d:ii. ³⁶ Yepê, Namê mgeemgee, dye ghi yintómu dmyinê ngêpê, yi kópu knî yi vy:o mb:aamb:aa ngê paan:aa lee dmyeno, Pi Ndêndê u ngîma paan:aa ghê dmyeno.

³⁷ W:êênî Yesu ngê Chóó Lémi u ngomo mbwa kalê ngmê k:oo yoo dpîmon:aa ndiye kîgha dé, ntumokwodo dini ghi ngê p:uu ndiye pyu knî yi k:ii Njedusalem dnyimo a kuwokuwo, mbwini n:ii u pi Olipi, yi mbwini mbêmê dnyimo lêpî, kâa puu ghê y:i dnyimon:aa dpî. ³⁸ Mw:aandiye yintómu pi yilí Chóó Lémi u ngomo mbwa kalê ngmê k:oo u kwo mêdnyimo lêpî, y:i dnyimon:aa ng:aang:aa.

22

Kada pini knî y:oo Yesu u pwele u ngwo a châpwo ngópu

Mátiyu 26:1-5; Mak 14:1-2; Njon 11:45-53

¹ Nju tpémi y:oo yi naa ndîi daa kêmakêma dnye kuwo. Yi nááli u pi Mbîdédi Pywápê Ngmê u Naa, u pi mye Tp:ee Kaa W:êêw:êê u Naa. ² Dêêpî pyu knî ngmê, kpêê yiyé pyu yoo yi kada pini yoo yi

* **21:34:** Luukí 17:27; Lóma 13:13; Epeso 5:18; 1 Tes 5:3

k:ii Yesu u pwele yi ngwo a châpwo ngópu. U yi y:e dêpwo kwo, Yesu yoo vy:o nmî mgîmî, mu kópu u dîy:o pi knî ye dnyimo nkîngê.

Njudas ngê kada pini knî ye u ngwo vyu, yepê, Yesu kwódo ngê anî ghê

Mátiyu 26:14-16; Mak 14:1-11

³ Yesu u dyépi y:a mê miyó knî yi vy:o pi ngmêdoo kwo, u pi Njudas, Kédiyót pi. Yi dini ghi ngê Setan yi Njudas u mênê kee wo, ⁴⁻⁵ wod:oo kpêê yiyé pyu yoo yi kada pini knî ye loo, yepê, Yesu u vye u yi nmye a kwo. Yepê, Kwódo ngê anî ghê. Kada pini knî y:oo dini ghi n:ii ngê ny:ee ngópu, yi gha dmi mb:aamb:aa ngê pyodo, Njudas ka kwo, Wanmî yi, u ye ndapî nga anmo kê. U kuwó dini ghi ngê Chóó Lémi u ngomo t:âât:ââ pyu yoo yi kada pini yoo mye yi k:ii nipi dnyen:aa danêmbum, Yesu u mgîmîmgîmî u nuw:o ghi dyuu yidnya a pyw:êmî. ⁶ Njudas u nuw:o yi kópu ngmidi mbêmê doo ya, dye ghi doo y:enê, apê, Pi yilí kwéli daadí m:ii, Yesu kwódo ngê yi ngwo anî ghê.

Tp:ee Kaa W:êêw:êê u Naa u nté l:âmol:âmo

Mátiyu 26:17-19; Mak 14:12-16

⁷ Wéni n:ii ngê Mbîdédi Pywápê Ngmê u Naa dnyimo kuwo, Nju tpémi y:oo sipi tp:oo u ngwo dnyimo vye dé, Tp:ee Kaa W:êêw:êê u Naa nté u ngwo dnyimo l:âmol:âmo. ⁸ Yesu ngê Pita pini dê Njon dy:ââ doo, yepê, Choo lêpî, Tp:ee Kaa W:êêw:êê u nté kwéli nmîmo pîpî, tpile yilí y:i nmî kada nyi l:âmo nyoo. ⁹ Yesu ka póo knopwo, kwo, Tpile yilí ló y:i any:uu l:âmo? ¹⁰ Yepê, Njedusalem choo lêpî, pi ngmê ngê maa p:uu wunê pyépi dp:o, yi pini nkono mbwaa d:umu ngmêdpo mumu ngmê.

Yepê, U ngomo k:oo dpî ngm:êê nyoo, ¹¹ ngomo chók ka dp:uu pók cho, kwipi, Nyi mââwe ngê atédê dy:ââ nyo, ada, Naa u nté ló ngomo ghi k:oo wanm:uu ma, a p:uu ndiye pyu knî yi k:ii? ¹² Yepê, Yi ngomo chók ngê podo ngomo ghi ndîi dpò ngmêwunê kêmakêma, yepê, nmî ntââ tpile yilî yintómu y:i a tók. Yepê, Nmî naa nté y:i dp:uu lâmo nyoo. ¹³ Wod:oo p:uu ndiye pyu dê y:oo kada a y:ee ngópu, Njedusalem lee knopwo, kópuni Yesu ngê ye vyyu, yi tpile yilî mî m:uu ngópu, yi nááli u nté yi ngomo k:oo adí lâmo ngmê.

*Yesu u k:ii u kuwókuwó kmaapî u ngwo dóó ngópu
Mátiyu 26:20-30; Mak 14:17-26; Njon 13:21-30; 1
Kódin 11:23-25*

¹⁴ Kââdí dini ghi n:ii ngê gho, Yesu, u dyépi yoo yi k:ii, yi ngomo ghi k:oo mî kee dniye, kmaapî tédê yi yaa dniye. ¹⁵ Yesu ngê yepê, A mgîni vyîmî u dye ghi n:ii noo t:âât:ââ, u ya a nga dêpwo kwo, Yi kópu ghêlî k:ii a nga pyaa we. Yepê, Yi ngwo a nga wodê pyodo, ye ala Tp:ee Kaa W:êêw:êê u Naa nté nipi daapudu ma. ¹⁶ Yepê, Ala kópu ny:ee yó. Yepê, Ala a kuwókuwó nááli, a k:ii mēdaamunmî kê, u dí Chók Lémi ngê chók ada a y:enê nmyo. Yepê, Kópuni ala nááli u mgamê ngê a tók, ala yi kópu, Chók Lémi ngê nmî kn:ââ yoo Yichip tpémi yi kēe k:oo mwo a pw:ii too, apii. Yepê, Mu dini ghi ngê Chók Lémi ngê dono kwulo yinté d:ud:umbiy:e wa a pw:ii nmyo.

¹⁷ Wod:oo Yesu ngê kapî ngma a y:ângo, wain k:oo a pii ngê, kumu mbee ngê, Chók Lémi kwuno ngê, u dyépi knî ye yepê, Ala wain kapî a ngee yó, knîknî nda yó, ¹⁸ mu kópu u dîy:o wain daamunî

nda, u dî wéni n:ii ngê a pi ndîi ngê amî pyódu, pi yintómu anî y:enê, kmaapî ndîi u ngwo anm:uu dóó. ¹⁹ U kuwó dini ghi ngê mbîdédi a ngêêdî, Chóó Lémi kwuno ngê, puwâ, p:uu ndiye pyu knî ye y:ângo, yepê, Ala a chóóchóó, nê, nmye yed:a kê. Yepê, Kópuni dî d:uu, myedmyinê d:uud:uu, a mgamê ngê choo ya. * ²⁰ Kmaapî u kuwó dini ghi ngê kapî mêtê y:ângo, wain k:oo a pii ngê, ye y:ângo, yepê, Ala a wêê. Yepê, Nmyi l:êê dîy:o wêê a p:uu wa pwii, Chóó Lémi ka kââdî te kamî ngê yinê wa a kââdî nmyo. * ²¹ Yepê, Ngmênê nmyi vy:o pini mu ngmidî kuu. Yepê, K:omo tpile u k:ii nipi nmo kmaapî té, ngmênê daa kêmakêma yi pini a kwódo ngê a wowo. * ²² Yepê, Chóó Lémi ngê kópuni a p:uu ló dini a vvu, yi kópu ndêndê ngê a pyodopyodo, ngmênê pini n:ii a kwódo ngê a wowo, d:ud:umbiy:e choo nkîngê. ²³ Wod:oo noko dnye póó, noko yipu, Nmî vy:o pini n:uu ngê kí kópu a d:uud:uu?

Lémilémi u danêmbum

²⁴ U kuwó dini ghi ngê Yesu p:uu ndiye pyu yoo noko dnye kwopwepe, noko yipu, Yesu u kuwó n:uu ngma tóó, nmî kada pini ngê vyîlo ayi pyódu. ²⁵ Yesu ngê yepê, Yélini daa Nju tpémi, yi vy:o yélini kada pini ngê dpî pyaa dmi, a lémilémi nyédi, yi chóó yi pi dmi a kmîmî tumo, apu, Nmo yoo yi mbwámê dé. ²⁶ Yepê, Ngmênê yi kópu nmyi vy:o kîngê ya. Yepê, Tp:ee ngê pyââwe mââwe ntee a chââchââ too, nmyi vy:o pini n:ii u pi ndîi ngê dê pyaa knomomê, yi pini ngê u tîdê mbwó yoo

* **22:19:** Luuki 24:30 * **22:20:** Jer 31:31-34 * **22:21:** Psalm 41:9; Njon 13:21-22

yinté myechoo chââchââ dé. Yepê, Pini n:ii nmyi kada adî kwo, u tîdê mbwó yoo myechoo ngêêpî dé. * 27 Yepê, Nee k:oo ló pini yi lémi ndîî, n:ii a lîme yédi, ó n:ii a mbiye yédi? Yepê, N:ii a lîme yédi, yini lémi ndîî, apii, ngmênê nmyi vy:o dênoo lîme, myedênoo lémilémi. Yepê, Yinté myedmyinê d:uud:uu, lémilémi ngê kêê nangê t:oo. *

28 Yepê, Ngmênê mu dini ghi ngê nmyi pi dmi ndîî ngê wa pyódu. Yepê, K:omo tpile a tókótókó tédê pi knî y:oo a pi tédê ngê a pyódu ngópu, ngmênê dpîp:e kuwo noo, nmyi pi dmi tédê ngê myedê pyódu ngópu. 29-30 Yepê, M:aa ngê ntee a ngmidi noo, yoo yi kada pini ngê a pyódu noo, yepê, yinté mu dini ghi ngê Yisîléli tpémi yi yoo dyêêdí y:a mê miyó wanmyi y:enê dé. Yepê, Yi dini ghi ngê a kêê k:oo nipi anmîn:aa yakmaapî.

Yesu ngê Pita ka u wópuwópu u pi u ngwo vyu Mátiyu 26:31-35; Mak 14:27-31; Njon 13:36-38

31 Yesu ngê Pita ka kwo, Saimon. Kwo, Ala kópu ngî nyeni. Kwo, Setan ngê wunê kêda ch:ee nmyo, u yi u ngwo a kwo, Nê tókó té. * 32 Kwo, Ngmênê l:êê dîy:o kîn:aa ngêpê yédi, k:omo tpile nyinê wópuwópu nê, ngmênê ngêlîmî a ka d:ud:umbiy:e chedê ngê daawa pyódu. Kwo, Dini ghi n:ii ngê a ka aményinê tpélimbiy:e, m̄wó yoo dpî wêdêwêdê kalê té, yi kêlîmî ndîî ngê dpî pyódu ngi. * 33 Pita ngê kwo, A Lémi, daanê wópu ngi. Kwo, K:omo tpile mbwa k:oo wa km:êê ngi, a k:ii amy:ii kee knî, k:omo tpile l:êê dîy:o wa vya nê, myedaanê wópu

* 22:26: Mát 23:11; Mak 9:35 * 22:27: Njon 13:12-15 * 22:31: Njópi 1:6-12; 2:1-6; 2 Kódin 2:11 * 22:32: Njon 17:9-15; 21:15-17

ngi. ³⁴ Yesu ngê kwo, Pita. Kwo, Ndê kópu nga ngmên:aa tpaépê. Kwo, Kêmkê m ghêlî k:ii daawa kââ, pyolo nyinê wópuwópu nê, pi knî ye ala kópu nye tpaépê, yenye, Ye pini daa a lama pini.

Yesu dye ghi kamî p:uu u ngwo doo danêmbum

³⁵ Yesu ngê yepê, Dini ghi n:ii ngê p:aani p:aani munî dy:ââ nmyoo, nmyi tpile dpîp:engmê núw:o ngópu, ndapî dpîp:e núw:o ngópu, nmyi yi dópo kn:aani myedpîp:e núw:o ngópu, yepê, lukwe, tpile ngmê u p:aa nmye ngmêmî yó? Kwo, Kêle, u ntââ mbêmê nmeen:aa ya, yoo mb:aamb:aa ngê nmo dnya a vuywo. * ³⁶ Yesu ngê yepê, Ngmênê dye ghi kamî ngma ala, yinté nmye mêdaamudnya a vuywo. Yepê, N:ii u ngópu paambwi u tpile n:ii a pyede, dpî núw:o teñe, n:ii u ngópu ndapî a tóó, myoo núw:o ngê. Yepê, N:ii u ngópu l:êê taa daa tóó, u nkwo kpîdí pi ngmê ka dpî y:ee ngê, u kwo wa pwila, u l:êê taa u ngwo ngmêpaa pwila ngê, ³⁷ mu kópu u dîy:o kópuni a p:uu ló dini a d:êê ngópu, pi knî y:oo a ntiyentiye ngmê. Yi kópu ala,

Yi pini p:uu pi knî y:oo wa vyi ngmê, Pi dono yila.
*

Yepê, Kópu yilî n:ii a p:uu a d:êê tumo, pi knî y:oo a ntiyentiye t:oo. ³⁸ P:uu ndiye pyu knî y:oo kwo, Nmî Lémi. Kwo, Nmî l:êê taa miyó ala. Yesu ngê yepê, Yinté danêmbum munto.

Yesu Nketsemane u ngwo doon:aa ngêpê

Mátiyu 26:36-46; Mak 14:32-42

³⁹ Yesu, p:uu ndiye pyu yoo yi k:ii, mgîdí vy:o ntee dnyimo lêpî, yi mgîdí ngê yinté mye lee dniye,

* **22:35:** Luukí 9:3; 10:4 * **22:37:** Is 53:12; Luukí 22:52; 23:32-33

Njedusalem a kuwo ngópu, mbwini n:ii u pi Olipi, yi mbwini mbêmê lee dniye. ⁴⁰ Dini ghi n:ii ngê taa dniye, Yesu ngê yepê, Dmyinê ngêpê, nmyi tókótókó ndîi ngê daapaa pyaa we. ⁴¹ Wod:oo a kuwo too, ntee daa kuughê loo, yu mbodo dê y:e y:i mî ghê wo, y:i doon:aa ngêpê. ⁴² U Mî ka kwo, M:aa. Kwo, U ntââ ala dono u mbwaa daanî nda? Kwo, Ngmênê ngwépi daanî puwâ. Kwo, K:omo tpile ala kópu u ya a nga daa kwo, ngmênê a nga dpî d:uu ngi, mu kópu u dîy:o a kada nye tóó. ⁴³ Wod:oo enjel ngmê mbóó p:uu a ndê wo, Yesu yimi mê wêdêwêdê kwólu. ⁴⁴ U nuw:o dyênê wo, u ghê a kee wo, dpodombiy:e modoo ngêpê, wod:oo kiyé t:ââ u ngwo yedoo ya.

⁴⁵ U kuwó dini ghi ngê ngêpê yedê kêlî ngê, p:uu ndiye pyu knî ye yi diyé wo, dpî tédê m:uu too, mu kópu u dîy:o yi nuw:o dmi d:ud:umbiy:e dono ngê pyodo. ⁴⁶ Wod:oo yepê, Lukwe dîy:o nmye dpî té. Yepê, A pii dmyeno, dmyinê ngêpê, nmyi tókótókó ndîi ngê daapaa pyaa we.

Yesu u ngwo mgîmî ngópu

Mátiyu 26:47-56; Mak 14:43-50; Njon 18:1-11

⁴⁷ Yesu ngê danêmbum ghêlî daa chedê ngê, wod:oo lede yoo taa dniye, Njudas yi kada doo kwo, pini n:ii Yesu p:uu ndiye pyu y:a mê miyó knî yi vy:o pwii wo, Yesu yinê dóó. Dini ghi n:ii ngê taa dniye, Njudas Yesu ka loo, Nju tpémi yi chipéchipé ngê Yesu u ngwo a chipé ngê, n:uu Yesu kpââ pee p:uu dyíngo. ⁴⁸ Ngmênê Yesu ngê kwo, Lukwe dîy:o chipéchipé mbêmê Chóó Lémi u Pi Ndêndê pi dono knî ye nyinê kêmakêma? ⁴⁹ Yesu p:uu ndiye pyu knî y:oo dini ghi n:ii ngê a w:ee ngópu, apê, Yesu awêde

a mgîmîmgîmî ngmê, wod:oo Yesu ka póo dniye, kwo, Nmî Lémi, yi p:uu l:êê kmêle, apii? ⁵⁰ Wod:oo ngmê ngê u taa a ngêêdî, apê, Lede yoo nî vya té, apê, ngmê mbwámê nê châpwo, ngmênê kn:aadi ngê, u wéni pee ngwene ngópu. Yi lede kpêê yiyé pyu yoo yi kada pini u dpodo pyu ngmê. ⁵¹ Ngmênê Yesu ngê yepê, Yi p:uu l:êê munto, wod:oo yi lede ngwene mê kââ.

⁵² Yélini Yesu u mgîmîmgîmî u l:êê dîy:o a lee dniye, kpêê yiyé pyu yoo yi kada pini yoo, Chóo Lémi u ngomo t:âât:ââ pyu yoo, kada pini yoo mye yi k:ii, yi yéli ye Yesu ngê yepê, D:aa l:êê pyu ngmê. Yepê, Lukwe dîy:o kaa taa kêlê a ka dmyinê lee dmi. ⁵³ Yepê, Wo yilî yi k:oo Chóo Lémi u ngomo mbwa kalê ngmê k:oo nmyi vy:o kînoo a kwo, yi nîmon:aa dêêpî. Yepê, Lukwe dîy:o y:i w:êênî dpîp:e mgîmî noo. Yepê, Nmyo mgîdí u yoo, Setan ka nmye ng:aa té, mgîdí vy:o dmye mgîmî nê.

Pita ngê Yesu u ngwo a wópu ngê

Mátiyu 26:57-58,69-75; Mak 14:53-54,66-72

Njon 18:12-18,25-27

⁵⁴ Dini ghi n:ii ngê Yesu mgîmî ngópu, kpêê yiyé pyu yoo yi kada pini ndîî u ngomo k:oo núw:o ngópu, u kóté kîgha u l:êê dîy:o. Pita ngê doo yâmuyâmu dé, tumutumumu yi kuwó doo a kwo, daa chono doo a paa, wod:oo yi ngomo mbwa kalê ngmê k:oo myimî kee wo. ⁵⁵ Nkuwo u l:êê dîy:o ndyuw:e ndîî y:i ngmê kpê ngópu, Pita u k:ii ndoo chedê yaa dniye. ⁵⁶ Dpodo módó ngmê ngê ndyuw:e u wo Pita yi módu, doo y:enê, pi knî ye yepê, Pini n:ii dmyinê núw:o ngmê, kî pini p:uu kîdpîmo ya. ⁵⁷ Ngmênê Pita ngê a wópu ngê, kwo,

Kí dmaâdí, ye pini daa a lama pini. ⁵⁸ U kuwó dini ghi ngê pi ngmê ngê myeyí módu, kwo, Nyi wu pini p:uu ndiye pyu ngmê. Ngmênê Pita ngê kwo, Kí pini, nê kuu. ⁵⁹ Daa ndîi dye ghi yimí loo, pi m:uu ngê u pyipe knî ye yepê, Kí pini nmo ka k:omodanê, u dnye ngî ny:ee yó, Nkálili pi nmye yila, yi dnyeni nmye ka kîgha. ⁶⁰ Ngmênê Pita ngê kwo, Kí pini, kópuni p:uu a ka nye danê, a lama daa tóó. Danêmbum ghêlî dêpê kêlî ngê, wod:oo kêmkêm ka wo. ⁶¹ Yesu yi ngwo Pita ka diyé wo, doo y:enê, wod:oo Pita ngê nmî Lémi u kópu mē nuw:o kwólu, apê, Ala kópu a ka moda vyi, Kêmkêm ghêlî k:ii daawa kââ, pyolo nyiné wópuwópu nê, ⁶² wod:oo Pita u gha d:ud:umbiy:e dyênê wo, kuwa pwii wo, y:i doon:aa mbê.

Yesu u ngwo dnye nkwitinkwiti

Mátiyu 26:67-68; Mak 14:65

⁶³ Yélini yi kêê k:oo Yesu doo kwo, yi yéli y:oo dnye nkwitinkwiti, myednye kpakakpaka. ⁶⁴ Dini ghi n:ii ngê dnye nkwitinkwiti, kpîdí pee ngê u ngwolo dê wópu dumo, u nkwo dnye vye, kópu, N:aa dê vya ngi? Kópu, Chi dípî. Kópu, W:ii Chóó Lémi u komo kapî pyu ngmê, ye pini n:ii ngê dê vya ngi, u pi nmo pîchi vyi. ⁶⁵ U pi dyênê ngópu, daa gha kópu u kwo yilî vyi ngópu.

Nju tpémi yi kada pini knî y:oo Yesu u ngwo kóté kalé ngópu

Mátiyu 26:59-66; Mak 14:55-64; Njon 18:19-24

⁶⁶ Dini ghi n:ii ngê wa wo, Nju tpémi yi kada pini yoo, kpêê yiyé pyu yoo yi kada pini yoo, dêêpî pyu yoo yi k:ii, nipi a da wo, Yesu u ngwo dnye kóté kîgha. ⁶⁷ Kwo, Pini n:ii Chóó Lémi ngê a ngmídi ngê,

n:ii nmo t:âât:ââ, nyi vyîlo y:ii kwo knomomê, ye nmo vyi ngi. Yepê, Nmye n:aa tpaê knomomê, Ala nê vyîlo, ye a ka daanmyinê kêlîmî mbê dmi. * ⁶⁸ Yepê, Myenté, nmye n:aa póo knomomê, kópu a ka myedaanmyinê vyi ngmê, ⁶⁹ ngmênê daa kêmakêma Pi Ndêndê Chóó Lémi u nkîgh:ê wumê yââyââ, u ngwo anmyinê w:ee ngmê, anye, Kí Chóó Lémi u che p:ââ pee. * ⁷⁰ U kwo póo dniye, kwo, Mumdoos nyi Chóó Lémi Tp:oo? Yepê, Nmyi chóo kîdmye vyi ngmê. ⁷¹ Wod:oo noko yepê, Kí pini u châpwo pyu u yi nmo daamu a kwo, chóochóo kêdê ndyîko, chóo u kópu dyuu nmî chóo kudu ny:oo, u yi u ngwo a kwo, Chóó Lémi u d:aa nê kââdí. Noko yepê, Pw:oo we, daadî ya.

23

Yesu Paléti ka u ngwo núw:o ngópu

Mátiyu 27:1-2,11-14; Mak 15:1-5; Njon 18:28-38

¹ Kada pini yintómu yi ngwo a ghêêdí dniye, Lóma lede yoo yi kada pini ndîi Paléti ka Yesu núw:o ngópu, ² p:uu yipe tee kn:ââ yi ngwo a chaa ngópu, kwo, Ala pini aténgê dp:o mgîmî, pi knî ye ala kópu a tpaê ngê, yipu, Kada pini n:ii Lóma wunê tóo, tákisi u kwo namê pywupwi. Kwo, Yi kópu mbêmê pi yilî da pyidu té, u yoo vy:o u ngwo dê kaa té. Kwo, Ala kópu ye mye tpaê ngê, Chóó Lémi ngê a ngmîdi noo, nmyi king ngê wunê pyépi nê. * ³ Paléti ngê p:oo ngê, kwo, Mumdoos nyi Nju tpémi yi king? Yesu ngê kwo, Nýóó kîchi vyi. *

* **22:67:** Njon 10:24-26; 3:12; 8:45 * **22:69:** Dpodo 7:56

* **23:2:** Luukí 20:20-26 * **23:3:** 1 Tim 6:13

⁴ Wod:oo Paléti ngê kpêê yiyé pyu yoo yi kada pini yoo, pi yilí yi k:ii, yepê, Ala pini u kpadakpada u kópu d:oo ngmê pyw:ângo. ⁵ Ngmênê Paléti ka dyaa dnye chedêchedê, kópu, Pi yilí wunê pyidupyidu too, dnyinté wunê tpyuu té. Kópu, Nkálili Wee u kwo kn:ââ a chópu, Njuda Wee u kwo p:aani p:aani yoo myemênê pyidu too, u dí ala Njedusalem my-imí ta.

Paléti ngê Antipas Helodi ka Yesu u ngwo dy:ââ ngê

⁶ Dini ghi n:ii ngê Paléti ngê yi kópu yi nyongo, pi kní ye póo wo, yepê, Mumdoos ala pini Nkálili pi? Kwo, Nyââ, Nkálili a ndê wo. ⁷ Dini ghi n:ii ngê Paléti ngê a w:ee ngê, apê, Yesu Helodi kóo k:oo pini ngmê, wod:oo Helodi ka dy:ââ ngê, mwada p:aani pee. Yi ngwo Helodi Njedusalem naa tédê myedoo ya. * ⁸ Helodi ngê Yesu yi módu, u gha mb:aamb:aa ngê pyodo, mu kópu u dîy:o u pi ló dini a nyongo, dye ghi daadî u yi u ngwo doo kwo, Ní m:uu, mbwudu a ngópu ngmê chaa ngê. * ⁹ Wod:oo Helodi ngê Yesu doo póópóo, ngmênê Yesu ngê kópu u kwo daangmê vuu. ¹⁰ Kpêê yiyé pyu yoo yi kada pini yoo, dèépí pyu yoo mye yi k:ii, dpodombiy:e ghê dniye, Yesu p:uu yipe tee kópu yilí t:ee ngópu. ¹¹ U kuwó dini ghi ngê Helodi u lede kní yi k:ii, Yesu dnye nkwitinkwiti, d:ud:umbiy:e daa châpu ngópu. Kpídí mb:aa u mbwo ngmê t:ee ngópu, Paléti ka u ngwo mê dy:ââ ngópu. ¹² Yi wéni ngê Paléti pini dê Helodi numo pyipe ngê mê pyaa knopwo, mu kópu u dîy:o Paléti ngê Helodi châpu

* 23:7: Luukí 3:1 * 23:8: Luukí 9:9

ngê, kóo k:oo pini u kwo ngmê dy:ââ ngê. Mwiyé noko dpîmo a diya.

*Paléti ngê Yesu u vyeê tédê u ngwo dy:ââ ngê
Mátiyu 27:15-26; Mak 15:6-15; Njon 18:39-19:16*

¹³ Paléti ngê kpêê yiyé pyu yoo yi kada pini yoo, yoo yi kada pini yoo, pi yilí mye yi k:ii, nipi mêtê danê ngê, ¹⁴ yepê, Ala pini a ka kídmyinê ñuw:o ngmê, a ka kídmye vyi ngmê, a ka nyimu, Yoo yilí kíyedê pyidupyidu té, chóó u pee ngê ka kapî té. Yepê, Wunê nmyi ngópu kídî kóté kwolo, pwopwo u kópu p:uu d:oo ngmê pyw:ângo, ¹⁵ Helodi ngê yinté kópu p:uu myedoo pyw:ângo, a ka kîmêda dy:ââ. Yepê, Pwopwo u kópu p:uu daa t:a mo daa t:a. ¹⁶ Yepê, A lede knî y:oo a kpakakpaka ngmê, yed:oo n:aa pw:iipw:ii. ¹⁷ M:ââ k:oo Nju tpémi yi naa ndî u dye ghi ngê, yélini mbwa k:oo dnyimo kwo, Paléti ngê ngmêdpîmo pw:iipw:ii, apu, Nju tpémi yi nuw:o dmi mb:aamb:aa ngê paa pyaa we. Pini n:ii u pi pi knî y:oo u kwo dnyimo tpapê, yini yidpîmo pw:iipw:ii. ¹⁸ Paléti ngê u yi doo kwo, Yesu nî pw:ii, ngmênê pi yintómu dpodombiy:e u kwo mbó dniye, kwo, Daanyi pw:ii. Kwo, Vya ngi. Kwo, Mbadapas yi pw:ii ngi. ¹⁹ (Yi Mbadapas ngê u yi doo a kwo, Lóma lede yoo nmî ngm:ii kalé té. U yoo yi kada mwiyé a ghê wo, Lóma lede woni a vya tumo, u l:êê dîy:o u yoo knî yi k:ii mbwa k:oo u ngwo kee dniye.) ²⁰ Paléti ngê u yi doo kwo, Yesu nî pw:ii, wod:oo pi knî ye mbwolo, yepê, Kêle. Yepê, Yesu vyílo yinî pw:iipw:ii, ²¹ ngmênê pi knî y:oo dpodombiy:e kwo, Kîdosi íedê t:ee ngi. Kwo, Pw:oo we, daadî ya.

²² Paléti pyolombó ye mê póo wo, yepê, Ló dono kópu ndîi ngmê d:uu ngê? Yepê, Pwopwo u kópu p:uu d:oongmê pyw:ângo. Yepê, A lede knî y:oo a kpakakpaka ngmê, yed:oo n:aa pw:iipw:ii. ²³ Ngmênê Paléti ka dédnye ng:aa, dpodombiy:e u kwo modnye kââ, kópu, Kîdosi ñedê t:ee ngi. Yinté dnye kââ ee, u dî yi pono mî vyápê wo, ²⁴ lede knî ye yepê, kîdosi ñedê nyi t:ee yó. ²⁵ Paléti yi pono vyápê wo. Pini n:ii l:êê pyu ndîi Mbadapas, pi vye u l:êê dîy:o mbwa k:oo mwiyé a kee wo, pwopwo y:i doon:aa t:âât:ââ, yi pini pw:ii ngê, ngmênê Yesu u vye tédê dy:ââ ngê.

Yesu kîdosi ñedê u ngwo t:ee ngópu

Mátiyu 27:32-44; Mak 15:21-32; Njon 19:17-27

²⁶ Lóma lede knî y:oo Yesu u vye tédê núw:o ngópu. Maa p:uu pi ngmê m:uu ngópu, u pi Saimon, Sadéni pi, Njedusalem doo lêpî. Lede knî y:oo yi pini mgîmî ngópu, Yesu u kîdosi u kîgha yé ngópu, kwo, Kî pini u kîdosi dnyinê ngi. Wod:oo Yesu u kuwó doo kwo, u kîdosi doo dnyinêdnyinê.

²⁷ Pi yilî yi kuwó doo kwo, dnye yâmuyâmu dé. Pyââ knî yi vy:o my:oodoo kwo, Yesu u l:êê dîy:o dnye mbê. ²⁸ Yesu ye mênê diyé wo, yepê, Njedusalem pyââ yoo. Yepê, A l:êê dîy:o mbê mu yé yó, nmyi chóo nmyi l:êê dîy:o dmyinê mbê, nmyi tp:ee dmââdîma yi l:êê dîy:o myedmyinê mbê. ²⁹ Yepê, Dye ghi ngmê kîyedê pyiyé knî, yi ngwo nmyi kpadakpada ndîi wanmyinê pyw:ee ngmê. Yepê, Dini ghi n:ii ngê nmyi tp:ee dmââdîma nmyi ngópu adnyi vye dé, ala kópu wanmy:uu vyi ngmê, anye, L:omo m:aa tpamê wo, a tp:ee l:omo m:aa tpyó.

³⁰ Yepê, Yi ngwo nkîngê ngê y:ay:a wanmyi pwiyé

dmi, u yi nmye adî kwo, anye, Mbu nmî pwo a vyuwó dniye, límîlímî ngê u ngwo p:oo pw:oo dmi.

* ³¹ Yepê, Ala lede yoo yi p:uu dênoo d:uu, ngmênê dono a nga a d:uud:uu ngmê. Yepê, Dini ghi n:ii ngê yi p:uu anmyin:aa d:uu, angêntoo dono u nkwo nmye angmê d:uu ngmê.

³² Pi mê miyó yi vyee têtê mye núw:o dumo, pi dono dê. ³³ Kwéli lee dniye, yi ghi u pi Mbodo Dînê. Yesu kîdosi nédê y:i mî t:ee ngópu, pi dono dê kîdosi nédê y:i myimî t:ee dumo, woni u wéni pee t:ee ngópu, woni u t:anê pee t:ee ngópu. ³⁴ Yesu ngê u mî ka kwo, M:aa. Kwo, Kî yéli y:oo kópuni a nga dê d:uu ngmê, daa yi lama dê d:uu ngmê. Kwo, Yi kópu m̀odo kn:ââ vyuwó dpî kée ngi, mênangê ngî. Yesu u kpídî yêê tumo, yi kpídî knî yi l:êê dîy:o dnye ng:oo, noko yepê, Alani nanê wa a ngî, woni nanê wa a ngî? * ³⁵ Yélini y:i doo kwo, yi yéli y:oo dnye y:enê. Yi ngópu Nju tpémi yi kada pini knî y:oo dnye nkwitinkwiti, noko yipu, Mumdoó Chóó Lémi ngê kî pini a ngmidi ngê, yoo ntee doo ngêêpî dé, ye chóóchóó yinté mye ngee ngê. * ³⁶ Lede knî y:oo myednye nkwitinkwiti, k:omo ngê wain u kwo dnye dp:eedp:ee, ³⁷ kópu, Mumdoó nyi Nju tpémi yi king, ñyóóchóó mê ngee ngi. ³⁸ U pwopwo u nt:u kópu kîdosi nédê u pwo t:ee ngópu, apê, Nju tpémi yi king.

³⁹ Pini n:ii dê u nkîgh:ê t:ee dumo, ngmê ngê kwo, Chi dîpî. Kwo, Nyi lónté kada pini. Kwo, Mumdoó Chóó Lémi ngê a ngmidi nyoo, ye ñyóóchóó mê ngee ngi, mye ngee nyédi. ⁴⁰ Ngmênê woni ngê

* **23:30:** Hos 10:8; Tpyuu 6:16 * **23:34:** Mát 5:44; Psalm 22:18

* **23:35:** Psalm 22:7-8

yi kópu u kwo kwódu ngê, kwo, U kwo kidimê mbumu. Kwo, Lukwe, Chóó Lémi ka d:ii nkîngê? Kwo, U ngmidi ngmê u pi vyîlo y:ii nkwitinkwiti. Kwo, Nipi nganmo mgîní vyîmî té. ⁴¹ Kwo, Kópuni nyi kn:aadi too, u dîy:o nye mgîní vyîmî mo, ngmênê kî pini ngê kópu daangmê kn:aadi ngê. Kwo, Lukwe dîy:o nye nkwitinkwiti. ⁴² Yesu ka kwo, Yesu, dini ghi n:ii ngê king ngê anyi pyódu, ngêê k:oo dpî kaa nédi. ⁴³ Yesu ngê kwo, Ndê kópu nga ngmên:aa tpaépê, awêde ghi mb:aa nipi nye lêpî mo.

Yesu kîdosi ñedê u ngwo pwene

Mátiyu 27:45-56; Mak 15:33-41; Njon 19:28-30

⁴⁴ Yi dini ghi ngê kââdî mbóó ñukñîñukñî p:uu doo kwo, yi dyámê pee mbêmê mgîdí a ghay wo. Dini ghi n:ii ngê kââdí ngê liy:aa pyile a kuwo ngê, mê wa wo. * ⁴⁵ Yi dini ghi ngê Chóó Lémi u ngomo k:oo kpîdí ndîi n:ii doo ya, yi kpîdí ngê yoo yi maa dpîmo nkokonkoko, apê, Chóó Lémi u yâpwo ghi k:oo daapaa nî dniye. Yesu kîdosi ñedê dini ghi n:ii ngê pwene, wod:oo yi kpîdí chóó mîné chaa wo, châpwochâpwo ngê nkwodo a yaa wo, knâpwo dí. * ⁴⁶ Yesu kîdosi ñedê modoo ya, u mî ka dpodombiy:e ka wo, kwo, M:aa, a ghê dmi nga d:a kê, a ngini. Yi kópu yi vyyu, wod:oo pwene. ⁴⁷ Lede n:ii knî y:oo Yesu kîdosi ñedê t:ee ngópu, yi lede yoo yi mââwe ndîi kîdosi u nkîgh:ê doon:aa kwo. Dini ghi n:ii ngê Yesu u ngópu pwene, Chóó Lémi chaa kwólu, apê, Kî ndêndê ngê pi mb:aa, u kn:aadi te kópu daa tóó. ⁴⁸ Pi yilî, n:ii knî y:oo Yesu u pwopwo tédê dnyen:aa

* **23:44:** Luukî 18:31; Amos 8:9 * **23:45:** Hipîlu 9:2-3,6-8

y:enê, dini ghi n:ii ngê yi ngópu pwene, yi nuw:o dmi dono ngê pyodo, u l:êê díy:o dnye yii, yi p:aa pee p:aa pee mé diyé dniye. ⁴⁹ Yélini Yesu u lama dnye ya, daa chono dnya a kwo, y:i dnya a y:enê. Pyópuni yoo Nkálili Wee u kwo Yesu p:uu mwiyé a kaa dniye, u k:ii Njedusalem lee dniye, yi yéli yi vy:o myednye kwo.

Yesu ntóó u ngwo kmênê ngópu

Mátiyu 27:57-61; Mak 15:42-47; Njon 19:38-42

⁵⁰⁻⁵¹ Kada pini ngmê, u pi Njósép, Adamátiya pi. Yi p:aani Njuda Wee u kwo a tóó. Yi pini pi mb:aa, apu, Chóó Lémi ngê nmî y:enê kn:ââ lîmî k:ii ngê paa chaa ngê. K:omo tpile kada pini knî yi vy:o doo kwo, ngmênê Yesu u pwele chápwo tédê, u vyee tédê yi vy:o daa ghê wo. ⁵² Yesu dini ghi n:ii ngê pwene, yi pini Paléti ka loo, Yesu ntóó u kwo mîné ch:ee ngê. ⁵³ Paléti ngê kwo, U ntââ, wod:oo Njósép loo, Yesu ntóó kídosi íedê a ngópu, kpídí pee ngê a kmongo ngê, ntóó núwo, kpomo u mênê mí yó. Yi kpomo pi knî y:oo t:aanî paa mwiyé a ché ngópu, pi ntóó kmênêkmênê u l:êê díy:o. ⁵⁴ Yi wéni Pîdade, womumo lîme wo.

⁵⁵ Pyópuni knî y:oo Yesu Nkálili Wee u kwo dnya a yâmu yâmu, Njedusalem u k:ii myimî taa dniye, yi pyópu knî y:oo Njósép ngm:êê ngópu, Yesu ntóó kpomo u mênê yi ngópu mî kmênê ngê. ⁵⁶ U kuwó dini ghi ngê yi p:aa pee mé diyé dniye, apê, Tpileni tuu mb:aamb:aa dé, knî ngmênemî nya, Yesu ntóó p:uu nm:uu d:ii té, ngmênê yi ngwo kââdí gho, yi lîme wo kn:ââ chópu, mēdaa lee dniye. Yi dêêpî kópu dyuu châpu ngópu, lîme wo ngê dnye lîme.

24

Yesu u ngwo a pii wo

Mátiyu 28:1-10; Mak 16:1-8; Njon 20:1-10

¹ Pyópuni knî y:oo tpileni tuu mb:aa mwiyé a l:âmo tumo, Sandé mw:aa mgîdí vy:o núw:o tumo, apê, Yesu ntóó p:uu nm:uu d:ii té. ² Kpomo chedé dîni ghi n:ii ngê taa dniye, apê, Chêêpî ndîi kpomo t:âmo lukwe ngê atédê tpiyé wupu kwolo, ³ wod:oo kpomo u mênê kee dniye, ngmênê nmî Lémi Yesu ntóó daa m:uu ngópu. ⁴ Yi kópu dêpê w:ee ngópu, yi nuw:onuw:o u kópu ngê pyodo, wod:oo pi miyó anya a pwiyé knopwo, apê, Mu kwo mo, yi kpîdí dmi dê muyedê wuu mbele mo. * ⁵ Nkîngê ngê y:ay:a pwiyé dniye, yi tpódu châpu dumo, mbwódo dyimê dniye, k:ame ye ghê dniye. Yi tpódu y:oo yepê, Pini n:ii ghê a t:a, lukwe dîy:o kpêênî m:een:aa nmy:uu ngmê. ⁶ Yepê, Al:ii daa tóó, yepê, kêda pyidu. Yepê, Yi kópu dyuu wunê munmya a vyu, dîni ghi n:ii ngê nmyi vy:o modoo a kwo, Nkálili Wee u kwo. Yepê, Ala kópu nmye mwo a vyu, ⁷ nmyepê, K:omo tpile nê Chóó Lémi u Pi Ndêndê, ngmênê pi dono knî y:oo wa mgîmî nê, kîdosi íedê wa t:ee nê, wo pyoloni k:oo amênê pyidu. * ⁸ Wod:oo yi pyópu knî y:oo yi kópu dyuu yimî nuw:o kalê ngópu, ⁹ kpomo a kuwo ngópu, Yesu u dyépi y:a mê ngmê knî ye mdoo núw:o ngópu, Yesu u yoo woni knî ye mdoo mye núw:o ngópu. ¹⁰ Yi pyópu knî yi vy:o pyââ pyile doo kwo, yi pi dmi Méli Makîdala pyââ ngmê, Njówana my-omo, Méli Njems u pye pyolo. K:omo tpile yi pyópu

* **24:4:** Dpodo 1:10 * **24:7:** Luukí 9:22; 18:31-33

knî y:oo dyépi knî ye yi kópu yilî mênê nté tumo, *
 11 ngmênê dyépi yoo ye daa kélímî mbê dniye, yiné
 ye daa ndê kópu ye t̄papê ngmê. 12 Ngmênê Pita
 ngê mbêpê a puwâ, kpomo chedê loo, yedê tepe
 mbê wo, Yesu ntóo p:uu kpîdîni t:ee tumo, vyîlo yi
 m:uu too, t̄pile daamu módu, wod:oo u p:aa pee mē
 diyé wo, yi kópu u nuw:onuw:o u ngwo ghê wo.

Pi miyó dê y:oo Yesu u ngwo m:uu ngópu

Mak 16:12-13

13 Yi Sandé ngê Yesu p:uu ndiye pyu miyó dê
 y:oo Njedusalem a kuwo ngópu, p:aa tp:oo ngmê
 yidpîmo lêpî, u pi Emeyîs, ntee daa kuughê dpîmo
 lêpî. (12 km.) 14 Kópuni yilî Yesu ngê pyaa dniye,
 maa p:uu yi p:uu dpîmo danêmbum. 15 Yi kópu knî yi
 p:uu dini ghi n:ii ngê dpîmo danêmbum, Yesu anya
 a pwiyé wo, yi kuwó doo kwo, dini ghi n:ii ngê
 a kp:anê doo, u k:ii nipi mîdnye paa. 16 Yi m:uu
 ngópu, ngmênê daa mya ngópu. 17 Yesu ye póo
 wo, yepê, Maa p:uu ló kópu p:uu dpo danêmbum
 mo? Wod:oo ghê knopwo, ndídî yi ngîma kele,
 18 u kwo ngmê póo wo, pini n:ii u pi Kliyópas,
 kwo, Njedusalem kópuni pyaa dniye, pi yintómu yi
 lama a pyede, mumdoo yi kópu knî lama daangma
 tóo? 19 Yesu ye póo wo, yepê, Ló kópu dé? Kwo,
 Yesu Nasalet pi ngê kópuni pyaa dniye. Kwo, Chóo
 Lémi u komo kapî pyu ngmê, mye u nuu u pi,
 mb:aamb:aa ngê dpîmo dêêpî, mbwudu yilî dpîmo
 chap, pi knî y:oo myednyimo chââchââ. 20 Kwo,
 Ngmênê nmî kada pini yoo, kpêê yiyé pyu yoo yi
 kada pini yoo yi k:ii, kî mgímí ngópu, u vyee tédê
 dy:ââ ngópu, lede knî y:oo kîdosi nédê u nkwo mí

* 24:10: Luukí 8:2-3

t:ee ngópu. ²¹⁻²² Kwo, Ngmênê alanté nmee nuw:o, Yisîléli tpémi yintómu knî yi k:ii nmî kada vyîlo ayi ghê, Lóma tpémi u ngwo wanmî ngm:ii kalé té. Kwo, Ala kópu m:uu, k:omo tpile m:ii tuwo a vya ngópu, ngmênê awêde nmî vy:o pyââ ngmê knî y:oo ghê nmî mênê dê ghipé ngmê, mw:aa mgîdí vy:o kpomo chedê kêdê lee dmi, * ²³ ngmênê yi pini ntóó doo m:uu ngópu. Kwo, Nmo yedê diyé dmi, nmodê, Enjel miyó kudun:aa m:uu, yedê, Yi pini kîmêda pyidu. ²⁴ Kwo, Nmî vy:o pi knî ngmê kpomo chedê myaa lee dmi, yi pyópu knî y:oo ntee nmo dumu nté ngmê, yinté myaan:aa m:uu ngmê, ngmênê yi pini ntóó doo m:uu ngópu. *

²⁵ Wod:oo Yesu ngê yepê, Lukwe dîy:o dpî mbodo dê dîngîdîngî dê. Yepê, Kópuni yilí Chóó Lémi u komo kapî pyu knî y:oo a d:êê tumo, lukwe dîy:o yi kópu knî ye dêdpîdê kêlîmî mo. ²⁶ Yepê, Pini n:ii Chóó Lémi ngê a ngmidi ngê, doo u ntââ yi dono u wépi daapî puwâ. Yepê, Yi dono u wépi wo puwâ, u dpodo ndêndê lónté pí dóó, u pi ndîí ngê lónté u nkwo pí pyodo. ²⁷ Wod:oo kópuni puku yedê chóó p:uu ló dini a d:êê tumo, u kakêmê yilí ye chámê ngê, kn:ââ Mósisi ngê kópuni a d:êê too, nkoo Chóó Lémi u komo kapî pyu knî y:oo kópuni myedê d:êê tumo.

²⁸ P:aani n:ii tp:oo dpîmo lêpî, y:i yimî taa dniye, yi tpódu ye yinê ye yi pini kn:aa p:aani doo lêpî, ²⁹ ngmênê yi tpódu y:oo u dí pwaa ngópu, kwo, Nakí nî, kââdí daa kêmakêma a wupwo. Kwo, Ng:ii dpî kmêle, wod:oo ngomo k:oo u k:ii nipi mê kee dniye. ³⁰ Dini ghi n:ii ngê kmaapî tédê yaa dniye, mbîdédi

* **24:21-22:** Luukí 19:11; Dpodo 1:6 * **24:24:** Njon 20:3-10

a ngêêdî, Chóó Lémi kwuno ngê, yi puwâ, ye yi y:ângo. ³¹ Yi ngwo mb:êê yi ngîma a ngópu, apê, E, kî Yesu, ngmênê y:i anyi ye mê pwiyé wo. ³² Noko kwo, Maa p:uu nyi gha dê kêdê pywáíí knî, apii, kópuni puku yedê a pyede u kakêê yilî nye kêdê chámê.

³³ Yi ngwo dini ghi ngê yi tpódu ghêêdî knopwo, Njedusalem d:âmo mê diyé knopwo, Yesu p:uu ndiye pyu y:a mê ngmê, yi pyipe knî yi k:ii, ye yi taa knopwo, ³⁴ yi tpóknî y:oo yepê, Nmî Lémi ndêndê ngê kêda pyidu, Saimon ngê kêdê m:uu. ³⁵ Wod:oo yi tpódu y:oo yepê, Kîmyednye m:uu. Yepê, Moma u k:ii kudu lee dmi, dny:oo myââ. Yepê, Dini ghi n:ii ngê kmaapî tédê dpî yaa dmi, mbîdédi yi pwââ, u ngwo dnye mya.

Yesu ngê chóóchóó p:uu ndiye pyu knî ye u ngwo a kêma ngê

Mátiyu 28:16-20; Mak 16:14-18; Njon 20:19-23; Dpodo 1:6-8

³⁶ Dini ghi n:ii ngê yi kópu p:uu dnye danêmbum, Yesu anya a pwiyé wo, yi vy:o ghê wo, yepê, Mw:ââkó a tîdê mbwó yoo, ala nê, namê nkîngê. ³⁷ Ngmênê nkîngê ngê y:ay:a pwiyé dniye, apê ngmênê, Kmêna ye kwo. ³⁸ Yesu ngê yepê, Lukwe díy:o nmye nkîngê té. Yepê, Lukwe díy:o dnyinté nmye kélîmî té. ³⁹ Yepê, A kêê yi ngî m:uu tóó, nmyi kêê dmi a p:uu yé yó, yepê, Ala nê vyílo. Yepê, D:aa kmêna, myed:aa mbwee. Yepê, Kmêna mbwee yi mênê dîné daa kwo, yi p:uu mbyuu too daa t:a mo. ⁴⁰ Yi kópu yi vyyu, wod:oo kóó yu yi ngópu tpyé too. ⁴¹ Ngmênê doo u ntââ u kwo myedaapê kélîmî mbê dniye, mu kópu u díy:o yi gha dmi

d:ud:umbiy:e mb:aamb:aa ngê pyodo, mye ngwéti dniye. Wod:oo ye póo wo, yepê, Nté pee nmyi ngópu ngma tóó, n:aa pîpî. ⁴² Te mbyuu ch:ee ngmê u kwo ngmê y:ee ngópu, ⁴³ yi kêlê a ngópu, yi ngópu ndî.

Yesu p:uu kópuni puku yedê a pyede, p:uu ndiye pyu knî y:oo u ngwo a w:ee tumo

⁴⁴ Yesu u Mî ka ghêlî daa diyé wo, p:uu ndiye pyu yoo modoo ndiye kígha dé, yepê, Dini ghi n:ii ngê nmyi vy:o munoo a kwo, a pwopwo p:uu munmyenîmo a danê. Yepê, Kópuni Mósisi ngê a p:uu a d:êê too, Chóó Lémi u komo kapî pyu knî y:oo myedê d:êê tumo, n:ii wéti u puku yedê mye pyede, doo u ntâa yi kópu dyuu daap:aa kn:aadi ngê. ⁴⁵ U kuwó dini ghi ngê yi nuw:o dmi íedê mb:êê a ngópu, apê, Puku yedê kópuni a pyede, pêdê w:ee téne. ⁴⁶ Yi kópu yilî yi nt:u mu ngmidi, yi nt:u dmi alanté, Pini n:ii Chóó Lémi ngê a ngmidi ngê dini ghi n:ii ngê wa t:a, wa mgímî ngmê, wa vya ngmê, wa kmênê ngmê, wo pyoloni ngê amêdê pyidu, ⁴⁷ u yoo knî y:oo u pi pî knî ye adnyin:aa tpaépê, kn:ââ Njedusalem wa chaa ngmê, nkoo dyámê pé wopee wopee, n:ii knî y:oo u pi wa ny:ee ngmê, u pi mbêmê yi dono yilî wa kée t:oo, Chóó Lémi ngê yi dono yilî mbodo kn:ââ vyuwo u nkwo wa kée té, mēdaawa a ngî té. ⁴⁸ Yesu ngê yepê, Yi kópu yilî nmyi chóó kînmyi m:uu tumo. Yepê, Pi knî ye dmyinên:aa tpaépê dé, ⁴⁹ ngmênê n:ii ngê a d:aa amênê kââdî, mwiyé dmyinê t:âât:ââ, nmye anîmo dy:ââ. Yepê, Yi pini M:aa u Ghê Dmi, yinê amî wêdêwêdê kalê nmyo. Yepê, Mwiyé nmye munê vyu, nmyenê, M:aa ngê nmyi ngêêpî pyu nmye wa

a dy:ââ. Yepê, Njedusalem ghêlî k:ii kêdmyinêngê kuwo ngmê, nmyi wêdêwêdê kîgha pyu mwiyé dmyinê t:âât:ââ.

Yesu u Mî ka u ngwo kee wo

Mak 16:19-20; Dpodo 1:9-11

⁵⁰ U kuwó dini ghi ngê Yesu, p:uu ndiye pyu yoo yi kada ghê wo, Njedusalem a kuwo ngópu, Petani u nkîgh:ê yi taa dniye, wod:oo ghê dniye, kóó dê yi pwo mbee doo, yi l:êê dîy:o Chóó Lémi ka doo ngêpê. ⁵¹ Dini ghi n:ii ngê yi l:êê dîy:o doo ngêpê, u Mî ngê a y:ângo, mbóó p:uu kmungo. ⁵² Wod:oo p:uu ndiye pyu yoo Njedusalem mê diyé dniye, yi gha dmi maa p:uu d:ud:umbiy:e mb:aamb:aa ngê pyodo, ⁵³ wo yintómu Chóó Lémi u ngomo k:oo dnyimon:aa koko, Chóó Lémi dnyimon:aa chaa kîgha.

Wu u dí.

NMÎ MÎ U KÓPU DYUU
The New Testament in the Rossel Language, also called
the Yele Language, of Papua New Guinea
Nupela Testamen long tokples Yele Rossel long Niugini
copyright © 1998 Wycliffe Bible Translators, Inc.

© 2011-2013 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Yele Rossel (Yele)

Translation by: Wycliffe Bible Translators

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2009-11-03

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 21 Mar 2024 from source files dated 13 Dec 2023

f23d3065-5277-5598-adb2-6416a21ad128